

SATYRAE

DE DOMINIS

FRANCISCA

IN MORIBUS ET VITIIS

DE DOMINIS

FRANCISCA

IN MORIBUS ET VITIIS

DE DOMINIS

FRANCISCA

IN MORIBUS ET VITIIS

DE DOMINIS

FRANCISCA

IN MORIBUS ET VITIIS

DE DOMINIS

FRANCISCA

IN MORIBUS ET VITIIS

DE DOMINIS

FRANCISCA

IN MORIBUS ET VITIIS

SATYRÆ

EQUITIS DOMINI

FRANCISCI

BOTELHO DE MORAES ET VASCONCELOS,

ACADEMICI REGII HISPANÆ

Regalis Academia ab semper Augusto

REGE HISPANIARUM

Matriti erecta.

CUM NOTIS ET ARGUMENTIS

DOCTORIS DOMINI

JOANNIS

GONZALEZ DE DIOS,

IN SALMANTICENSI ACADEMIA PRIMARII

Humaniorum Literarum Magistri.

SUPERIORUM PERMISSU.

SALMANTICÆ: APUD NICOLAUM

JOSEPHUM VILLARGORDO, & ejus sumptibus.

Anno 1742.

S A T Y R A E

E Q U I T I S D O M I N I

F R A N C I S C I

BOTERHO DE MORAES ET VASCONCELOS

A D M I N I S T R A T O R I U M

REGI HISPANICAE

MAJESTATI

SCRIPTA

CUM NOTIS ET ARGUMENTIS

D O C T O R I S D O M I N I

J O A N N I S

G O N Z A L E S D E B R O S

IN ACADEMIA REGIA

PHILOSOPHICAE

S U P E R I O R I U M

S A L M A T I C A E

UNIVERSITATIS

1764

R. 18486

D. JOANNIS PERALBO D'EL CORRAL IN
Salmanticensi Academia Collegæ Trilinguis, Rhetorices, Græcæque lingue, ac utriusque juris Professoris Judicium.

JUSSU Supremi Senatûs perlegi hunc Librum
Equitis Domini Francisci Botelho de Morâs & Vasconcelos: nec in eo quicquam inveni, quod sit legibus, cùm divinis, tum humanis, aut bonis moribus contrarium. Imò verò omnia in eum tendunt finem, ut profligatis vitiorum monstris, homines ad sobriè, honestèque vivendum traducantur. Id, quod ea perspicuitate Author præstat, ea elegantia, & proprietate verborum, eorum sententiarum pondere, ea metri suavitate, ac concentu, eo lepore, eo sale, ut Virtutis præclara species vivis expressa coloribus ad se appetendam quemque rapiat vel fastidiosissimum. Contra verò Vitii turpitude, sordida ejus detecta facie, terreat, conturbet, abigat. Nimirum sive singulas cujusque Satyræ seorsim contempleris partes, sive universum ex confusis & inordinatis rebus ordinatè compactum corpus, nihil planè in eo deprehenderis, quod non sit ritè ad difficiles Satyricæ Poeseos leges, ac regulas exactum. Sed tamen inter cæteras, quas Scriptor ostendit virtutes, maiorem mihi admirationem movit germana illa Latinæ elocutionis puritas, & concinnitas. Hoc certè has Satyras maximè, mea quidem sententia, commendat, easque dignas reddit, quibus vel Primarius noster suas Annotationes adjecerit. Has quod attinet dignas vicissim judico, quæ tali operi adscribantur. Nam ut vulgò circumfertur Ὁμοιον ὁμοίᾳ Φίλον.

Quapropter totum hunc Librum dignum cen-
seo, qui protinus ad publicam utilitatem evulge-
tur. Ex Imperiali nostro Trilingui Collegio, &c.

D. Joannes Perálbo d'el Corral:

SUMMA DE LA LICENCIA D'EL CONSEJO:

TIENE Licencia d'el Real, i Supremo Conse-
jo de Castilla, el Caballero Don Francisco
Botelho de Morães i Vasconcelos, ò la persona que
fu poder tuviere, para que pueda imprimir, i
vender un libro, cuyo titulo es *Satyra Equitis
Domini Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos*,
compuesto por el dicho. Consta de la Licencia
original, que para en poder d'el Author.

CENSURA D. JOSEPHI SANCHEZ HERNAN-
dez, Collegii Trilinguis apud Salmanticenses alum-
ni, Rhetorices, Græcæ Linguae, Jurisque Cesarei
Professoris.

INJUNCTUM mihi Censoris munus ab Domi-
no Domino Gregorio Ortiz Cabeza, Salman-
tinæ Diocesis Vicario Generali, &c. maxima
cum voluptate suscepi. Nam multis ab hinc diebus
ambieram aliquid quoque opellæ meæ in Equitis
Domini Francisci Botelhi gratiam impendere: qui
relictâ patria, aliisque, quas peragravit, Regioni-
bus, in Urbe nostra sedem suam fixit. Ut videli-
cet Cultor Musarum, inter Musas laudabiliter hu-
mandus decedat.

Scriptis Persius tota ipsius vita sexcentos sexa-
gin-

ginta quatuor versus (major numerus in *Perfi* Libro non apparet) neque alia opera molitus fuit, teste Quintiliano. Botelhus verò, paucis diebus (notissima & laudatissima sunt reliqua ejus opera) mille ter centum sexaginta novem hexametris hunc Librum instruxit; certè aureum, & tanto Viro dignissimum. Hoc Primarius etiam noster pronuntiat in *suis Notis*, quas eleganti calamo exaravit. Nec ab eadem sententia recedit alter Primarius & Magister meus *Doct̃or Dominus Emmanuel Perálbo d'el Corral*, ut ab ipso sæpè inter domesticas exercitationes audivi.

Quo circa, cum hoc volumen omnibus numeris sit absolutum, & nullam in Satyris, aut Notis, contineat vocem Catholicæ Fidei absonam, vel morum nostrorum simplicitate deviam, typis excudendum puto, quo possit publicæ utilitati prodesse. Ex nostro Imperiali Trilingui Collegio, &c.

D. *Josephus Sanchez Hernandez,*

LICENCIA D'EL ORDINARIO.

NOS el Licenciado Don Gregorio Ortiz Cabeza, Avogado de los Reales Consejos, Protonotario Apostolico, Juez in Curia, i uno de los seis d'el Numero, i Tribunal de la Nunciatura de su Santidad en estos Reinos de Hespaña, Provisor, i Vicario General d'esta Ciudad de Salamanca, i su Obispado, por el Ilustrissimo Señor Don Joseph Sancho Granado, por la gracia de Dios, i de la Santa Sede Apostolica, Obispo d'esta Ciudad, i Obispado, d'el Consejo de su Magestad, &c.

Por la presente damos Licencia, permitido, i facultad à Nicolás Joseph Villargordo i Alcaráz,

pára que à su costa, sin incurrir en pena alguna, pueda reimprimir el presente Libro, intitulado *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos*, attento, que de nuestro orden ha sido visto, i examinado, i no contiene cosa que impida esta Licencia. Dada en Salamanca, &c.

Lic. D. Gregorio Ortiz Cabezas,
Vic. Gen.

Por mandado de su Merced,
Pedro Vicente.

FE DE ERRATAS.

IN PROLOGO, vers. 73. sub Principe *corrige* sub
Judice

Vers. 136. ferens, *corrige* gerens,

Vers. 197. Unguis *corrige* linguis

In Satyr. secunda. Vers. 146. tutus Spectator adisset
corrige secessum tutus adisset

In Satyr. quarta. Vers. 104. fax *corrige* fax

In Notis. Pag. 67. lin. 23. Duosæ, *corrige* Doufæ;

Otras erratas menores se conocen i emiendan facilmente. Con estas correcciones i advertencia, concuerda este libro con su original. Madrid, &c.

Lic. D. Manuel Licardo de Rivera,
Correct. Gen. por su Mag.

SUMMA DE LA TASSA.

TASSARON los Señores d'el Real, i Supremo Consejo de Castilla este libro, intitulado, *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos*, à seis maravedis cada pliego en papel, como mas largamente consta de su original, que pára en poder d'el Author.

DOMINO BALTHASARI DE MORAES

PIMENTEL SA ET SARMENTO,

NOBILI DOMUS REGIÆ,

ET IN MILITARI CHRISTI ORDINE EQUITI,

EJUSDEM ORDINIS EQUES

FRANCISCUS BOTELHO

DE MORAES ET VASCONCELOS,

SALUTEM ET PROSPERITATEM.

ULLA unquam tempora (Vir
Nobilissime) prudentiora
adulandi extiterunt quam
nostra . Nil nobis medium
inter silentium & adulatio-
nem superest : Aut adulandum est , aut reti-
cendum . Eoque inverecundiæ procedunt as-
sentatores , ut Posteritati imponant , & Re-
giam indolem Regnantum perniciosam
reddant . Nocentissimos bipedum exoso ,
confugiendum mihi fuit ad ingenuum Saty-
rarum molimen . Sit unus saltem qui evadat

ex-

expatiatum vilissimi contagii Cataclysmo ;
& veluti supereminentis Parnassi vertex ,
submersum aspiciat & despiciat Mundum .
De serviliter naufragis eadem profero quæ
de Fœminis Hippolytus in Tragœdia :

*Detestor omnes , horreo , fugio , execror ,
Sit ratio , sit natura , sit dirus furor ,
Odisse placuit .*

In librum Opus excrevit ; quem (ut si-
militer alios jam dudum editos) per otium
exegi ; nam mihi nullæ scribendi curæ aver-
tunt somnos . Otium diligo , factum iner-
tius & contumacissimum ab auditorum ha-
bilitium inopia . Delicatiores Ingenia has Sa-
tyras non fastiditis annumerant carmini-
bus . Retusæ mentis , orisque duri audacis-
simus quisque promptius judicabit . Sunt
equidem tot sententiæ quot capita , & ubi
minus capitis ibi plus sententiæ .

Vero & abominor versutas interpre-
tationes ; & obsequens nominibus cujus-
cumque ordinis , distichon Martialis epis-
tolæ meæ transcribo :

Hunc servare modum nostri novere libelli ,

Parcere personis , dicere de vitiis .

Scias tamen , omnia vitia , omnesque eventus a Satyris nostris damnatos ; vera vitia , & veros esse eventus . Sed artis fuit omnia digerere per circuitus & ambages , ne malignè scrutantibus reorum dignitas aut nomina innotescerent .

Sunt qui libros , præcunte fumosa & mendacissima thuris profusione , rivalibus Deorum defacrare consueverint . Sed procul estote , arduæ Déspotum aures ; nam facilè , nec inulti , læduntur animi quibus cuncta adsunt , & quos (ut sibi arrogant) vel sæva decent . Hinc causas habuit (Vir iterum atque iterum nobilissime) ut te dignum & egregium Mœcenatem cooptarim . Si enim stirpem respicio (& libenter , nam nos consanguinitas olim & genus , deinde morum similitudo & amicitia ligamina conjunxerunt) progeniem deducis a præclaro Joanne Calvo de Moræis , nobilium oppidorum Domino , in Galleciæ & Castellæ ditionibus . Erat namque inclytus Joannes generosa proles Laini Calvi , unius ex Principibus , qui sub nomi-

ne *Judicum* Regali & suprema potestate antiquæ Hispaniæ imperitarunt. Ab illius prædicto nepote Joanne Calvo de Moræes, qui tibi sextus est Avus, Majores tuos numeras, virili serie nunquam interrupta. Omnesque in Lusitania Nobiles Domus Regiæ alterum duorum majoratum de *Tuizello* (ut lautè possides) splendida vicissitudine possederunt. Si additam per Matronas nobilitatem, & si Virorum nunquam tacenda recensere vellem facinora, nimis longum facerem. Ideò nec de te loquar. De te, qui ab omnibus laudaris, exemplar editus qualiter indignata noctem celsiora Nobilitatis clarescere debeant luminaria.

Diverberans igitur secula culpæ feracissima, legatur apud nostros Satyrica Poësis. Meminerint, nobiles & strenuos Viros, libertatem & elatos spiritus, minimèque teterrimam assentationum decere spurcitiem. Libertate & Virtutibus astra petiere Camilli, Fabii, Catores, Scipiadae, & reliqui libertatis assertores.

Vale; & Musarum sodalitio placidè & utiliter fruire.

SATYRARUM

EQUITIS DOMINI FRANCISCI BOTELHO
DE MORAES ET VASCONCELOS

LIBER UNICUS.

PROLOGI ARGUMENTUM.

EXEGRATUR POETA VERSUS LASCIVOS,
 & obiter alia. Afferit omnes Virtutes unam
 esse Prudentiam. Satyras denique commendat,
 veluti animorum tutamina, &
 Honesti cultrices.

PROLOGUS.

NOSCITUR à Doctis Author si Juppiter,
 atque
 Humanæ Sortes Comœdia, Terra thea-
 trum,
 Totque Homines scurræ, Marcus (me judi-
 ce) Mundi
 Primus Homo est: Illum Superi evexere jo-
 cantes.
 5 Dum se, per Fati blanditus, conglobat aurum

2 EQUITIS BOTELHI

In gazam scelerosi (o laus præclara !) repente
Abjicitur pauper Marcus : pravè arsit in Afræ .

Non Afræ prælata Venus , si credis amanti .

Nec magis irradiat , Junoni imperdita diræ ,

10 Axe Parætonio pellex exuta juvencam .

Non Pallas placuisset ovans , non fortè Diana ,

Pulcra triumphatis referens vestigia sylvis .

Quæ non pro turpi consumpsit munera voto ?

Quisve modus mensis ? Oneravit prodigus

auro

15 Et gemmis scortum . Donec pannosus & ex-

pes

Ad mendicatum meruit descendere conchem .

Tantum de stolido licuit vulvæ ! Fugat illum

Afræ lena Parens , aliis venditque venustam .

Se super ipse dedit quod gestat filia ; sed

quos

20 Se super exagitat , Mater dat . Ridet egenum

Et Genitrix , & nata . Jugo nexuque doloso

Non pudor abjuxit miserum , sed turpis

egestas .

Vilius incaluit Laufejus ; namque potiri

Scortis . Marcus opes contemnit , at alter

honorem .

25 Judex & dives nostra venerabilis Urbe

Gallam amat , & duxit ; lætus vilesq; sa-

gittas .

Atque pati immundos Hymenæos , & juga

vera .

Publicus est Rector Laufejus , publica conjux ,

Afsiduique patent , nullisque rogatibus ob-

stant ,

30 Urbi habiles ambo. Populis dat jura Maritus,
Dat populis Conjux. Urbs rider læta duobus.
Unde hæc fœda lues? Dicam. Lasciva le-
guntur

Carmina. GIGNIT humus similes sibi; ut ar-
dua fortes,

Sic tenera imbelles: Versus quoque præstat
utrumque.

35 Naso, decus vivax Aganippidos, altaque
Pindi

Gloria, cui totas dant sacra cacumina lauros;
Exul abis; mollisque tuis à versibus, iram
Fortunæ tolerare nequis; magnisque trophæis
Heroum, & magnæ Virtuti debita tantum,

40 Pœmineo plorans exerces carmina ritu.
Cur aliquid vidi? Vidisti (scimus) inire
Concubitus natæ Augustum. Non horruit illi
Cui dederat vitam, petulans auferre pудо-
rem.

Effare; & temne exilium; tibi libera mens sit,

45 Magnanimique Equitis vigor, arisque invicta
ferendi.

Discitis, ò nostri, labem, non discitis cæs-
trum

Grandiloquum, rari nec lumina docta Poetæ;
Pessima inutilitate sed estis inutiliores.

Ægros animo passim plures video, quam

50 Corpore fert ægros Autumnus, prædia grata
Pharmacopolarum, Vespillonum, & Medico-
rum.

Heu! Ubi nunc rerum vultus in origine
pulchri?

4 **EQUITIS BOTELHI**

Flores, & Zephyri, gens aurea, & aureus
Orbis;

Cur Saturne, malus stultusque, superstite
prole,

55 Infabricarum glutis & sine imagine saxum?
In causa est infans, quod fulvi Secla metalli,
Verque tuum pereat, quod candens ardeat
Ætas,

Et coquat ad limum tot flumina nectaris, &
tot

Undantes lactis rivos, mellisque fluenta.

60 Ut tunc Saturnum, tenuantes murmura
prolis,

Gnosiaci populi fallebant cantibus, utque
Sæpius Hæmonidum sublapsam carmine Lu-
nam

Restituunt sonitus, ita, verum ne audiat Or-
bis,

Assentatorum Collegia constituuntur,

65 Gens crepitans chartis, Clytiæque ad sidus
herile.

UNDA CREAT pisces, pulchras pomaria
fruges,

Cultus ager messem, Assentatio prava Ty-
rannos.

Jus erat in pretio; jam delatoribus omnes
Divitias, decus, & vitam evertere facultas.

70 PUNIT inauditos non æqua potentia cives.

Agnosce invigilans cautè. SI DESIDE visu
Torpet Aristorides, vitula vitæque carebit.

FISCI CAUSA mala est, recto sub Principe
tantum.

PROLOGUS.

Estò, inquis, Satyram laudo, libata mederi
 75 Si possit multis. Leget unus; & Urbe legente,
 Vix probus unus erit. Fateor; tamen inclytus
 unus
 Regna est, & Regis clypeus, Numenque
 suorum.

Dardaniæ stantis pugnaces respice campos.
 Europæ atque Asiæ rabidis crudescit Enyo
 80 Viribus; occumbunt acies, stagnantior exit
 Ad strages, aliisque rubescit Xanthus in undis,
 Sol nimbo emoritur telorum, percitus aer
 Et nebula, & moritur fremitu, labefacta rui-
 nis.

Emoritur tellus, moriuntur denique cuncta,
 85 Et sæva in cunctis vivit mors. Hectore ful-
 tum
 Permanet imperium Priami, spesque alta ne-
 potum.

Nil Danai, nil tela nocent, nil Mulciber
 ipse,

Nil Fata. In cinerem postquam mors Hecto-
 ra vertit,

Troja abit in cinerem: pariter steterantque,
 caduntque.

90 Unus erat, paci que bonus, curisque togatis,
 Eloquique potens, cujus Catilina secures
 Fulmineas exul sensit, pejúsque Cethegus,
 Quique Sibyllina conspexit nocte propinquum
 Lentulus imperium, laqueo Rex guttura frac-
 tus.

95 Festinos voti contra, nimiumque furentes,
 Temporibus vigilans Consul, te reddere pergit

Roma tibi, Romamque Deis, se vindice, tutis.

Quæ tantis meritis æquantur, plurima
quamvis,

Premia? Nil petiit nisi famam; dumque manebunt

100 Romuleæ gentes, Custos memoretur ut omni
Posteritate rogat, nullo non victor in ævo.

Sed famam post fata veras, ridesque Magister

Clamose, & gruibus corvisque sonantior atris.
Non te quidquid adhuc venerantur secula
summum,

105 Non Hippocrenes candor, non Martia frænâ
Roma. Supervacuum & nociturum tollere si
vis,

Teque, tuosque simul centones tolle procaces.
Proh ridenda nimis turba hæc! Non aptius
unquam

Democritus doctum crispasset ad omnia nasum;

110 Quique volutabris cœnosis exit, & ut sus
Profubigit pedibus fastus ostrumque Platonis;

At tu, laurigeris Lector devote Camanis,
Aspernare apinis & garrulitate perulcos,
Ut teneas fidus quod de Virtute loquamur.

115 OMNES Virtutes una est Prudentia, quidquid

Dicet Aristoteles. Variantur nomina tantum
Actibus. Associat populos, delicta coërect,
Et tribuit cunctis recte tribuenda, vocatur
Justitia. Exorat dono redolentis acerræ,

120 Et sacris, temploque Deos, cognomina mutat

Relligio. Meditatur summa, & ad omne periculum

Pro patria, & fama subeundum pectora firmat,

Illi nomen erit Constantia. Spernit & odit Illecebras Paphias, arcus, mollesque pharetras,

125 Nilque voluptati concedit, casta putatur Temperies. Eadem reliquo de nomine dicas.

Spiritus haud aliter noster: licet unus & idem,

Dum noscit, Mens solum est, odit, amatve, Voluntas,

Inque novum nomen memori convertitur actu.

130 Agmina Divarum si sint, Prudentia dux est. In vitium, hac sine, verget Virtus. Sæpe ruinam

Intulit imprudens Clementia. Consule Eurcas Caudinas, captoque ligamina demta Sinoni.

Sic reliquæ. Nostris celebratur versibus una.

135 Una inquam, sacro de vertice vera Minerva Orta Jovis, galeamque ferens, hastamque coruscans,

Et pariter clypeo, tutataque Gorgone pectus.

Hac bellante, aries violentius eripit arces, Transabit & turres crinita falarica flammis;

140 Et sequitur Mavors, sequitur Victoria Divam. Si Pax alma Deam decuit (vult ipsa) vacan-
tem

Artibus utiliter cultis, studiisque videns.

Solis in Occidus, Solisque inquit in Ortus,

Inque Poli nullo tepefactas Sole pruinas;

- 145 Et meritis tutela venit, Jove digna Virago.
 Hispanos forsan circumvectabere lucos.
 Intonat incurfus latronis: Redde crumenam,
 Aut animam. Quid ages? Sed ne spolieris
 inermis,
 Armatus spolias; nam terres ense rapacem,
 150 Incidis in furem nec tu, prado incidit in te;
 Fisque rapax, ipsi dum spem rapis ipse rapinæ.
 Non aliter Cives odiis cum forte vicissim
 Exarsere duo, vindictam cautiùs ardens
 Occupat, atque hostem tollit, curaque timendi.
 155 Sic Vitii nobis minitatur bella tumultus.
 ANTEVENI prudens, & perdere perde parantem.
 Arma dabunt Satyræ, simul & prudentia,
 regnans
 Armata in Satyris. Vinctus edoctus, erisque
 Votorum mensura bonis. Hoc discite Patres,
 160 Hoc facitote legat natus, faciatque Magister
 Quem pariter vestro Patrem dixistis alumno,
 Induit in florem dum sese ducilis aras.
 Tuque puer, chartis quondam detentus iniquis,
 Pervigili studio cessatas corrige noctes.
 165 Macte ingens Juvenis conatibus: Elige nomen.
 Seu tibi magnanimo dici placet alter Iason;
 Nil moror. Epoto flagrent Acherontis ab igne,
 Lethifera in pugnam revomentes Tartara tauri,
 Te metuunt, pavidosque jubes submittere colla

PROLOGUS.

9

170 Inque jugum , & tractus gressum tardantis
aratri ,

Languidaque in morem palearia vertis habenæ
Nec finis infomnem pelli advigilare colubrum .
Seu Meleager eris , perimes , renuente Diaoa ,
Setigerum ultorem , & falcati prælia dentis .

175 Thesea seu supra conaris major haberi ,
Monstra cadunt , nullumque tuæ subducitur
iræ .

Te Marathon , te Creta canunt , Epidaurus ,
& Isthmos ,

Nec taciturna tuas ad Laudes hæret Eleufis .
Forfan & Alcidaæ titulis capiere , dabuntur .

180 Ipse Cleoneos latè discindis hiatus ,
Et pede colla teris victi , setamque comantem .
Cessat inexhausta , subitaque propagine mon-
strum ,

Mira veneniferæ renovans certamina Lernæ .
Procumbitque Gigas Libycus , nescire coactus

185 Quæsitam Telluris opem . Triplicisque cruenta
Pectora Geryonis , cui ternæ stamina rumpunt ,
Confliguntque simul Parcæ , suntque Atropos
omnes .

Nobilius certè nomen , facinusque , ruentem
Tot scelerum noxæque gregem prostertere ,
qui vos

190 Non leo , non aper , aut ursus viduare mi-
natur

Corpore , sed toros suis mutare vel urfis ,
Namque animos mentesque premit . Ni tutus
Ulyffes

In magicas pestes , virgam , & cantamina suc-
ci , Af-

10 EQUITIS BOTELHI

Afforet, & Iciret detrudere: forte sodales
 195 Nunc quoque grunnissent Ciræo in carcere
 porci,
 Hortorumque avido fœdassent gramina rostro.
 Vos igitur, comites, linguis animisque favete.
 Dax Ithaco Maja genitus, mihi maxima Vir-
 tus.

PRIMÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

CALLIOPE VATI SILENTIUM INDICIT.
 digito labiis admoto. Negat Poeta se à Satyris scri-
 bendis abstinere posse: & varias causas pro re pro-
 posita adducit. Alexandrum, Macedonia Regem,
 jugillat. Mox Appium Claudium, Romana Reipu-
 blicæ Decemvirum. Deinde Domitianum Imperato-
 rem. Martis stuprum Iliam vitiantis reprehendit.
 Deridet etiam Chionem vetulam. & adhuc lascivia
 pronam. Calliope verò conatur illum probis monitis
 quasi ad resipiscentiam adducere. Post multam de-
 nique inter ipsos contentionem, Poeta sententiæ
 initio prodita tenacissimus, in suscepto
 proposito perseverat.

SATYRA PRIMA.

QUID digito premis ora? Vetes licet, elo-
 quar. Eheu!
 Eloquar: & Satyris operam dabo. Quo piger
 olim Per-

Perfius, & quo ingens Juvenalis pulvere lufit,
 Cur non succutitur nofter currus? Juvet Artes
 5 Ingenuas coluiffe, juvet non dura Minerva.
 Nugarum fatuos idem fi purgor amores,
 Purus, & ad nullum docilis pallere tribunal.
 Nec mi testiculi fibram fixere paterni
 Aut cornu, aut ferro. Nobis data bilis, & acer
 10 Nafus, & indomita eft jecoris petulantia ficci.

Servos tot vilis non pavit Spartacus unquam
 Urbis ad excidium, quot reptant face Latina
 Artis ad exitium Vates. Revocantibus iftis
 Barbaries indocta redit, quam Græcia quon-
 dam

15 Runcatrix Latio dumofo culta revulfit.
 Pluris erunt, subito dederit quibus impete li-
 mos

Garrula Caffaliæ Nais. Laus maxima, fiquis,
 Centum quam Medici nequeant inhibere,
 phrenesi

Perfurit afidua. Similem me crede, fevera
 20 Sanctaque Calliope. Quid refert unus ineptis
 Partibus accedam? Veluti cum fortè cæterva
 Ranarum vastas cogit ftrepitare paludes,
 Non ideo infomnis magis eft vicinia, fauce
 Infurgente nova: quamquam fit Homericæ ra-
 na

25 Limnocharis, multumque furens à Vate coa-
 xet.

Aspicias, Alecto quantos erexerit audax
 Ignivomos rictus, tumefactaque colla venero?
 Hinc nemora in classem defcendunt, quælia
 Nymphis

12 . *EQUITIS BOTELHI*

- 30 *Æquæva & scopulis, bimari fata Pyrenæo.*
 30 *Numina Phlegæus nequicquam exterruit ag-*
ger,
Theffala quod nostro caruerunt prælia monte.
Vix tamen & fraudata comis & cortice sylva
 • *Sufficit in proras. Illas conscendit Iberus.*
Vexillis rugiant Euro crepitante Leones.
 35 *Arma parat Gallis atavus millesimus Hector,*
Et cognata Venus. Brumales deferit Alpes
Allobrogum metuenda cohors. Non parva
minatur
Anglorum suspecta quies, lentique Baravi
Consilia. Occursant acies: lituusque Booten
 40 *Conterret, pavidosque jubet non stare Trio-*
nes.
Cyclosum capienda domus, regnumque ca-
noræ
Parthenopes. Repetant glaciale Theutones
Albim.
Cur Cynici non more vafri, mea dolia
volvam,
Nempe laborantes dicar ne fortè tot inter
 45 *Dendiosus: si das dolia dicere saltem*
Versiculos? Morbus transacto increbruit ævo:
Nil aliud faciam nisi nugas promere, quam-
quam
Det Lachesis potare mihi centesima musta.
An melius reticens torpebo insulsus in-
ersque,
 50 *Contentus vitam retinere, abrodere fruges,*
Et pars esse, inter pecuaria ceu caper unus?
Detegit & punit maculas Rhadamanthus
apertas.

AUT FAC quod vis audire, aut quod feceris audi.

Magnanimus, Sapiens, & Stoicus, & bonus, & vir,

55 Propositive tenax, ubi nunc? **ÆTAS** agit omnis

Aut pravum, aut aliud: sociat pars major utrumque.

CONSULTOR vitium deterrimus. Inde malorum

Est summum indomita pravæque cupidine duci.

Præbet Alexander funesta exempla. Quis illo
60 Vel miserabilior, vel peior homuncio vixit?

Jam defrenatæ soboli pater ipse Philippus
Sordebat, tellusque patri regnata Philippo.

Jam Jovis exoptat dici, celeratque quod optat.

Pandite Pellæo victori, Juppiter Hammon
65 Quas habitat sedes. Properat meritoria turba

Pontificum: melius caupones dixeris Afros.

Intima thuricremis redolent altaria flammis,
Et pecudes pecudi mactantur victima Divo.

Reliquias frustra Boreas invasit edacis

70 Mulciberi, nulla cineres turbante procella.

MENTITUR vanus miracula vana Sacerdos,
Et stolidi populorum credulitate juvatur.

Mox responsa Dei finguntur. Venditor illis

Emtorem natum Hammonis Divumque salutat.

75 Salve, magna Jovis soboles, aliâque datura
Progeniem dignam Solio stellantis Olympi.

Talia dissimulas? O certè corniger Hammon!

Jam Mundum spoliare decet, jam evertere

tota

Imperia. In prædam cupientis plura Tyranni

80 Orbis eat, quantus gelidumque interjacet

Istrum,

Gemmiferamque Thetim, placidos ubi com-

putat annos

Primo Sole calens, & nocti concolor Indus.

Dedidicit patriam: traxere Eoa bibacem

Musta, trahunt furem gazæ, turpëmque cy-

nadi.

85 Post Asiæ fatale jugum, majora paranti

Mors juxta Euphratem, Nilum prope conti-

git urna.

Sed nec Alexandrum coluit Memphitica tellus

Vana scatens aris, non pellax turba Ca-

nopi,

Barbarus altrici non quisquam conscius undæ.

90 Implent muneribus Pharii (nil turpius) Ibin,

Quadrupedésque Deos. Adytis fuit horror

Ichneumon,

Thure vaporifero caluit Crocodilus in aris;

Atque aurum auratus turpavit Cercopithecus.

Numina quin etiam Phariis porrexerat hortus:

95 Carnificem tamen & Mundi sprevere latro-

nem.

Sequanus, Ægyptum delatus, credidit esse

Ingentem membris, quem novit nomine

Magnum.

Metiri cupiens, admirarique cadaver,

Nil pane invenit. Parvos quos invenit aptat

100 Collectos dextræ cineres. Antroque recedit
 Utilis admonitor tumidis Regnantibus : ECCE
 O REGES, dixit, VASTATOR ET ARBI-
 TER ORBIS!

Nec plura. Excussus dextra digitisque remissis,
 Exiguus cecidit pulvis; ventroque per agros
 105 Dispersus, cœno & fæci se immiscuit ima.

Quid mihi cum nihilo? Magnæ peto mœ-
 nia Romæ.

Illic libertas, illic nitidissima forsan
 Sæcula, non fulvo lucem faciente metallo,
 Sed Decimi fulgore Viri. Seder Appius, audi.

110 Pelle undam, coetus sceleratos discute, Lic-
 tor;

Et da mancipium domino. Sic imperat ardens
 Mancipium sceleris; qui tunc erat arbiter
 Urbis,

Atque Pater patriæ. Sed inarsit Martia bilis,
 Pectus adest Bruti; credas, adstare Catonem.

115 Franguntur fasces: fugit Appius: horrida
 Romam

Plebs agitat; pereunt Lamia, superante po-
 pello;

Sola nec arrepto cecidit Virginia, cultro.
 Sic Trojæ calcatus apex, turresque Sagunthi,

Sic Phaëthontei rapiabant plaustra jugales.

120 Præcave: nam subitis succumbes stulte pe-
 riclis.

ILLE SAPIT, qui scivit heri. Vos unde ti-
 mendum est,

Sumitis exemplar. Quia non in sede Decemvir
 Pejor? nempe avidos ultra proferre quod au-
 dent,

Scis

Scis imitatores. Utinam quibus Appius, Idem
mon

125 Sisteret! Unius facilis jactura puellæ.

Ad Romam redeo, sacrataque probra Pa-
lati.

Non spernenda dedit Rutulis duo lumina
Regni.

Flavia gens. Calvus tandem venit Induperator
Tertius, impatiens, & inæqualis, turpisque.

130 Nam pius obscœnis studuit, sacrisque pro-
phanus,

Et fuit in magnis minimus, magnisque pu-
illis.

Laxat Regna triceps (jussit Regnator Aveni:)

Inficiunt pestes Mundum: supereminet illas

Terra Superstitio: Rex fiet Regis, & idem

135 Extorquebit opes, versute fordidus Augur,

Submersusque genas fetoso gurgite barbæ,

Vix oculis parcente pilo; qui lentus oberret;

Obstipo vultu, atque acie verrente latrinæ.

Uxorem remove, oculis cave: Nempe quod
odit

140 Castus, & ingenuo cui fervet sanguine vultus;

His placitum nactis tenebras. Hos ille fovebat.

Infamis turpi fluxit sub Principe Tybris.

Quis latebras aperire queat, noctesque ne-
fandas?

Deposuit vestes Regales; altera sumpta est.

145 Græculus, Armenius, Persesque evadit, ut
illum

Persepolis, vel Sparta suum, aut Artaxata
dicant.

Sic

Sic placitum violare natus; sic ducere gau-
der

Oppressa imbelles de Nobilitate triumphos.

Quo ruis, ah demens? SCELEUS est in Prin-
cipe summum

150 Despexisse suos. Ad Bachanalia tendit,

Personam tunicâ dignus mutare molestâ.

Non tamen expectes ululata silentia noctis,

Flagitii vetat ille sonos; speratque latere

Immistus servis. Sed quamvis cæca, nocentem

155 Nox videt; accumbunt stupidis nec sidera
sommis;

In speculis fax omnis adest. Da, Phosphore,
Soles;

Aureus & solita ditetur lampade Mundus:

Flavia templa subit, pulchro certantia Cælo;

Solque Numam vidit, quem sidera Sardana-
palum.

160 Romæ Roma nihil; verso quippe ordine,
Romæ

Omnia Cæsar erat; libertas, jura, Senatus,

Consilium, Numen, Princeps, oraclâ, Sa-
cerdos:

Hostia cur nondum? Certè sanctissima Terris

Dextra fuit, pravi sub qua cecidere Ty-
ranni,

165 Et lacerum pensant fracto diademate reg-
num.

Mox crimen. Jam crimen erat violentius

Non dixisse Deos. Tecum plebecula credit

In

- Intus magna geri. Qua possint arte, vel armis,
Imperii fines extendi, & gentis honores;
- 170 Qua ratione datum leges Orbemque tueri.
Cedite carulei fluctus; & in utribus omnis
Tempestat religata fremit. Nam Numine ma-
jor
- Ultra Solis iter, supremæ & Tethyos undam,
Semiferos homines emendat legibus; & qua
- 175 Deseruere dies, Cæsar non deficit Orbem.
Mentiris: Domini tempus non illa moran-
tur,
- Hesternæ sed noctis amor, similisque parares
Quique regat cerdo est, aut mimus cuncta
regentem:
- Et credes adamata Jovi quæ contulit istis?
- 180 Quidquid erit, jussos appellat Cæsar inermis
Annales; Magnus, de se si credimus illi.
Gratius at Romæ stuprum: fortasse quod
ortus
- Romulus a stupro est, positor notissimus Ur-
bis.
- Vestales aliis vitiaverat ignibus aras
- 185 Flamma nocens, vanique infanda licentia
Martis.
- Nympha (papæ!) Divum recubans absorbet
amantem?
- Heus bone Bellipotens! sic fis Deus? Addi-
tur ecce
- Insula congestis delusa, & victa trophæis;
Nec nova Lemniaco plectuntur gaudia nodo:
- 190 ESSE PARUM nescit quidquid peccare Potentes
Audetis: sequimur, delictaque Mundus adorat.

Prostant Vestales, nulla est sine labe Sacerdos:
 Vesta abiit. Petulans polluta regnat in aede,
 Et Vestale aliis pandit Cytheræa lupanar.

195 Hinc etiam spernet temerari damna cubilis
 Navia, dum vulvis faciunt exempla jocandi
 Quas decorat vittatus honos, & Vesta vo-
 carat.

Illam tamen calidam caussatur puppa juven-
 tam.

Tu, Chione vetula, & Stygiis jam proxima
 flagris,

200 Turpis adhuc? Distent juvenilia crimina
 monstris.

VINCIMUS hoc vitium fugientes. Proh pu-
 dor! ecce

Te refugit vitium. Jussit longava senectus
 Podicis & pariter sordentes inguinis usus
 In faciem transire tuam. Capere salivis

205 Ora cacare fimos, guttatim mingere nasus,
 Halitus & foetens oppedere. Sumserit ullus
 Oculum, an ille os, culum an delibaverit,
 idem

Nesciet. In vetula non differt. Conscia dices
 Confugis ad cultus? Nota est calvaria, quam-
 quam

210 Flavescens Istri cincinnis. Nota barathri
 Arida canities, graveolentes pro cute rugæ,
 Ossa, situs, pædor, maciesque simillima
 Parcæ.

Nil agis. Accumules luxu splendente licebit
 Serica, chrysolirhos, nummos, adamanta,
 smaragdos,

215 Quod rubri dat concha freti. Tibi cedat onusta
 Divitiis, multoque nitens medicamine Lais.
 Ipsa semiramios superes pretiosa paratus;
 Et quos supposuit Ducibus Cleopatra Latinis.
 Insuper accedat deceptæ victus Elyfæ

220 Sidoniæ factus, Phrygio tribuentis amori
 Pygmalioneis ereptum portubus aurum.
 Conductus deerit mœchus. Nec vilia pestem
 Permolere insurgunt inopis præputia drauci.

FORTUNATÆ urbes ubi longas dicitur
 unus

225 Auriculas habuisse Midas! Nec nosceret Orbis,
 Ni malus immodicæ ductus prurigine vocis
 Obstaret tonsor, qui fossos erudit agros,
 Arcanumque serit, donec Rex audiat ipse
 Ludibria occipitis calamo patefacta dicaci.

230 At quis dimidius? Quis nunc non totus asel-
 lus?

Hic me calce petit, rudis hic, hic morsibus
 urget.

Nil docile in mandra video, nisi mobilitatem
 Auriculæ. COMMUNE malum rubuisse pudore
 Abstulit infans, atque imbre madentibus uno.

235 Hellepontiacas inter stolidas hecatombas
 Vesani reboant Critici; furit & lutulenta
 Marsus Amazonide, & longa farragine captæ.

Hæc mittam, Xerxemque sequar, dum mi-
 lite Mundo,

Astra simul, Terramque simul, simul impetie
 Equor,

240 Impuræ doctus bellare ad iussa maritæ,
 Qua duce, fossus Athos, vincæque Athaman-
 tidos undæ? Ad

Ad quid, fraternas acies, memorate, rogum-
que,

Incestasque faces, & quidquid criminis atri
Oedipodionis objectant carmina Thebis?

245 Quid conferre potest hic fasquipedalis acervus?
Phryx Berecynthiades? Rictus Erymanthi-
dos? Ales

Thaumantæa? Vagi discrimen Bellerophontis?
Dispercam, si non vel nomina nuda cerebrum
Contundunt penitus. Propiora poemata sur-
gant.

250 Quæ sapiant Hominem. Quorsum hæc, cere-
brose Poeta?

DONIS TRIPTOLEMI, urbi aut subiectate
favillam,

Noxa minor, cantus quam liber. Vivere si non
Projicis, implacidis moderandum est garrule
verbis.

Subligat hic citharæ cordatus quisque coro-
nam.

255 VIRTUTI umbra est Invidia. Et, te iudice,
quid non

Indigena occiduis obscurat finibus umbra?

Quod votum fuerat dedimus. Ne litora dam-
nes.

Vive tibi: tranquilla petis seu tempora vitæ;
Seu prodesse studes. Vigilet qui perdidit an-
nos.

260 Lydia sit meretrix: lateat, seu prodeat hic,
vel

Ille, quid ad te? Messalinus versibus Urbem
Et premit, & rudit. Mallem quos pertulit
ictus

- mi Follis Anaxarchi. Genium curare Falerno,
 Fornicis & multos perdit scabiosa vorago.
- 265 Prandia cur memorem, vel qua patrimonia
 Decoquat, expletis dapibus vinisque vetustis?
 Plebs mala vanorum Sapientum, plebs male-
 fida
 Historicorum, plebsque est execranda Poten-
 tum.
- 270 Sunt spoliatores aræ, sunt crimina, quorum
 Immitem Phlegethonta pudet. Communia
 Fecerat hoc veteres, facitis, facientque futuri.
 Quid plura innecto? Cuncti tua carmina ri-
 dent,
 Teque simul, cuncti. Pater & Saturnia Juno
 Sano ob monitus thalamo te, & conjugem
 donent,
- 275 Calliope (quid pulcra velit, quid docta puella
 Amplius?) illaqueet nec dotem frater Apollo
 Causidicis. In me sed quare turbida matris
 Imperium præsumis? AMOR quos alligat,
 Illudent nobis. Quis? Numina culta Ma-
 ronis?
- 280 Hippocreneæ moderatorem Horatius undæ?
 Eversor Libyæ? aut socii sapientia Læsi?
 Novimus. Ad fluvium qualis ferit agmina
 Cocles,
 Ridentes nimium ridebo fortior unus.
 EDET pauca, sui populum qui cogitat ævi.
- 285 Exul eris. Cupio. Sed pauper. Dic quoque
 felix: Nil

Nil agere, & nihil esse volo; & quid dulcius
usquam est?

Ridebo auratum pannosus sæpe Neronem.

Nil scribes. Scripsi. Morieris. Sæcula noscent

Aequalem Superis. Renuent ingrata. Phalan-
gem

290 Pygmaeam magni compressos pelle leonis

Hos, illósque simul, pergam ridere sepultus.

SECUNDÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

POETA, NON FERENS IMMODERATOS
populorum abusus, concessit in sylvas. Laudat ruris
tranquillitatem & delicias. Contra commemorat mi-
litum ærumnosam vicem, navigantiumque Mercato-
rum inexplebilem anxietatem. Devolat illuc interim
Mercurius, cui, ut Jovis mandata quaedam exequere-
tur, illac cursus erat. Poëta ejus videndi & alloquendi
jam pridem cupidum esse ait. Post aliqua invicem
ingesta convicia, Mercurius Poëta adquiescens, quæ-
cumque velit ab ipso discere, libenter manifestatu-
rum promittit. Narrat Botelhus, se nondum juve-
nem, Parnassum ascendisse, & Pegasei fontis un-
dam potasse. Inde multis Orbis regionibus pererratis,
nil vidisse nisi nequitiam & vanitatem. Postulat à
Mercurio, ut se de Jovis apud Superos imperio cer-
tiores reddat, quo solatium capiat, si fortè ab Hu-
mana in terris gubernatione non discrepet. De-
trectat Mercurius interrogationi satisfacere,
& Vitem deserit.

SATYRA SECUNDA.

ERGO bonis avibus, quæ nec deducere curat
Iliadem Mars ipse Remum, temerarius alter
Mœnia transilii, vallum, munimina, fossas.

Jam me rura tenent, Gentes, Urbesque, va-
lete.

5 Rusticus innocuas sylvas habitator amabo,
Posthabitis domibus speluncas anteferendo,
Turribus arboreos apices, scopulosque Co-
lossis,

Atque hominum regnis minus effera regna
ferarum.

Hic sincera quies; hic certant ludere Vati

10 Perspicui fontes, vestitus gramine cespes,
Sylvani & Satyri, Fauni quoque; cùmque
Napæis

Cœtus Hamadryadum; Dryadumque, &
Oreades omnes.

Me volucrum dulces oblectant murmure can-
tus,

Me Zephyri; roseo volitat Venus aurea curru;

15 Automedon pharetratus Amor; circumque
jocantur

Veloces turbæ puerorum; terna beatos

Amplexus hilarat cœlesti Gratia risu,

Oscula candentes iterant properata columbæ;

I nunc, & Dominum persta servare su-
perbum,

20 Devotus castris, caliga spectandus & ense;

Qui ferro in jugulum jussus favire parentis

Per-

Perges, & templis sceleratas subdere flammās.
 Nam rora ceu figuli compulsus calce moveris
 Ut libuit Domino. Ultra vólveris, atque re-
 rorsum,

25 Progredieris, cessásque, redis, iterúmque ro-
 taris.

Te minus infelix Ixion. Noscitur illi
 Quidquid venturo statuerunt Tartara gyro,
 Assuevitque pati. PRONUM est durescere
 corda

Ad notum miseris & inevitabile vulnus.

30 Venturam trepidas quam non agnoscis Erin-
 nys

Ancipitémque dolat non uno sava flagello.
 Pugnatur. Vivat Cæsar, clamose, precaris;
 Ingeminas, vivat. Vivit, miserande, valét-
 que;

Tu moreris, variisque modis morieris inep-
 tus.

35 Ebibis infestas, turmis calcantibus, undas,
 Quas fastidiret concessas Tantalus. Ille

Nectareos haustus. Avulsa dentibus herba
 Produces animam. Lautissimus invidet illi
 Juppiter Æthiopum, & Divorum turba gu-
 losa.

40 Illi ebeni fulget speciosus iaspide lectus,
 Chrysolithis, auro, atque igni certante py-
 ropo;

In pluma stertit. Carpens tu fortè soporem,
 Nec potis & curti spondam pressisse grabati,
 In nuda tellure jaces. Sine crimine turpis

45 Amplexu incelto magnam premis improbe
 Matrem.

Crus sepelis hodiè ferali clade recissum,
Manè humerum. Veniet non mitior altera
pugna,

Et sepelire oculos faciet fortassè verutum;
Aut te sanguineis inhumatum sternet in arvis.

50 Hæc stolido finis. Maculoso fercula campo
Vulturibus restas, numquam totièsque sepul-
tus.

Non minus insanis conscensa nave perer-
rans

Servus avaritiæ, ventris ridendus, & undis.
Tyrthenas vetuit quæsita pecunia cautes,

55 Taurominitanam vel pertimuisse Charybdin,
Æthnæumve rogam, diræ socia agmina Phle-
græ.

Namque Giganteo ritu jaculantur in astra,
Inque Jovem, tumidos fluctus, rabadamque
favillam.

Fulmina non metuis nigro sudata sub antro,
60 Queis Lipare fontes armamentaria Divum

Asperat in terras. Furiali desuper icu
Intonat, & fulmen docet intonuisse Pyrag-
mon.

Ionias jam linqvis aquas; jam sedula puppis
Translit Ægeum, jam Nili allabitur undis.

65 Non Orientis opes possunt depellere morbum,
Quidquid Arabs, dites quidquid misere Sa-
bæi.

Te fugis, & miserum extra te te stulte re-
quiris.

Redderis Oceano, cupidus majora referre,
Hesperidumque nemus pomo viduare micanti.

70 Illa rupe dedit portenta immania Gorgon,
 Maura genus, ritūque suæ telluris abundans.
 Anguibus, & miro vultus conspersa veneno.
 Saxeus extat Atlas, illi quia visa Medusa est;
 Quod tibi visus Atlas, tu saxeus. Alter Ores-

tes
 75 Vecors, attonitus, Furiis excitus habendi.
 Si quæstus, si vera bona, & sincera paran-
 tur,

Est portu repetenda quies, animusque quiete.
 Hi, fatuæ gentes; At gens est fœmina pejor
 Garrula, & infida, & petulans, crudelis,
 avara,

80 In Venereim sed enim Cythereâ pronior ipsa.
 Pasiphaës clusæ vacca memorabo furores.
 Pressa latens miror, fictæ quod fœmina rimæ
 Disjunctumque femur, patulumque aptarit hia-
 tum,

Et quod pertulerit talem. Non durior esset

85 Impetus a cornu. Sed gaudet. Nuptraque Regi
 (Infandum!) imperitat populis, servitque ju-
 venco.

Lignum vacca fuit, mulier pecus; indeque
 proles

Non homo, non taurus, quamquam videatur
 utrumque.

Sed quid portendunt Superi? Quid ab athe-
 re magnum

90 Parturiunt nubes? Chlamidatus decidit ales,
 Aut ipse, aut alius refugi Ganymedis ad instar.
 An revolat genitor, pelago vel nomina mersus
 Qui dabat? Insigni crispatur pluma galero,

Prominet & gemina talus revolubilis ala;
 95 Quàmque manu retinet virgam cinxere ce-
 rasta.

Mercuriusne? ita: Mercurius. Proh, sedulus
 Hermes,
 Scurra Deum, latro, leno malus, atque do-
 losus,

Et tamen ipse Deus! Quanto torquebar amore
 Colloquii, visusque tui! Da tangere dextram,
 100 Qua centum periere oculi, cum languidus
 Argus

Pabula nec vitulae, nec pabula carnea sancti
 Invigilat lustrare Jovis. Sic, pessime Vatum,
 Excipitur Numen? Sed talia verba loquacem,
 Delirum, Satyrumque decent, verèque furen-
 tem.

105 DIVINA in vobis semel ut scintilla repressa est,
 Tisiphonea venit caligo, luctus, & error.

Perfurit Argiva terebratus cuspide frontem
 Horrificus Polyphemus, & illatibilis aspri
 Fragmina convellit montis, quæ mittat in hos-
 tes.

110 Aëra per vacuum rupes vastissima quercum,
 Speluncamque, feràsque tulit. Sensere Pelasgi
 Longinqua de puppe sonos. Tremefactus Uly-
 ses

Præcipitatque moras, animamque reciprocatur
 agrè.

Exululat, truncosque ferox, sylvasque re-
 vellit

115 Umbriferas, frendens prædurus vulnere Cy-
 clops:

Perdidit hic lucem, & scopulus Lilybeius
umbram.

Cyclopis forsan tibi fabula, vanaque Pindi
Somnia ridentur. Sed tu furiosus es ille,
Qui face compressa, qua mens, Numenque
benignum

120 Cernere recta dabat, sectaris pessima tantum.
Quis læsit? Cæcus, Cyclopius ut Polyphemus,

Respondes: Nemo. Et verè; tu te ipse la-
cessis;

Nemo alius molitur tot mala. PESSIMUS
hostis

Quisque sibi, assiduusque ferit, quippè intus
amatur.

125 Permetuens sua vota, bonus clamabat Achi-
vus:

Juppiter omnipotens, hoc te precor: ut ma-
la non des,

Quamvis ipse petam, bona des, licet ipse re-
cusem.

STANT ANIMO qui se gaudent committere
Divis.

Tu modò Calliopen spernis, modò verba
cruenta

130 Projicis in Superos. At stultis parcere nos-
trum est.

GENS LENIS Superi, haud odiis exercita
diris.

Quidquid scire velis, dabitur scire. Incipe.
Tantum

Esto brevis; revocant aliò mandata parentis.
Post;

Postquam me Durius nemorosus vidit in arvis
 135 Aut patrios frutices avibus fraudare canoris,
 Aut facili fluctu puerum vada fulva secantem
 Proluit, & nostri Nymphis placuere naratus,
 Parnallum ascendi. Tirubataque vertice sacro
 (Ut prius in votis fuerat) vestigia fixi.

140 Fons erat, Auroræ vitreis nitidisque pruinis
 Splendidior. Myrtus, flores, & plurima cir-
 cum

Laurus. Odoratæ fragrant opobalsama frondes,
 Albicat illimis candor. Nec Sirius ardens
 Extenuat nimio sitientem sidere ripam.

145 Sese perlueret simili si fonte Diana
 (Pulchrior unda Deâ) tutus spectactor adisset.
 Actæon; fontem, non Divam viseret hærens.
 Si se Narcissus lymphæ spectasset in illa,
 Viveret, & propriis præferret vultibus undam.

150 Ver manet æternum. Sanctis discrimina lucis
 Aut nemo, aut fons ipse fugat; nam mune-
 re Divum

Ipse Deus Numenque sui. De rupe videnti
 Emicat, & niveas expandit Pegasus alas.

Accedo; & sacros latices interritus hausi.

155 Multicayas parili nunquam dulcedine ceras
 Cecropiæ saturatis apes. Pulcherrima nobis
 Pierides dictant; pariterque benignus Apollo
 Novisse indulsit quod nec novistis Athenæ.

UT NON NATA, jacent non nota. In
 carmine cygnus,

160 Pavonum intumui ritu, voluique videri.
 Hesperus Orbe alio victor modulamine nostro
 Claruit. Atque iterum nobis amor arma fuere,

Quâ

Quà Tagus it pomis pretiosior Atlanteis,
Et Laertiadae ditatas prænarat arces.

165 Nil equidem obstiterit livor, quin carmina
voxque

Aoniis nostra immortalè interfonet undis.

Diversos agimur populos & visere mores;
Ut similis patri per Maura mapalia læto
Progenies Nomadum vagat armentarius Afer.

170 Qualiter & Princeps Arabum sua regna per-
agrat

Pulverea, & vento sublata. Incertus ut illa
Atterit errantes errans equitatus arenas.

NEMO sine insidiis. Fumant Buiridis aræ,
Et fraudi inscribunt Numen, spoliisque cruen-
tis.

175 Quis non ut Cæsar dum fletu & voce coacta
Excipit avulsam Magni caput, & prope Ni-
lum

Edoctus lacrymas crocodili, plorat & odit?
Fracta fides, furtum, perjuria commemoran-
tur

Inter laudandas artes. Sententia regnat

180 Nullos falsa Deos, & nobis morte carentem
Indocilis sociare animum; plautique vocatur
Aulæ Religio. Pereunt rectumque pudorque.
Fuscose præcipites scelera ad turpissima mon-
strat

Noxa eadem Mauro & recutito a sanguine
cretos.

5 Nam pecus hoc dirum, dira hæc animantia
nulli

Compefcunt clatri, & nulla remoraatur ha-
benæ.

sunt

Sunt Tribades . Pathicos similis cevere paratos
Incurvat ; nubuntque mares , & foemina ducit .

Deliramentum reddatur Pythagoreum .

190 Emeritus nostro cum se de corpore transfert
Spiritus , à nullo credes animante receptum :
Nostrorum vixisse animis nec bellua vellet .

Artibus & Musis nusquam locus . Incubat
Aulae

Barbaries ; spernitque etiam sublimia vulgus .
195 Sutor erat Ladon , quem nixus ferre laborat
Cornipedum , curru Magnatum more supinum .

Exiliis Divas auso damnare Camoenas ,
Si nummos (dixi) capiebas pellibus olim ,
Te tua nunc pellis cur non capit ? Esse Ly-
curgus

200 Desterte , atque ipsum te concute . Garrulus
inquis ,

Non opus est Musis Urbi ; non carmine regno .
Esset responsum : CONSTARE sine artibus
istis

Regna quidem possunt : sed tantum barbara
regna .

Aures demitto . Salve , excoriate Senator ,
205 Et tibi contingat , retulit quod Marfya nudus .
Non opus est Musis ; pingui sed strage ma-
celli

Est opus : Hic pecudes frater tuus obruit ictu ,
Conspectus cultris , & olenti veste latrinam .
Est opus & Cererem cribro , pugnoque parare :

210 Maternas gazas similis scis esse farinae .

Tortore est opus : exposcit sua pondera furca :
Quem patrum retices , oneravit furibus il-
lam .

Est

Est opus & nervis drauci, cui lenior hæret
 Uxor ubique tua. Hic non inficiendus ami-
 cus

215 Alter ego est. Vivas. Alter tu creditur illi,
 Et faciunt alios vos, & facient aliam illam.
 Es caper, & cerdo, perjurus, & ebrius, &
 fur:

Te quoque opus fuit, hos ut versus scribe-
 re possem.

In coriis hædere pudet, soleasque tumen-
 tes

220 Vexare, excutiat quamquam res ista cachin-
 nos.

Sunt regnis pestes, quas nec patientibus illas
 Vel tolerare leve est, & nec maledicere tu-
 tum.

Cæsar equo stabula & præsepia struxit
 eburna.

Cuncta micant; speculis paries, laquearia
 gemmis;

225 Perminctique situs ostro insternuntur & auro.
 Patricius famulus mingentis, sive cacantis

Excipit argento sordes. Delinquitur ultra.

Jamque equus est Eques, & Consul, tandem-
 que sodalis

Augusti. Exultans Urbis Consulque, patérque

230 Vel crepitu foetente, vel illum calce salutat.
 Forrè cacaturi caudam dimoverat apte

Augustus, qua scepra manu gestare solebat.

Dumque videre fimos optat, gestumque ca-
 candi,

Ecce vomens fluctus inopinos impete rauco

35 Merdarium torrens Dominum perfudit. In illo
 (Quales Deucalion uersos dolet æquore mon-
 tes)

36 Illi Omnia stercus erat, decerant quoque litora
 melli uisil merdis.

37 Effugit, & lotus velamina mutat iniqua.

Sic sonipes auctus titulis à Cæsare, pulcrum

40 Addidit illi etiam titulum, fecitque cloacam.

Mutum animal gentes Anchisæ concelebra-

38

O quisquis sequeris! Sed cur pejora videmus?

39 Cæsar, equum, mulos, asinosque extollere

pergis.

41 Illi unus; tibi mille placent. Virtute decoros

245 Arces Arce viros, ne quis te comparet illis.

Huc huc terrifico latratu incumbere cuncti

42 Debuerant Cynici, regnisque avertere dam-

num.

43 Rectius haud olim volucres Stryphalidas in-

gens

Amphitritoniades crepitantibus abstulit undis:

250 Reppulit Harpyias melius nec Dardana pubes

Cum Strophades sonitu Misenus terruit. Ullum

Non addam verbum. Studiosus regna per-

agrans

44 Vidi quæ Mundus miratur maxima, quæque

Humanis majora putat. Mernique pusillus

255 Alloqui adoratos homines, cœlestia quales

Numina, nempe illis discerptus subjacet Orbis:

NIL NON ridiculum, nil non damnabile vidi.

45 De Jove nescio quid narratur. Tempore

belli

Angipedum titubavit iners. Nutantibus impar

260 Successit regnis: melius fortasse Gigantes.

Mammosam spernit Junonem. Sed Via numquam

Lactea canderet, niveo nisi flumine mamma
Siderei laticis bibulum stagnaret Olympum.

Nympha comes Phæbes pulcherrima, grataque Divæ,

265 Parrhasis errabat sylvis. Non cura pudicæ
Dentatum vel ebur, vestis, nitidive lapilli,
Vel speculum, radians pulcri simulamine vultus.

Venatrix metuenda feris it figere prædam,
Eminus ætherios ignes imitante sagitta,

270 Cominus & jaculo. Sed tandem fit quoque præda.

Monte reluctantem compressit Juppiter. Exi
Crimine pulsa Jovis. Donetur Prædo triumphis:

SIC PATET in miseros tantum procedere legem.

Ferratis Danaën turris suffulta columnis

275 Ferrea munierat. Tulit æqua mente puella
Excubias, latebras, latratus atque caninos,
Et quod non illi commissa est cura pudoris.

Proh facinus! violare parat, fallitque, tenetque,

In pretium conversus Amans. Injustior arsit

280 Albus Olor, famam denigrans ovaque Lædæ.
Non tanti fuerant Helena, & concordia fratrum.

Ebria narrantur tunc Numina plenaque
 musto

Cum finxere Hominem. Quales dicantur
 oportet

Qui finxere Deos animo pejore nocentes?

285 Pace tua dictum, Chaos; Horum crederis
 Author.

Plura loquax memorat tetro clamore Ve-
 rultas;

Et vos multa pati dura sub lege Tonantis.

Scire velim qua mente Polum Pater æquus,
 vel quo

Consilio flammæque vagas, Divosque guber-
 nat.

290 Solamen terris fuerit, si pondera Mundum
 Non graviora premant, quam quod tolerabis
 le cælo.

Ergo adeo fatuus videor tibi, sceptrâ te-
 nentis

Ut delicta Dei culpam sanctissima? Felix
 In pravis Domino qui servit! Stulte, valetos;

TERTIÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

VEXAT BOTELHUS CORRUP TAM NOBILITATEM.
 Famam multi facit. Lauro & bacchare se mu-
 nit. Abominatur Psapphonis sacrilegam ambitionem,
 & cruentam Neronis tyrannidem. Illis, & reli-
 quis pravis homunculis infamiam & subsan-
 nationes preparat.

SATYRA TERTIA.

DEDECUS haud rarum est gemino frons of-
 fea cornu.

Mista maritali glutis absinthia melli,
 Nec sapis: o meritus, cui præbes ora, capif-
 trum!

Sum Procer: Hæc mihi, tota desperande Pœ-
 ta

5 Anticyra? Hæc tibi; nam quis risus aptior
 unquam

Elicere, adveniat quamquam Sarmentus, &
 ille

Gratus Galba Seni Caprearum, aut scutra
 Caballus,

Panniculive, fuit vel quisquis ridiculus vir?
 Tolle tuos luxus, Proavos quoque. Non mi-
 hi mos est

10 Quærere qui genus? An dites? Sed trans-
 volo facum.

Intolerabilius fuerit, si diceris Heros,

Quam si Tiresias dicatur cernere acutum,
 Bellator Drances, Patriæ Catilina fidelis,
 Siccus Silenus, Craso locupletior Irus.

15 **IN** MAGNIS domibus præstans atque op-
 timum & aptum est

Omne quod haud loquitur: loqueris quicum-
 que, recede.

Villarum nemora ampla colis; vel prodiga
 fructus,

In non frugiferos aut luxuriantia ramos.

Neglecto interea serpunt animo tribulique,
 20 **V**ulnificus rubus, atque filix, lappæque te-
 naces.

30 **A**c (veluti lupus, aut apri) se erumpit in extis
 Invidia, Ingluvies, Iræ, Lascivia, Luxus,
 Impietas, Fraudisque, Superbia, pluraque
 monstra

Lethifera. Ut pestis vario te dente momordit,
 25 **I**mpar sæpe tibi, stimulis agitatus acerbis,
 Erras multiplici Lernæ truculentior Hydra.

Hunc vultu implacido, gemmata veste co-
 ruscum,

Ritè Jovem dicam. Stellantis fulgure rhedæ
 Et Venetis pulcræ speculis, auroque micantis

30 **T**urgidus infedit, totamque exterruit Urbem,
 Artonitæ gentes sacros fortasse tumultus
 Curribus, & tonitrum credunt celsissè To-
 nantis.

Nè desint flammæ, scintillam fervida saxis
 Ungula ferratorum excudit quadrupedantum,

35 **N**obilis est, ingens pretio Virtutis avorum,
 Ergo erit & columen regnis, columénque
 Regenti.

Digna quidem ut capiat summas Respublica
 grates,

40 **Q**uod titulis, opibusque simul cumulaverit,
 & quod

Quanta alere innumeros possent, impenderit
 uni.

40 **D**ecoquit antiquos census, alienaque latro
 Non reddenda petit, cunctorumque immi-

nuit rem,

Afsidue positos populabitur alea nummos,
Corporis & pariter pars pessima. Munera
felic

Lena habeat, nec scurra minus; quæstum-
que placendi

45 Ambubajarum capiat manus; & balatronum.
Latro ergo imperium, latro lex, latroque
Regnans:

Debita Virtuti rapiunt, ditantque latronem.
Est Procer (ut passim) qui non industrius,
& qui

Maxima jactabit lautos proferre tumultus

50 Venator, plausuque tumet strepituque Clie-
tum

Splendida cum stratae maculant venabula
prædæ.

At facinus summum vobis, si vulnere vestro
Occubuit taurus, populi plaudente corona.

Optarem pecudes, animæ quoque candi-
diores,

55 Verba usurparent. Sed habent pecudes quo-
que verba.

Ausulto ad vestros taurum sic ritè loquen-
tem:

O genus infandum, perstans anteire furores
Quadrupedum, mentis nunquamque capacius
illis!

Quid malè de vobis merui? Quid fortè pa-
rentes?

60 Quid proavi? Nam mille modis pecus utile
nostrum est,

Et Cerere instruimus late granaria vobis.

Nunc

Nunc vestri miseret. Cupidos mala nostra videre

Quot mala vos cruciant! Teneas spectator oportet

Nobile seu podium, tabulatave; sive fenestram;

65 Quantum das? Quanti carchesia dulcia potas;
Institor hybernat nivibus quæ sedulus Astur?
Nil est in oculis. Ibo tamen. Auctio fiat.
Stragula demta toto, membrisque subucula demta est.

Virginitas pretio cedit. Nuptæque maritos,

70 Quod fumus, id faciant. Ludus præferret honori.

Quid si dinumerem turbæ commissa stolatæ?
Et quod pro rebus conductis debeat ille?

Sanguine taurorum colitis, gens improba;
Divos,

Et vestro, multos nam cornu perdit acutum.

75 Ara vetus, nunquam gavisa est sanguine tauri

Quem mactabat Homo. Superis tribuuntur honores

Nunc homine à tauris mactato. Strage fruuntur

Si Superi vestra, veniat gladiator, & itæ Amphitheatrales. Inimicum concavet ulnas

80 Ursus in amplexum, lacerandisque artubus instet.

Sed major vindicta placet. Vos, fœmina taurus,

Eunuchique boves, meritique revisere sylvas;

Itc,

Ite, agite, & mœsti gregibus sic dicite nostris:

Derectate jugum, terrâsque relinquitte sævas:

85 Herculeum transite fœtum, Libyaque benigna

Pabula quærantur. Forſan vel frater Oſyris
Bos Deus, aut Apis Divos volet. Impia tel-
lus,

Qua pereo, dumis horreſcat. Gensque re-
bellis

Mœſibus orbata, aut merdas edat, aut edat
ultro

90 Cornua, quæ cruciatque ſuos laniatque co-
lonos.

Dixit. Et occubuit, poterat qui vivere Rhe-
tor.

VIRTUTEM ſi demis, erit deforme ca-
daver

Nobilitas. Immò Sapiens nil dixerit eſſe.

SUNT per Virtutem (Zonarum respice circlos)

95 Omnia; Phœbeum qua circumvolvitur aſtrum,
Et qua brumales ſubterlabentia terras

Vincta gelu remanent, & ſunt flumina pon-
tes,

Plauſtraque agit ſolido immerſabilis amne bu-
bulcus.

Virtute æternat ſeſe, Mundumque fidelis

100 Et concors Natura Deo. SED NEG DEUS
ESSET,

SI NON IPSE DEUS VIRTUS FORET.

Hinc venit alma

Pax animi, atque harere Deo; torrensque
bonorum

Dicere quæ verè possis tua; quæ tua Virtus,
Æternusque Dator tibi fortunaverit, & quæ

105 Nunquam aut Regnantum trepides, aut indig-
ga Sortis.

Hinc toto prodesse Orbi, atque expendere
fidus

Quid reliquis, quid quisque sibi, & quid
debeat aris.

CUNCTA suis quærenda locis. Ebur Afri-
ca mittet,

Eximius Cressa petitur de vite Lyæus,

110 Ostro Sidonii, notusque Arimaspus ob au-
rum,

Gangem ebumum posces, adamantave, thu-
ra Sabæos;

UNA TAMEN vobis alieno quæritur Orbe
Pax animi. Sic cordis inops, & Sorte su-
perbus

Magna tuis reputas natalibus, an tegat arca

115 Orbiculis cufis Regum simulacra minuta?

An sint Attalicæ vestes? an pulcra supellex?

An rota? cum possis fraterculus esse qua-
drigæ.

Non populus sic ille fuit, sectator Honesti;
Exceptus clypeo, & facta ad sublimia natus,

120 Nec puer in cunis. Majorum more, sui que
Herculis exemplo, teneris valuisset alumnus

Squamiferos illic manibus lacerare dracones.

Admissus vestras tractat Citharædus adul-

- Haud secus ac Citharam. Nullusque hirsu-
rior obstas
- 25 De grege Cecropidum. Nec ineptè de gre-
ge dictus;
Namque hebes, & durus Virtuti. Vivida fecit
Saxaque Deucalion, figmentaue prima Pro-
metheus;
- Inde lutum proavum, vel avos imitabere saxa.
Ipse lacertosus torvam generaverat Hypnus
- 30 Stirpem. Sed postquam madidos capit Appu-
la mores
Psaltria, distentis infans è pellibus exit
Flava comas, patrem proles imitata Sicam-
brum.
- Non aliter Gallus, blæsis ubi verba labellis
Eliquat, accitus thalamo resupinat hiantes.
- 35 Rima Cupidinea nulla est non pervia telo.
Hi studii fructus. Coitum lasciva choreis
Exprimit. Incaluit. Latebrisque ad furta pa-
ratis
- Concubuit verè. Trabeato nupta Sabino
Ælia, nullorum tentamina spernit amantum.
- 40 Ipsa palàm medioque foro tenet obvia mœ-
chos,
Omnibus assiduèque forabilis. Absit adulter,
Non excita rogat, numerat, faciemque ne-
gantis
- Oscula dum posuit, pluviis madefecit ocellis.
Hæc præceps, Matri est Patrique simillima
proles.
- 45 Qui Libyes oracla tenes, seitantibus Ham-
mon

44 *EQUITIS BOTELHI*

Responde: Pejus damnum, non esse putabo?
An non esse bonos? Tripodas quassavit, &

DA **BONUS** esse bonos; das esse, minora
dedisti.

Sermo Jovi tecum est, o quisquis nomina;
jusque

150 Patris habes. Ergo ductorem delige natis.

CUI PRÆCEPTOR erit Chiron, æquabit
Achillem.

Sit pius ille tuus: Divos colat, atque do-
centem

IMPROBIUS crimen, noxa & sceleratiores una
est

Non revereri Præceptorem. Populus arctè

155 illum amet & libros. Loquitur quod Græcia;
quodque

Roma Vetus, norit. Magnorum exempla Vi-
rorum

Verfatæ Graejæque dabunt, chartæque latinæ:

CÆTERA deturpant Hominem, Lascivîa to-
tum

Absorbet. Patriæ Juvenis devotus & aris

160 Arma & equos gaudens tractato, & reddere
quidquid

Fortem animum corpusque valet; nec bella
recuses.

SANGUIS Nobilium prima est patrimonia Re-
gis.

Si te Musa trahit, noli spoliare sodales.

QUI NON invenit, non Author, similis il-
le est;

165. Et fit ludibrium, ceu miles dirutus ære.

INDOLE nil moveas invita; perge sequendo.

166. LANGUET arenivago quisquis natat obvius
anni.

167. NON METUAS, nomen nisi foedum; te ta-
men unum

Permetue, atque nihil te coram turpiter aude.

170. SUMMA tui tibi sit reverentia. Plura super-
sunt;

Et vox in cursu est. At verbis denegat aures
Cecropides nostris. Etiam sententia turbæ

Doctorum sic firma sedet: Si litera non dat

Nummum, nunc libros epulandos trado vo-
raci

175. Vulcano; rabie qua tostis fervet arenis

Africa, serpentum matercula. Nomen inane
est

Et Fama, & Virtus, dum defunt horrea
Docto.

Quisquis Aristoteles, quisquis vult esse Cle-
anthes,

Pallefcit macra effigies, tenuisque vagatur

180. Trama Hominis, pulpæ umbra, & viva pel-
le cadaver.

Cur ego desperem pinguescere? Vana supel-
lex

Cur mihi quærat, qua moesti vivimus? &
quam

Vendere non est; ut censum duplicare que-
amus?

Proh viles animæ! Facitis Cælestia mercem.

185. LUMINIBUS contenta suis, & sidere Vir-
tus.

Def.

Despicit exiguos alienæ frugis honores :

Arctoo quid enim confert, aut addidit astrø

Obsequium magnetis? Si datur extera merces,

PRÆMIA Virruti Fama est. Hoc Numine rapti

190 Semidei caluere. Hoc præcipitante cucurrit
Hannibal. Hinc Alpes quassatæ, fractaque
rupes:

Hinc Trebia, & laceros volvis, Trasimene,
Quirites.

Mars hinc immensus Cannarum, & territus
armis

Aufidus: antra fugax optabat Nais in Orco

195 SCILICET in nobis Cælestis condita flamma
Nobis major inest. Sacræ nec originis unquam

Immemor, æterni dat pignora fida vigoris;
Novit nosse suum; & novit quo lumine noscat,

Immensæ similis. Mundosque, & culmina
Cæli

200 Cognatique Dei penetralia lustrat, & ipsam
Illi Fama placet, pariter post fata superstes.
Famâ etiam gaudent Superi, Summoque Deorum

Plaudentis grata est sonitus opulentior ara.

Luscorum est aliquis, nostros qui lumine
versus

205 Turbidiore legit. Satyrarum fascinat ausus
Optandos, rabiðisque tuens exurere tentat.
Sic Stygis in ripa, nigrior caligine bufo

Stat tumidis oculis, acieque scatente venenis
Terrere aspiciens animas, quæcumque Cha-
rontis

210 Navigio nondum Fatorum lege vehendæ.
Effugiunt miseræ monstrum; queruloque sus-
surro

Tabificam scatebris iram execrantur Avernis.
At mihi pugnanti Laurus parat alma trium-
phos,

Toxica morbifugum removet feralia bacchar.
215 EST PIUS & blandus qui pugnaæ arte me-
dendi

Flammis & ferro putres desævit in artus.

Agglomera patiles, Aretaloge Cercopi-
thece,

Ut risu quatias; nec chartam pone, vel œs-
trum,

Vel quæcumque procax ope cornicaris amici.

220 Putidus hic surdum Dominum modulamine
rauco

Præfert Numinibus, Pol! Qua mercede mi-
sellus?

Ne sitias fontes Permessidos. Arce dolosa

Fert sitis ista famem. DA CARMEN carmi-
ne dignis.

Si Lalage tulsit, Crocale si pulchra pepedit,

225 Conventus dicat Cælestes (absque flagello)
Mævius, & Codrus, Bavii tot, tot Clu-
vieni?

ARBITER infanus dederis cum præmia pra-
vis,

Gratuitò tunc nemo bonus. Sed sumite Thra-
ces,

Odryssi, Cilices, Numidæ, Arcades, atque
Britanni,

230 Sumite divitias, quantum sitis optet avara:
Dummodo Psapphonem vestro cantetis in axe.
Est PSAPPHON DEUS INGENS. Hæc reso-
nare jubemus,

Cum Psapphonis aves sylvas repetatis opimæ.
Nostrorum Dux quisque fame pereatque, si-
tisque;

235 Æolus hunc premat, & premat undis Enno-
figentis,
Enatat Arctoas scedare cadavere nudo,
Eoasve plagas: Noster fait: hoc luat esse.
Pinguescant Psapphonis aves. IGNOBILIS
illa est

Gloria, quæ nummis emitur, Cunctique per-
ibunt

240 Heroum, factis qui non nituntur, honores.
Concessura solum, quod magna Palatia pres-
sent,

Pars cecidit Romæ. Nero iusserat adifica-
tor.

Plaudebant Proceres. At vox erat Urbis
amara.

Illacrymat mutila, & servit; dum saxa,
Tribusque,

245 Dilaniat flagrans non exarmata potestas.
Decrescente Urbe, immensum tecta aurea
crescunt.

Marmoreis pulcher Vertumnus forsitan hor-
tis

Invidet. Æquoreus spumantia carula Rector
Mus

Mutare exoptat stagnis. Hoc Tethyos alma
 250 Nereidumque chorus. Nova velles æquora,
 Triton,

Squamosique greges cauda secuisse bifurca.

Namque mare undosum stagna expatiata Ne-
 ronis:

Satque Tridentiferi turbam explicitura natan-
 tem.

Tot stagnis, totidem faciendis undique rivis
 255 Fluxit aquæ multum; plus sanguinis. Obruit
 adstans

Et pecus, & gètes. VARIÆ nimiaque
 phrenesi

Cæsaris Imperium & Romanos immolat ipse.

Venalis Prætor, venalia jura Senatus;

Namque (nefas!) AVIDI jam munus Judi-
 cis, atque

260 Mercatoris idem est. De theca Principis em-
 tam

Justitiam populis vendit cum fœnore Judex,
 Inde prius numerata pecunia conduplicatur.

IN QUIBUS, es terris, justis conatibus unus

Qui metui metuas, & ames (Regnator)

amari

265 Oderit, & trepidet populus; repleatque Re-
 gentum

Thesauros gazis. Spolietur rure, domoque,

Et victu, & patria, natisque, & conjuge,

& ipso.

Imperium, vasti sceptræ & sublimia Mundi

Saturno erepta: impatiens ut Juppiter illi,

270 Eripuit Fortuna Jovi. Rapto imperat Orbe,
 Fun-

50 *EQUITIS BOTELHI*

Fungitur & Casus legis vice. Talia Romæ
Clamabat dolor, & furiata licentia fandi.

CUNCTA potest qui iusta potest, injusta-
que damnat;

Nilque potest qui cuncta potest. Tutamina
sceptri

275 Fama cadunt & amor. Te Despote jura re-
cedant

Dignaue luctifico planctu, scenâque cruenti
Syrnatis, infausta & mœsti feritate cothurni.

Sponte sua faciles olim coluisse feruntur

Orphea saxorum nimbi, retinente canore

280 Threïcio. Motos stupuit Rhodopeïa tellus
Et peregrinantes lapides in nubibus. Est nunc
Segnities illis, & pigra libido soporis.

Obruere ah! revolent, istos, illisque faven-
tes.

Sæpe libidinibus laudum tibi verminat au-
ris,

285 Venales animi nituntur scalpere; frustra:

Nil horum. Venit derisor, venit Anubis

Latrator, pacemque negat, mordetque, tenet-
que.

Quisquis ades bonus, adsis; quisquis es in-
vidus, atque

Injustus, procul hinc; & te malè Numina
perdant.

QUARTÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

DERIDET POETA PHILOSOPHUM PYRRHONEM, qui rerum existentiam dubitabat. Afferit tamen Botelbus, illarum apparentias fallaces esse. Quod roborat Solis, Siderum, Elementorum, & Hominum exemplis. Hispaniam laudat, Virtutibus felicem. Admonet eandem, ne obliviscatur praelii exitialis, quo RODERICUS, ultimus Gothorum Rex, ob corruptos mores, ab regnis depulsus fuit. Senem denique se Vates fatetur. Mandat Musis, ut funus ipsius floribus, & aromatibus nobilitent. Aditque parvam insulam propter Salmanticensem Pontem ab Hercule extructam; & ramis Insulam obumbrantibus suspendit lyram, non amplius (ut ait) tractandam.

SATYRA QUARTA.

PYRRHONEM totum Scriptor quicumque res legat,
 Non sapiet mecum; nec dignum laude putabo.
 Sit licet hic Criticus Venusinus, Horatius inquam,
 In lyricis Princeps, emuncta nare timendus,
 Et qui se in Cycnum transformat; cætera verax,

Integer est Pyrrho stultus; prudensque pro-
busque

Dimidius, lympham si quis miscebit aceto:
Sunt res. At rerum visos contemnite vultus;
De tactis nec habenda fides. Sententia nos-
tra

10 Hinc pendet, firmans: NIHIL esse quod esse
se videtur.

Sol oriens Orbi reparatum reddidit Orbem;
Quem Chaos obruerat nocturnum. Panem
creatur,

Nam Mundus cum luce redit. Crystallina
nusquam

Hospitia; igniferis transfumant curribus algæ;
15 Altra novo cedunt hebetata Hyperionis igne;
Et dubiæ languens intermicat orbita Phæbes.
Imperat exultans Zephyris Natura volatus
Floriferos, avibus modulamina, nubibus os-
trum,

Perspicuos rivis risus, pompamque viretis:
20 Irim mentitur (flamma feriente pruinas)
Omne nemus. Fulgent gemmantia rore li-
gustra,

Cumque rosis violæ, & fragrantis amaracus
horti

Deliciæ, & nardus, cunctisque in frondibus;
Iri, es.

Utque nurum famulæ (sponso adventante) so-
rorque

25 Vestibus, & formam gemmis argentibus or-
nant:

Sic Natura novos cultus meditata, novosque
In-

Induta ornatus, nitido se tradit amanti.

Illum non falsum dicit Maro. Credite,
Vates.

Sed Solem falsum dicam, falsumque Maro-
nem.

30 Nam si oculus vitreas assumat pervagus alas,
Summa petens: nebulas turpes, maculasque
nigrantes

In Sole aspiciet, referentes forsan Avernum.
Sic reliqui flagrant, quos puros credimus
ignes.

Fœmineum retinet Cytherea in sidere mo-
rem;

35 Et constans sibi, non minus est mutabilis,
astrum,

Quam mœcha. Inversis faciem sine fronte
figuris

Innovat, ultra etiam species formasque Dia-
næ.

Credis Apollineo Saturnum lumine clarum.
Tractus at immensus Cœli vetat. Ipsaque
Solis

40 Fax longinqua perit, nec ad Orbem perve-
nit illum.

Præbent fulgorem nitidissima corpora circum
Parvi quinque globi comites. At sidera sum-
ma

Igne micant proprio. Dubia caligine paucis
Perpetua imminuunt heberantque crepuscula
Lucem.

45 Innumeri Soles, Lunæ, Stellaque rotantur,
Terrarumque globi; vasto quoque gurgite
fontes. Occa-

Oceani, unde haustum sitientia sidera ducunt,

Humentesque animos, Arctoi Signa recessus
Quæ bene Sidonias proras, Grajasque gubernant,

50 Immota & gelido frigentia comprimis axe.
Deliras. Frigetque tibi mens inscia tantum;
Ursæ namque duæ, quatuor superare volatu
Solis equos norunt. Circumvaga lumina plures

Lustrant extrema latitantes margine Mundos.

55 Ad latus est nostrum locus illis. Inde vetamur

Obliquos referare sinus; aciemque fefellit
Semita, & illudens minimos arctatur in orbis.

Cætera mille modis visus fallentia nostros
Inveniet, meliora dedit cui pectora Titan,

60 Et cui plus radii posuit sub corde Prometheus.

Proxima te quatuor fallunt Elementa. Putabis

Discordesque Duces, propria & statione manentes.

Desipis. Ætherei devexa altissima Mundi
Assumta levitate, Fretum, Tellusque pererant,

65 In Barathrumque graves incumbunt Ignis & Aër.

Concordes, cunctique fovent, cunctique foventur.

Unda Ignem juvat, Aër Terram, pulcher
Amoris

Ar.

Ardor amans omnes Ignis face reddit amantes.

Inter se placidi connubia mutua jungunt.

70 Hinc animæ innumeræ, & fervet repetita propago.

Immò unum quatuor dicas Elementa necesse est.

In sese assiduè vertuntur, bisque duorum Vivida compages nexu coalescit ad instar Geryonis, rituque novat sua corpora Protei.

75 Tartareos montes vastis fornacibus Ignis (Vitalisve calor spatiosi corporis) Unda Immistos exurit. Et hinc alimenta globusque Flammaque habet. Pulmo Aër indefessus anhelat.

Et miro cunctis effervescentibus æstu,

80 Destruitur pariter, pariterque refugitur Orbis.

Hæcque vices Ignis peraget, Tellusque, Fretumque,

Atque Aër, donec, forma cessante perusta, Unda, Aër, Tellus, Ignisque sit ultimus Ignis.

Nil equidem motu vacuum, tardumve, pigrumve,

85 Mens finit exagitans operoso Numine molem,

Vivacesque artus; nam prodigialiter ILLUD VITALE IMMENSUM vitalibus influit exitis.

Quid de seminibus garris Plato? Quidve jocularis

Pythagora? Et reliqui veteris sapientia char-
tæ?

90 Fortuita informas, Epicure, exordia rerum:
Sed quid si volitent corpuscula, foedere
fracto

Dissociata iterum? Qua tunc in sede quies-
cam

Pensilis, & tractus disjecti turbine Mundi?
Nil mihi vobiscum. Rimari plurima nolo.

95 Sed piger in Satyram, nugasque, jocosque
relabor.

Laternam Cynici fidus puto. Plus nitet illa
A domino; prisca quam tempestate micabat.
Frugibus Argivæ liquidis perfusa Minervæ.
Dolia nil curans qui risu & dente canino

100 Defricuit toties Cives, Regesque, Duces-
que,

Inter mille Viros, vafra præeunte lucerna,
Unum Hominem quærit. Mediis quærebat
Athenis.

Quid si quæsisles Homines ubi dicere nolo?
Humana occurreret specie fax vera ferarum.

105 Non elephas pius, aut, proles generosa, leo-
nes;

Sed tigres, ursusque rapax, vulpesque ma-
lignæ,

Spurcus aper, lupus; & venient grex major
onagri,

Visos Pyrrho Homines Homines neget, o
sceleratus

Insipidus Pyrrho! Similis sed luce jocosa

110 Exit Alexandri derisor, & incolæ testæ.

Ille etiam docuit, NIHIL esse quod esse videtur.

Non lego, non video, non audio denique verum.

Divinam hanc lucem puteo sepelire profundo
Nescio cui placuit Sapientum. Fugerat olim,

115 Primaque Virtutum terram indignata reliquit.
MENDAX omnis Homo, Mundus quoque,
formaque rerum.

Et qui mendaces neget istos, invenietur
A non mendaci mendacior omnibus istis.

Vera doces. Unum precor addas: Obvius
Æmon

120 Attalicis textis, gemma præsignis & ostro,
Gazæ ostentator, fueritne quod esse videtur?
Exiguo censu, fastu majore laborat.

Fumolam lauri famam petit. Urque profundat
Prodigus, ipse fame sese consumit avarus.

125 Edere magna parans, & non edit, & simul
edit.

Sunt quasi fama fames, & fumus. Nomine
grata est

Pro fumo, fama que, fames; & habere putatur

Iam famis ipse famem. Sed dum fumosus anhelat,

Fumus abest Laribus, fumum fumo inde fugante.

130 Jam plaudendus adest. Pulcro sua munera profert

India; sepositi Seres fucata dedere,

Pectine que d'ensant reparati viscera vermis.
Non

Non ego, quando illi fuerat pro ventre
 crumena,

Lautum agere hunc dicam. Quid dices er-
 go? Cacare.

135 Exonerât loculos ut ventrem. Tot cruciatus
 Invida Tisiphone nescit. NIL DURIOUS est,
 quam

Magnatis fastus cum paupertate. Tumescit
 Certatura bovi rana; & pellem amula ten-
 dens

Rumpitur. Est horum numerus, quot Nilus
 aristas

140 Dat Phariæ segeti, vel quot revirescere fron-
 des

Vere solent, quam multa comam superantia
 sylvæ

(Ab Jano ad Jani repetitas usque Kalendas)
 Delusi & grati ausculant mendacia Reges.

Talibus, o numquam foedata Hispania lar-
 vis,

145 Dum tua te Virtus, moresque tuentur avo-
 rum!

Ignibus ambustos olim audio Pyrenæos
 De Calo tactos. Rupes liquefacta metallis;
 In pelagi faciem, gazis opibusque rigabat
 Convalles pretiosa suas. Si flamma resignet

150 Nunc etiam reliquos montes, hoc more ni-
 tebunt

Conversi in fluctus scopuli: Nam gentis ama-
 tor

Dilectam Hesperiam constans opulentat Olym-
 pus.

SATYRA QUARTA. 59

- 150 Est frugum, pecudumque ferax; pietate, ma-
 nuque,
 155 Heroum Mater, studiis cultissima Phœbi.
 160 Non aliter sordent aquilæ terrena, superque
 Nubes atque Notos Cælum petit; æthere
 puro
 Infurgens glomerat gyros; spiramque retor-
 quet,
 Inque rotas excelsa vagas inflectitur ales
 Quæsitos imitata polos. Sed Sidera quam-
 quam
 165 Et Superos sequeris, Princeps Hispania, tandem
 Libera nunc Vati concedas verba rogamus,
 Qualia nempe suis permisit Roma triumphis.
 Excidat (heu!) numquam memori de pecto-
 re strages,
 Quam Tartesiæcis olim dedit Afer in arvis.
 170 REX MOLLIS mollem populum facit. Ulti-
 mus ille
 Regnator valida frustra de gente Gothorum,
 Prolis inops, victusque animi, nec pronus
 ad arma,
 Talis erat; talesque suis effecit Iberis
 Insolidas mentes, corda & titubantia recto.
 175 Nobilis, hortorum secessu, veste Puella
 Deposita, lymphis pulchros perfuderat artus.
 Non visus nudam Rex vidit, & astupet illi,
 Et perit, & nescit se visus fraude perire,
 Perque oculos intrant, & non videt ipse ve-
 nena.
 180 Tempora mox, natusque locum, semperque
 repulsus,

60 EQUITIS BOTELHI

Blanditiis miscet promissa, iramque: Quid
ultra?

Vi scelerosus eam subigit, potiturque subacta.

Heu! quanto Hesperiae stabunt tua crimina
regnis!

Pleniùs & Phrygio raptore, & funere Trojae,
180 Exemplar seclis Hispania moesta ruinae,
Exemplarque simul memoraberis ipse nocentis
tum.

Ad lachrymas natæ narrantis concipit æstus
Ultores genitor. Proh vilia tempora! grates
illi agerent Proceres. Novi. DOMUS illa
beata

185 Fertur, qua sceptris nata est inhonesta vor-
luptas.

At Gothus, & terris, & clarus sanguine
labem

Dedecoris, vellet mactato extinguere Mundo;
Excelsisque modum, totusque in imagine poe-
næ est.

Delirus Libycis vindictam quærit in armis:

190 Induperatorem Libycum non regna minora
Mulcebant, nullas quam passa potentia metas.
Ambitione furens, retinacula summa nigranti
Creditur Europæ meditarus flectere dextra.
Humano Generi (dixit) fuit anchora quon-
dam

195 Tybridis Imperium. Socios, Civesque meren-
tes

Donabat sceptris; misit sub vincla Tyrans
nos,

- Legibus & Reges ipsos servire cœgit.
 Putida me claudent abjecti regna Syphacis?
 Aut Bocchi ambigui? CANTU plumisque
 venusta
 200 Infelix, miseris volitat quæ rupibus ales!
 Jura dabit mecum majoribus Africa regnis;
 Imperii nostri fiet provincia Mundus.
 Hæc memorans, capuloque manum Mavor-
 tius implet,
 Belligeræque jubet latè prodire phalanges.
 205 Jam mare velivolis oneratur pontibus, & jam
 Fatales aditus nostram tenet advena Calpen.
 Debuerant portenta Deum prædicere diros
 Hispanis casus, damnunq; aperire futurum.
 Cur gemini Soles? & deducunt Matrem?
 210 Pondere semifero, cur desunt monstra? ru-
 bentes
 Aut putei? lapidumve imbres? Ubi voce fe-
 rarum,
 Et pede turbatæ Urbes? Sed quæ nuntia clad-
 omina sufficerent? Ulularunt urbibus ipsæ
 Arrepta feritate Urbes, rabidæque cohortes.
 215 Largius hæud unquam patuit, quot sava pe-
 ricla,
 Quotque feræ est Hominum certans Homo. Sa-
 xeus imber,
 Armorum torrens, puteique fuere rubentes
 Ipsorum immenso fluitantia regna cruore.
 Multiplicès Soles poteris, qui cuncta coque-
 rant,
 220 Regnantes dixisse novos. Si monstra requiris,
 Portentum, monstrumque suæ fuit ipsæ ruinæ
 San-

Sanguineus, discors, inversus, & horridus
Orbis.

Cuncta labant ferro & flammis. In montibus Echo

Reddere non notas voces, lituosque laborat.

225 Rex victus dira properat discedere pugna;
Atque fugæ mandare animam. Lascivus,
inertque

Destruit imperium, gentesque, & destruit aras.

TANTUM errant quoties errant Reges! nec ce vili

Perfolvunt pœnas, nec posteritate quiescunt;

230 REGNORUM fortuna cadit cum moribus,
atque

Mutata Imperium mutatum fata sequuntur:

Hosti quem timuit, populus se tradit inermis;

Invisos mores probat usus, membraque vestem,

Lingua sonos, cervixque jugum. Quò gloria prima?

235 Quò vultus abiere Dei? Cum moribus ab-
sunt.

Ecce revertentes iteras, gens mira, triumphos;

Quos Virtus revocata dedit, revocatque manendo.

Hac super incultis animis dictare juvabat,

Dum me detinuit plaudens Salmantica Musis.

240 Prosequerer forsan. Dextro sed Apolline
quamvis

Mens viget, Ingeniumque mihi; pectusque
canorum,

Dedecet ulterius cantu resonare senili.

Viximus. In senium ventum est. PLACATUR
iniqua

Carminibus nec Parca bonis, nec surda Senectus.

245 Imminet, & propior falcem Libitina coruscat.
Immineat. Fatum, suprema, & tempora vitæ
Nec voco, nec metuo. Sacra regione parantur

(Heroum sedes) convexa micantia nobis:

Ille ego qui fractus rupta compage jacebit;

250 Non ego, corpus erit. Corpus mihi displicet
ipfi.

Degravat, & Terræ terrenum pondus inhaerens

Proditor est animi. Tabescat; qualia sæpe

Extenuata fluunt per inanes nubila ventos.

Spiritus ibit ovans; patriumque reversus in
axem

255 Sub pedibus cernet tenebris nigrescere Terram.

Sic, cum se stupuit geminatum Mandus,
& acer

Detectis remeare Ligur properabat ab Indis,

Lætitia cumulant redeuntem litora nostra.

Sic rate, cui meritò fecit Victoria nomen,

260 Alter adit Nerei jam deficientia claustra

Undivago vix nota Deo, Solemque sequutus

Metiturque Globum latè, finesque latentes.

Obvia sed relegens ultro sua litora, terram

Ter-

- Terram alacer clamat primus de puppe. Fideles
 265 Accurrunt comites: terram tertam undique
 Et patriam, patriam resonant; hilarique tu-
 multu
 Iur in amplexus; oriturque furoris imago
 Plausibus, & veniunt oblivis grata laborum;
 Tunc vos, Pierides, finem cessantis alumni
 270 Ite coronatum violis; hilaresque volentem
 Accumulate rosas, Veneris de munere rubris;
 Aut illis vestri quas Pindi cespite sacro
 Ventilat omniferis Zephyrus placidissimus alis:
 Munus odoratum quod natrix gleba Sabæis,
 275 Quæ rigat Eous fragrantia germina Ganges,
 Virgulta & Casia redolentia, quantaque pro-
 fert
 Cyprus odora Deæ, quidquid splendorque
 vaporat
 Phœbeus, peragens reditura busta Volucris;
 Hoc manibus plenis ad funus spargite nos-
 trum.
 280 Adjacet Herculeo ponti, nec distat ab Urbe;
 Insula parva quidem; sed formosissimus amnis
 Alligat invigilans amplexu, & more draconis
 Hesperidum, pulchram circumfluus orbibus
 ambit:
 Vel diadema putes, fluvium quod fortè co-
 ronant
 285 Floribus, & viridi liquida inter cornua fronde:
 Ornat gramen humum; confinia grandis opacat,
 Ignitos Cancris Soles quæ summover ulmus,
 Dulce avibus columen, Plaudentes cantibus
 optant
 Rum:

Rumpere candiduli nativa silentia pisces.

290 Hac melius poterat requiescere Tityrus umbra
Lentus, & has cuperent salices carpisse ca-
pellæ.

Nymphæ prata colunt, fluvii pulcherrimæ
proles.

Hic tumulum tenuisse velim. Fortasse cadaver
Alite Mæandri mutetur, grataque findi

295 Proxima Cycneis albescant flumina monstris.
Interea (nullo repetendam tempore) ramis
Emeritam suspendo chelyn, studiumque re-
pono.

NOTÆ

DOCTORIS DOMINI JOANNIS

GONZALEZ DE DIOS,

in Salmanticensi Acadèmia primarii

Humaniorum Literarum

Magistri.

Prefatio ad Notas.

DIOMEDES Grammaticus de Poëmatum ge-
neribus agens, sic Satyræ definit. *Saty-
ra est Carmen apud Romanos (non quidem
apud Græcos) maledicum, & ad carpenda hominum*

vitia *Argæ Comœdia* charactere compositam: quales scripserunt *Lucillius*, *Horatius* & *Persius*. Et olim *Garmen*, quod ex variis *Pœmatibus* constabat, *Satyræ* vocabatur: quales scripserunt *Pacuvius*, & *Ennius*. Huic consonat *Quintilianus* (lib. 10. *Orat. cap. 1.*) *Satyræ* quidem (inquit) tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est *Lucillius*. Ibi & *Horatium*, & *Persium* laudat. Et inferius: *Alterum illud est*, & prius *Satyræ* genus, quod non sola carminum varietate mistum condidit *Terentius Varro*, vir Romanorum eruditissimus. Ex quorum sententia duæ referantur *Satyræ* species. Quarum secundæ scriptores produntur *Pacuvius*, & *Ennius* juxta *Diomedem*. Et de *Pacuvio* quidem hodie obscuram satis memoriam habemus; de ejus vero *Satyræ* nullam. *Ennii* *Satyræ* à priscis Grammaticis sæpè laudantur. *Porphyrus* autem vetus *Horatianus* interpret utriusque meminit ad *Satyr. 10. lib. 1.* cujus hæc sunt verba: *Item Ennium, qui quatuor libros Satyrarum reliquit: & Pacuvium huic generi versificationis non suffecisse.* Opus verò illud *Ennii* ex variis carminum generibus constare, ex ipsius *Ennii* fragmentis, quæ apud Grammaticos reperiuntur, liquido patet. Ad hujus *Satyræ* speciem videtur referendum opus illud *Petronii*, quod inscripsit *Satyricon*, necnon illud *Joannis Barclaj* parilis tituli. Quibus adde & *Satyræ* nostri fabulam, cui titulus, *Satyricon*, à *Cuevas de Salamanca*.

Verum, his præmissis, priorem *Satyræ* speciem, nobis propriam, pertractemus.

Hujus Authorem *Lucillum* fuisse, præter
 Quin-

Quintiliani testimonium, constat ex Horatio dicente lib. 2. Sat. 1.

..... *Quum est Lucillius ausus
Primus in hunc operis componere carmina mo-
rem, &c.*

Etiam Sat. 10. lib. 1. ubi sic de ipso Lucillio.

..... *Et Græcis intacti carminis auctor.*

Ubi Porphyrius: quem inventorem hujus carminis merito dixit, quia primus Lucillius Satyrica carmina scripsit. Et quia hujusmodi carmen maledicum in locum veteris Comoediæ successit, in qua etiam in probos maledicta cojiciebantur, lambicis trimetris usum Lucillum constat, quod lambus pes esset aptior ad maledicta, ut ex ipsius notatione constat: *ιαμβίζειν* enim idem est, ac *maledicta jacere in aliquem, & illum probris figere.* Hoc firmat Horatius cum ait:

*Quem criminosis cumque voles modum
Pones Iambis.*

Quod autem Lucillius hujusmodi carminum genere usus fuerit, constat ex ipsius Satyris, cujus Fragmenta collegit, disposuit, & Notis illustravit Franciscus Jani filius Duosæ, è cujus Lucillii 38. lib. hæc decerpsi.

*Concedat homini id quod vult, delinuat,
Corrumpat prorsus, ac nervos omnes eligat.*

Hexametris etiam usum fuisse patet ex ipsius Satyris. Posteriores verò Poætæ Satyras suas hexametris tantum versibus adornarunt, ut Horatius, Persius, Juvenalis, & alii. Quos novissimè feliciter imitatus est Botellus noster: (de cujus Satyrarum stylo, & elegantia plura inferius.)

Jam verò quod ad Erymon vocabuli pertinet, non satis convenit inter Grammaticos. Quidam enim dici putant à verbo Græco σαίρω, id est, *rideo*, vel *labia more canum diduco*, ex Phor-nuti sententia, qui, *Satyri*, inquit, *ex eo nomen sortiti sunt, quod ore more canum diducto, rideant.* Alii à farcimine variis rebus referro, per similitudinem variorum factorum, & personarum Satyram nominatam voluere: & tunc quidem scribunt *Saturam*: quam sententiam tuetur *Sanctius noster*. Alii à *Satura* lance, variarum primitiarum plena ad sacrificium. Alii à *Satyra* Lege, quæ una rogatione multas res comprobaret.

Omnium autem optimè, ac verissimè censere videntur, qui *Satyram* à σαθή hoc est, *sa-lacitate* deflectunt. Hoc præter alios multos, probat Theocriti Scholiastes, dum ait: Οἱ Σάτυροι, ἢ οἱ παῖνες ἐνεπίφοροι πρὸς τὰς σωσσίας. ὅτι δὲ οἱ Σάτυροι τοῖς τοῖ, δῆλον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. ἀπὸ γὰρ τοῦ (σαθῆς πεποιή) οἱ Σάτυροι. Σαθή ἢ ἢ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἐκπύρωσις, & c. *Satyri*, & *Panes* pro-ni sunt ad *Venerem*. Quod autem *Satyri* sint tali ingenio, ex ipso nomine constat. *Satyrus* enim à *Sathe* dictus est. *Sathe* verò est inflammatus impetus ad libidinem, & c.

Amat *Satyra* Ironias: etenim clam, & sub specie laudantis, cum risu mordere consuevit. Gaudet argumentorum varietate. Nam instar *Satyri* capripedis huc, & illuc sine ordine & modo excurrando exultat: unde nonnulli *Satyram* à *Saliendo* dictam existimarunt.

In *Satyra* laudatur ingeniosa inventio, frequens,

quens, & acuta sententia, vis & acrimonia: dicendi acumen, facetiæ, urbanitates. In verbis expetitur proprietâs, & elegantia: in versibus apta compositio, in acerbitate jocus. Satyra denique neque scurrilia, neque plebeja, neque obscœna quandôque verba reformidat.

E re præsentî visum est circa Satyrici Poëmatis staturam, seu versuum numerum (cùm nullus, quem viderim, id hucusque tetigerit) quid sententiâ breviter aperire.

Antiquiores Satyrarum Scriptores, & aliorum Poëmatum Auctores, tandiu prosequuti propositum videntur, quandiu Poëticus ille furor, cujus calore agitentur, pro re suscepta duravit. Hoc non raro accidisse testantur nonnulla Virorum doctorum opera manca. Unde conjectari licet, Satyras tum veterum, tum recentiorum, nulla hujusmodi Poëmatis habita ratione, proditas esse, vel pro scribentis libidine, vel pro suscepta materia, aut calore mentis cœtro agitata. Hanc nostram conjecturam firmant laudatissimi Satyrarum Scriptores *Persius*, *Juvenalis*, & *Horatius*. Nam *Persii* prima Satyra 134, tertia 118, quinta 190 versibus continetur. Secunda 75, quarta 52, sexta 80 versibus concluditur. *Juvenalis* simili imparilitate laborat, immò majore. Est enim, quæ sexaginta versibus concludatur: & quæ usque ad sexcentos sexaginta decurrat. Nec dissimili imparilitate procedunt *Horatianæ* Satyræ, sive Sermones. Nam cùm pleraque centenarium numerum non multum excedant, pauciores infra quadragenarium definiant;

deant; una (*libri secundi tertia*) trecentorum viginti versuum numerum supergreditur. Hoc certe quiddam mostrosum, & rationi minus consentaneum videtur: veluti si quis gigantes, & pygmæos fratres adstruat ab iisdem parentibus generatos.

Nos ipsius Horatii præceptis inhærentes agentis:

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Quos ultra, citràque nequit consistere rectum,

& re accuratè, ac maturè perpensa, illam Satyræ modum tenere, & congruentem mensuram servare statuimus, quæ nec infra ducentorum quinquaginta versuum numerum desideat, nec attingat numerum trecentorum. Hoc Poëmatis hujus natura postulare videtur, cum per illum Lectoris, vel Auditoris intendatur ad tempus animi relaxatio: cui multò jucundius erit Poëma, si uno (ut sic dicam) ductu totum opus perbiberit. Hæc præcipuè dicta sunt propter sextam *Juvenalis* Satyræ, ad sexcentos sexaginta versus (ut præmissimus) excurrentem. Nec tamen probamus breviores illas Horatianas, quas prodidimus, cum tantum videatur Poëta Lectori propinasse. Auream mediocritatem cum Horatio ipso laudamus: & quem idem statuit, probamus modum & medium; siquidem

..... medium tenuere beati.

Hunc modum tenuisse Botellum nostrum video, hominem (pace aliorum) eruditissimum, & ad unguem factum.

De Satyræ stylo, & sermone nonnulla etiam præmittamus oportet. Hic sub initium (ut hu-
ma-

manæ res ferunt) imperfectus , limâque dignus fuit. De Inventore *Lucillio* sic *Horatius lib. 1. Satyr. Satyra quarta.*

..... *durus componere versus ,*
Cùm fueret lutulentus
Garrulus , atque piger scribendi ferre laborem ;
Scribendi recte.

Lucillii stylum limavit *Horatius* ; non sic tamen , ut hebetudinem quamdam , & duritiem non præ se ferat. Ait idem *Horatius* , illum habendum Poëtam , cui sit vis ingenita ad carmen , & mens divino furore percita ad altiora , quam ut humana credantur , concipienda , atque os , quod debite concepta , magnificè , & altitonè eloquat.

Ingenium cui sit , cui mens divinior , atque os
Magna sonaturum , des nominis hujus honorem.

Cùm igitur *Satyra* sit Poëma laudabile , neque despiciendæ magnitudinis , stylo Poëtico (qui est omnium sublimior & præstantissimus) scribendam esse censemus.

Superavit aliquantulum *Persius* *Horatium* *Satyræ* carminis elegantia , & stylo. Sententiis tamen adeò obscuratis est usus , ut de illo meritò cecinerit *Ovvenus* :

Scripta tenebrofi lego , non intelligo Persi.

Lectores nimium despicit ille suos.

Juvenalis utrumque & sublimiore stylo , & sententiarum perspicuitate longè antecelluit. *Botellus* vero noster ad eam sublimitatem , & elegantiam *Satyræ* perduxit , ut pro hujusmodi Poëmatis absolutissimo artificio , & speciosissimo dicendi genere nihil amplius desiderari possit.

Nec

Nec Satyrici nostri sublimitas quidquam detrahit perspicuitati; siquidem illius Satyræ multo sunt clariores, & intellectu faciliores, quam Satyræ *Juvenalis*, quæ reliquorum Satyrarum & elegantia præstant; & perspicuitate. Abundat etiam Botelhus jocos, ironiis, sarcasinis, facetiis, & scommatibus, quibus ornari debet Satyra, & per quæ vitia ridicula, & vilissima referantur. Denique pro Satyrico nostro percipiendo, *Juvenalis* accuratè lectoribus introspicendus, & versandus; ut Botelhus, quemadmodum purpura juxta purpuram, non injultè dijudicetur. Hanc sententiam ferunt eruditi viri, qui optimorum veterum Poëtarum Latinitatem coluerunt, & callent. Sed (o tempora!) judicium, & decisionem sibi assumunt, qui primoribus labris, & juxta veterem parcemiam, ut *canis Nilum*, in transitu Latinitatem præbiberunt.

Gratulor Salmanticæ nostræ, quæ sapientissimo, & caelesti genio prædita, non solum propriis magnitudinibus ornatur, sed etiam (velut illa Ægypti præfulgida turris, quæ inter septem Mundi miracula numerata fuit) inocciduo, & incomparabili splendore suo in portum Artium, & Scientiarum Heroicos, & sublimiores viros undequaque evocat, & mirabiliter attrahit.

NOTÆ IN PROLOGUM.

VERS. I. *NOSCITUR A MULTIS, &c.* Infrenatæ libidinis impotentiam insectaturus Auctor, sub comœdiæ nomine (quæ reverà tota homi-

mi-

Minum vita dicenda est) Marcum , & Laufejum inducit , perditissimos scortatores : alterum Afram meretricem , donec in egestatem redigeretur , argento , gemmis , auro prodigaliter ornaventem , si- ve onerantem : alterum pudoris , & famæ turpi- ter prodigum , Gallam , notissimum scortum , uxorem ducere sibi impensè gratulantem.

5 *PER FATI BLANDITUS* , & c. Arridente fortuna. Simili verbo usus est Lucretius lib. 2. vers. 172.

Ut res per Veneris blanditum secla propagent.

7 *ABJICITUR PAUPER MARCUS* , & c. Postquam opes ejus omnes absorbuerunt Afra scortum , & lena mater.

9 *NEC MAGIS irradiat* , & c. Ionem intelli- ge , Jovi dilectam : quæ in vaccam ab ipso Jo- ve mutata fuit , ne Junoni pateret adulterium. Ea- dem mox in Ægypto pristinam formam obtinuit , indulgente Junone mariti precibus. Ibiq; sub Isi- dis nomine dea ab Ægyptiis adorata fuit.

10 *AXE PARÆTONIO* , hoc est , in Egypto : quæ regio ita dicta est ab urbe Parætonio prope Alexandriam , quam Ammoniam vocant. *EXUITA JUVENCAM*. Amissa vaccæ persona.

11 *NON PALLAS* , & c. Præfertur Afra Vene- ri , Isidi , si ve Ioni , Palladi , & Dianæ. De Iside , si ve Ione diximus. Reliquarum venustas commen- datur frequenter à Poetis. Palladem dictam volunt *από τῆς πάλλειν τὸ δόρυ* , quod hastam ferens , quasi vibrare videatur. Dicitur etiam Minerva , Scientiarum , & Bellorum præses. Utrumque nos- ter luculenter exprimit inferius versu 135. Diana silvarum , & nemorum dea putata est.

16 *AD MENDICATAM CONCHEM.* Conchis cibi genus ex faba, quo mendici alebantur. Itaque Juvenalis sic inopem quemdam interrogabat: *Cujus conche tumes?* Sipontinus ait, esse fabam cum suo cortice elixam, à similitudine concharum, quòd, fracto cortice, velut implicita conchis suis caruncula videatur.

30 *POPULIS DAT JURA MARITUS, &c.* Ludit in verbo *Dare*: quod de foeminis obscœnum quidem verbum est: significat enim, viris gratificari, & morem gerere, ne dicam mœchari; quale est illud Martialis epigrammate 56. libri 2. de uxore Galli.

. : *Non solet illa (inquit)*

Accipere omnino. Quid solet ergo? dare.

32 *UNDE HÆC FOEDA LUES?* Propositæ, & sugillatæ turpitudinis, in causa esse, ait, lasciviora carmina. Cumque hæc frequentiora apud Ovidium legantur, ideo hujus Amatoria taxat, ipseque objicit mollitiem.

41 *VIDISTI, &c.* Poëta noster eorum sententiam tenet, qui Augusti cum ipsa nata turpissimi incestus conscium Nasonem faciunt: Imò spectatorem ipsum reddit. Plura super hoc Ovidii interpretes, & alii: nos rem in medio relinquimus.

49 *ÆGROTOS ANIMO, &c.* Animorum agitudines, vel potius hominum insanias confert cum corporum per Autumnum agrotationibus: quo tempore plurimæ esse solent juxta Hippocratis Aphor. sect. 3. Aphor. 22. ubi ex Græco sic habetur. *Autumno æstivi etiam multi morbi, & febres quartanae, & incerta, lienis tumor, aqua inter*

ver cutem ; tabes , urine difficultas , intestinorum tum leuitas , tum difficultas : coxæ dolores , anginae , anhelationes , intestinorum parte quapiam coarctatio , epilepsia , insania , melancholia. Hinc (quid mirum !) uberior messis prouenit Medicis , Pharmacopólis , ædituis , & Vespillonibus.

52 *HEU ! UBI NUNC , &c.* Lamentatur seculi nostri vicem ex recordatione illius aurei sæculi sub Saturno rege.

54 *CUR SATURNE , &c.* Saturno objectat amissam illam primævam felicitatem , quòd stultus pro Jove filio , quem voravisse oportebat , saxum deglutisset. Nota est fabula.

61 *GNOSSIACI POPULI , &c.* Corybantes intellige , Cybeles Sacerdotes , qui Jovem aluisse dicuntur : tympana jugiter pulsantes , ne Saturnus puerum vagientem audiret. Dicti Gnoysiaci à Gnoisso urbe Cretæ clarissima , quò ex Ida Phrygiæ monte navigabile feruntur : ibique montem incoluisse , quem à nomine relictae sedis etiam Idam appellarunt.

62 *SÆPIUS HÆMONIDUM , &c.* Hæmonides ab Hæmonia , & hæc ab Hæmo monte , quæ alio nomine dicta est Thessalia. inde Hæmonides dicuntur Thessaliæ mulieres , à magicis incantationibus celebratissimæ. Crediderunt antiqui , lunam esse magorum incantationibus subditam , rubere in modum sanguinis , contrudi , quò vellent magæ , cælo deduci , despumare in herbas. Laboranti illi (quod in ecclipsi fieri credebant) cymbalorum crepitu , & tinnitibus subveniebant.

63 *CLYTIQUE , &c.* Clytie nympha quædam

fuit, aliquandiu ab Apolline adamata. Verum cum hæc Apollinis cum Leucorhoe concubitum Orchamio, hujus patri, indicasset zelotipiæ stimulis agitata: iratus Apollo odio gravissimo eam protecutus est. Ea vero amoris impatiens, cibo, & potu abstinens, Solem, quacumque teneret iter, oculis sequebatur. Tandem fame, & dolore consumta in heliotropium mutata est. *Ovid. 4. Metam.* Ab hoc flore sumta est metaphora in assentatores.

66 *UNDA CREAT PISCES*, &c. Pulcrum Alyntheton, quod ornatur zeugmate & syllepfi.

68 *JUS ERAT IN PRETIO*, &c. Delatores abominatur, in optima quaque republica semper execrandos. Trajanus apud Plinium juniorem, ipse rescribens, jubet ipsum despiciere occultas in Christianos accusationes, hæc adjiciens: *Nam & pessimi exempli, nec nostri seculi est.* lib. 10. Ep. 102.

72 *TORPET ARISTORIDES*. Argus Aristoris filius, quem centoculum cum Mercurius sono citharæ somno succumbere fecisset, interfecit, rapuitque Ionem, quam sub vaccæ specie servare à Junone jussus fuerat.

74 *LAUDO SATYRAM*. &c. Probaretur (inquis à lector) Satyra, si lecta prodesset. Verum, quis leget? ais. Aliqui fortè. At legant quamplurimi: vix tamen unus ejus monitis insisteret.

76 *TAMEN INCLYTUS UNUS*, &c. Si ex Satyrarum lectione unum probum factum concesseris Poëtæ, maximas Satyris gratias agendas censendum est: hic nempe unus pro mille habendus.

78 *DARDANIÆ STANTIS*, &c. Post pulcram
in

inter Trojanos, & Græcos pugnae hypotiposin, firmat Poëta propositam sententiam super unius probitate commendata, prius Hectoris exemplo, posterius Ciceronis.

80 *STAGNANTIOR EXIT*, &c. Xanthus fluvius, ut Achillem, Trojanis infestissimum, arce-
ret, & ut optabat, undis obrueret, accito in
auxilium Scamandro vicino flumine, multum æ-
tuans, & furens, in sublime purpureos fluctus ef-
ferebat, & ultra ripas notas explicabat: quos ta-
men Vulcanus, Junone mandante, flammis coër-
cuit. *Vide Homer. Iliad. 21. ab illo versu, qui est*
centesimus trigessimus sextus, usque ad 367.

. . . . Ποταμὸς ἃ χολῶσ' αὐτὸ κηρόσ' μαλλον.

Fluvius autem indignatus est animo magis.

85 *HECTORE FULTUM*, &c. Unus Hector
bellum sublinuit Græcorum, quo vivente, ste-
tit Troja; sublato, periit.

90 *UNUS ERAT*, &c. Ciceronem egregiè com-
mendat: (& est alterum exemplum) cujus soler-
ti prudentia impii in patriam Catilinæ conatus op-
pressi sunt. Cum enim Consul exercitum in Cati-
linam comparasset, hic in acie occubuit. *Sal. in*
fin. bel. Catilin. Catilina verò longè à suis inter bos-
tium cadavera repertus est.

92 *PEFUSQUE CETHEGUS, QUIQUE*, &c.
Catilina, licet in patriam conjurasset, in acie ta-
men cecidit. Cethegus verò, & Lentulus, eidem
crimini obnoxii, ignobiliter vitam finiverunt: siqui-
dem in Tulliano (est locus in carcere) uterque
strangulatus est. *Sal. In quem locum postquam de-*
missus est Lentulus iudices rerum capitalium, quibus
pra-

preceptum erat, laqueo gulam fregere. Et paulo inferius. De Cethego, Statilio, Gabinio, Cepario eodem modo supplicium sumtum est.

93 **SIBYLLINA NOCTE.** Ex indulgente sibi Sibyllinorum carminum interpretatione crediderat Lentulus, portendi sibi Romanum imperium: ideo Poëta per jocum regem nominavit. Deridet hanc de Lentulo vaticinationem Portius Latro in *Declamatione contra Catilinam. Sibyllina nocte* dixit propter abstrusos Sibyllinorum Carminum sensus.

102 **SED FAMAM, &c.** Ex occasione famæ, Ciceroni ex egregiis factis petitæ, invehitur in eos, qui famam omnino negligendam docent, utpote post mortem supervacuum.

109 **DEMOCRITUS**, ex Abdera oriundus multas peragravit regiones. Ad Gymnosophistas, qui in India erant, accessit. Omnes actus hominum solebat ridere: quia omnia ei videbantur ridicula. Dicitur esse *πειραθλος* (quasi quinques victor) quod calleret Physica, Ethica, Mathematica, liberales disciplinas: artiumque omnium peritus erat. Hujus est dictum illud, *λόγος ἔρμης ἀίκη*: oratio Mercurii flagellum. Ex *Suida*; apud quem vide plura v. *Democritus*.

110 **QUIQUE VOLUTABRIS, &c.** Diogenem intellige, sordidum illum philosophum, qui cum aliquando Platonis domum ingressus esset, ubi is cum amicis convivium celebrabat, aulæa, & peristromata sordidis, ut erat, pedibus conculcans: *Calco*, inquit, *Platonis fastum*. Cui Plato: *Calcas*, ait, *sed majore fastu*. Nam hoc ipsum fastus erat, quod jactabat munditiei contemptum. Et quidem

Superior est ambitio, ex furo virtutis laudem captans.

112 *AT TU*, &c. Apostrophe ad Lectorem: qua cum ad instituti sui propiora reddat attentionem.

115 *OMNES VIRTUTES*, &c. Virtutes omnes sub Prudentiam cadere docet Poeta, quam unicam virtutem affirmat, nomina tantum ab actibus variantem. Inde adaptat illi pulchrè Justitiæ, Fortitudinis, & Temperantiæ, cardinalium virtutum definitiones, quarum omnium, & reliquarum Prudentiam facit moderatricem.

127 *SPIRITUS HAUD ALITER*, &c. Quemadmodum anima sedes est Mentis, Voluntatis, & Memoriam, sic Prudentiam esse vult reliquarum Virtutum præsidem.

131 *SÆPE RUINAM*, &c. Damnat Clementiam sine Prudentia: imò peccatum esse probat exemplo rei apud Caudinas furcas à Samnitibus cum Romanis gestæ, & à Trojanis cum Sinone. De prioribus vide Liv. lib. 9. Dec. 1. De posteriore Virg. lib. 2. *Æn.*

138 *ARIES*. Machina bellica, qua veteres utebantur ad urbium muros impetendos.

139 *FALARICA*, vel, *Phalarica* juxta D. Isid. est telum ingens, torno factum, habens ferrum cubitale, & rotunditatem de plumbo in modum spheræ in ipsa summitate. Dicitur etiam & ignem habere affixum. Hoc autem telo pugeatur de turribus quas *phalas* dici manifestum est, (Juven. *Consulis ante phalas, Delphinorumque columnas.*) A *phalis* igitur dicta est *phalarica*, sicut à muro, *muralis*. Hæc

D. Isid. Eamdem originem, & usum tribuunt Festus Pompejus, & Non. Marcellus.

146 *HISPANOS FORSAN*, &c. Continget tibi aliquando iter facere: incidis in latronem: minatur is mortem, ni crumenam reddas. Tu tamen munitus armis (gestas enim) non modò furem arces, verùm ipsum spoliās, dum spe rapinæ fraudas.

155 *SIC VITII*, &c. Collatio viatoris cum Satturarum lectore.

166 *ALTER IASON*. Æsonis, & Alcimedēs filius: qui Peliaē patruī consilio incitatus, in Colchos navigavit, ut vellus aureum inde asportaret, quod æripedum taurorum & draconis pervigilis custodiæ creditum erat. Hæc tamen monstra Medeaē Colchorum regis filiaē consilio adjutus superavit; & huc illuc, quo libuit, tauros sub jugo duxit.

173 *SEU MELEAGER*, &c. Hic filius fuit, Oenei, Calidoniæ regis, ex Althea conjuge. Is aprum Calydoniam regionem latè vastantem interfecit. Immiserat Diana ab Oeneo spreta.

175 *THESEA SEU SUPRA*, &c. Theseus Ægei, regis Athenarum filius ex Æthra, Pithei filia. Hic tam multa memoratu digna gessit, ut unus inter Hercules numeretur. Famosiora hujus gesta refert Poëta noster. Vide sis Ovid. *Metamorph.* 7. fab. 12. & 13.

179 *FORSAN ET ALCIDÆ*, &c. Hercules dictus est Alcides vel ab *αλχη*, quod est *robur*, vel ab Alceo avo paterno. Principua ejus facinora referuntur à Poëta nostro. Vide fusius apud Ovid. *lib.* 9. *Metam.* fab. 3.

180 *IPSE CLEONEOS*, &c. *Cleoneos* hiatus dixit quasi rictus, & ora leonis, quem in Nemea silva Hercules interfecit. Sunt autem Cleonæ oppidum mediocriter in via, quæ ab Argis Corinthum ducit. Inter Cleonæ, & Phliuntem urbem Nemeæ silva confurgit, in qua miræ magnitudinis leo fuit ab Hercule interemptus.

183 *VENENIFERÆ LERNÆ*. Lerna lacus est in agro Argivo, in quo lacu fertur Hercules Hydram serpentem interemisse, vicinæ regioni adeo infestum, ut locum fecerit proverbio, *Λε'ρη κακῶν*, hoc est, *Lerna malorum*. Vide Erasimum. Hanc Hydram septicipitem faciunt, quam ab unoquoque capite secto plura renovantem, igne Græco adhibito consumpsit Hercules.

184 *GIGAS LIBYCUS*. Antequam intellige, ab Hercule occisum, qui à tellure tacta (cujus filium Poëtæ faciunt) vires recipiebat. Sublatus verò ab Hercule, in aëre necatus est.

186 *PECTORA GERTONIS*, &c. Fuit Geryon Hispaniæ Rex (ut ajunt:) qui, quod insulas tres, aut tres provincias obtineret, fictus est à Poëtis habere tria corpora inter se juncta. Hunc ab Hercule occisum ferunt.

188 *NOBILIUS CERTE NOMEN*, &c. Posthabenda docet hæc (præclara licet) & similia quæque heroum facinora Virtuti, & laudibus, quas ex his Satyris haurire potest lector: quibus armato victoriam de vitiis reportare licebit.

192 *NI TUTUS ULYSSES*, &c. In propositæ doctrinæ confirmationem adducit Ulysses, virum prudentem, qui Moly herbam, hoc est, sapientiam,

& prudentiam à Mercurio accipiens, id est, à ratione, Circeas artes, & cantamina tutus potuit superare, sociosque in suos mutatos in statum pristinum restituere. Herbae molyos inventio Mercurio tribuitur: contraque summa veneficia vim habere demonstrat Homerus *lib. 10. Odys.* Vide Plin. *lib. 25. cap. 4.* Homeri Scholiastes sic ait: *Μωλυ' ἑστίν ἡ φάρμακον τὸ μωλυεῖν, ὃ ἐστὶν ἀφανίζεν τὰ φάρμακα.* id est, *Moly herba genus est, dictum ab eo, quod medicamenta valeat hebetare.*

198 DUX ITHACO, &c. Ulysses ad sociorum sanitatem Moly herba usus est, tribuente Mercurio. Ego verò ad animorum salutem Virtutem duc-tricem sum sequutus.

NOTÆ

AD PRIMAM SATYRAM.

VERS. 1. QUID DIGITO, &c. Incipit ex abrupto, more Satyrico. EHEU! Dolet Caliope obduratum Poetae animum ad scribendum.

2 ELOQUAR, &c. Insistit Poeta in proposito scribendi Satyram. PIGER PERSIUS. Pigrum vocat quod plures Satyras non dedisset: scripsit autem lex.

3 ET QUO INGENS JUVENALIS. Ingentem

AD PRIMAM SATYRAM. 83

Vocat Juvenclem, quod plures, & longiores dederit.

4 SUCCUTIFUR, &c. Metaphora ducta à consuetudine Olympicorum certaminum : in quibus citatis curribus contendabatur. JUVET ARTES, &c. Commendat se primo ab ingenuarum Artium cultura, quibus Minervam, seu Pallada Scientiarum Deam sibi facilem, & propitiam conciliarit. (NON DURA, facilis, ut sit λιπτότης, ubi plus significatur, quam sonat.) Secundò à vitæ puritate : utpote cui (si demas hanc carminis componendi innoxiam cupidinem) ad nullum tribunal, veluti criminis alicujus reum sibi contigerit.

5 IDEM. Ego. SI PURGOR FATUOS AMORES. Synecdoche Grammatica. Sic Horatius (in Arte) *Purgor bilem*, id est, circa.

8 NEC MI, &c. Indignatio, qua se stimulat, & concitat ad scribendam Satyram, ad quam ingenium ejus propendat.

11 SERVOS TOT VILIS, &c. Accedit jam ad Satyræ scribendæ causas : quarum primam statuit Poëtarum turbam, qui Latini sermonis panè rudes, barbarum quid sonent, & inconditum. Hoc declarat Spartacæ manus similitudine. Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præstans : qui collecto exulum, & fugitivorum non parvo exercitu, bellum ingens excitavit ; adeò, ut mitti Crassum oportuerit, qui conatus ejus reprimeret. Hoc bellum *Servile* dictum est.

12 URBIS AD EXCIDIUM..... ARTIS AD EXITIUM Paronomasiam quamdam præ se ferunt.

15 **RUNGATRIX.** Μεταφορικῶς. Propriè de herbis, & legetibus dicitur, quæ proprietas servatur in *revulfit*.

20 **QUID REFFERT,** &c. Quasi dicat, nihil interest, utrum uno me horum numerus augeatur: quod confirmat pulcherrima in ranis comparatione. *Reffert* geminato *f* per epenthesein.

25 **LIMNOCHARIS.** Α λίμνη, id est, stagnum, dicta, & χαίρω, gaudeo: quasi, *stagno gaudens, amans stagna.* Sic ipsa Limnocharis apud Homer. in Batrachomyomachia.

Εμὶ δ' ἐγὼ βασιλευ's φυσίγναθ' ὅς κ' εἰς λίμνη
Τιμῶμαι βασιλέων εἰζούμεν ἡμῶν πάντα.

*Sum autem ego rex Physignathus, qui per lacum
Color ranarum dux dies omnes.*

A VATE COAXET. Grandem strepitum cieat, superbiens, quod in Homeri carminibus legitur.

26 **ASPICIS,** &c. Ex occasione belli nuper in Italia gesti, cujus apparatus describit, sumit alteram scribendi causam, ne, dum alii tot, tantisque rebus operam, & impensas præbent, ipse omnino desidiosè vitam degere videatur.

ALECTO, una ex Furiis. Ab *a* privativa deductam volunt, & λήγω *cesso*, quasi, *non cessans, irrequieta.*

28 **NEMORA,** Hyperbolicè, & Synedochicòs, pro arboribus. **NYMPHIS EQUÆVA, ET SGOPULIS.** Commendat arborum antiquitatem **NYMPHÆ,** aquarum deæ, quasi lympharum numina; sed hic sumuntur pro **HAMADRYADIBUS,** quæ sylvis, & arboribus putabantur præsidere, & simul cum arboribus nasci, & interire: ab

AD PRIMAM SATYRAM. 85

αἴμα, *simul*, & *δρῦς*, *quercus*, pro quavis arbore. Erant etiam *Oreades*, *Dryades*, *Napææ*, &c.

29 *BIMARI SATA PYRENÆO*. Versus spondaicus. *Bimarem* dixit *Pyreneum* montem, quoniam à Mediterraneo ad Oceanum usque mare Gallos ab Hispanis disternat.

30 *NUMINA PHLEGRÆUS*, &c. Hyperbolicè commendat *Pyrenæi* montis magnitudinem, quasi Gigantes exturbaturos è cœlo Jovem, si montem nostrum habuissent, quem in *Thessalia*, *Græciæ* regione, apud *Phlegræos* campos, aliis montibus committerent.

34 *VEXILLIS*, &c. *Hypallage*, pro, *Vexilla*, in quibus depicti *Leones*, rugiunt, *Euro* crepitante. *LEONES* Stemma Hispanicum.

35 *ATAVUS MILLESIMUS HECTOR*, &c. Quoniam *Galli* à *Trojanis* originem ducere gloriantur.

37 *ALLOBROGUM*, &c. *Sabaudia* populi, qui cum *Gallis*, & *Hispanis* inivere societatem, quam à numero *Triplicem* vocamus.

38 *ANGLORUM*, &c. Ab *Anglia*, seu *Britannia* insula notissima in *Oceano septentrionali*. *BATAVI*. Ex inferioris *Germaniæ* provincia, duobus *Rheni* alveis bona ex parte inclusa, vulgò *Hollandia*.

39 *BOOTEN CONTERRET*, τῆ περιβολικῆς. Est *Bootes* cœlestis signum, à bove deductum nomen: Latine *Bubulcus*. Vocatur etiam *Ἀρκτοφύλαξ*, id est, *Ursæ custos*.

41 *CYCLOPUM*, &c. Verba triplicis Societatis. *Cyclopum* domus, *Siciliæ* regnum, ubi fama est

Cyclopes habitasse. *CANORÆ PARTHENOPES*, Regnum Neapolitanum intelligit, cujus Metropolis sic dicta à Parthenope una Sirenium ibi sepulta.

42 *THEUTONES*, Germaniæ populi, à Theútone, ipsis deo: quem Tacitus Tuiſtonem appellat. Hunc indigenam, & terra ortum existimarunt. *ALBIM*, notissimum Germaniæ flumen.

43 *CUR CYNICI*, &c. Adducit pro se Diogenem, qui quo tempore non procul ab ejus sede pugna gereretur, dolium suum sine modo versare cepit: cumque causam rogaretur, *Ne inter sollicitos videar otiosi*, respondit. *Cynicus* à κυων κυωνος canis.

48 *LACHESIS*, interpretatur *Sors*, à λαγχάνειν fortiri. Hanc nere, & filium vitæ ducere fabulabantur. *CENTESIMA MUSTA*. Pulcra Metalepsis.

52 *RHADAMANTHUS*, inferorum judex creditus, justissimus, & maximè severus. Jovis ex Europa filius. Fuit Rex Lyciæ.

53 *AUT FAC*, &c. Παροιμιασικώς dictum: quo significatur, jus esse omnibus calumniandi eos, qui malè operantur.

56 *AUT ALIUD*, id est, res alienas à munere suo.

57 *INDE MALORUM*, &c. Hominum pravitate, & insaniam firmat exemplis Alexandri Macedonis, Appii Claudii, & Domitiani.

64 *PANDITE*, &c. Verba comitatus Alexandri, ad ostium templi accedentis. *JUPPITER HAMMON* Colebatur Juppiter in Libya sub specie arietis, quod sitienti Libero patri in Arabiæ desertis, Jovem imploranti apparuerit in forma arietis

tis, qui terram pedibus concutiens fontem eliceret. Ob hanc rem templum illic ædificatum Jovi Hammoni (hoc est, arenario) consecravit: Græci enim ἀμμου arenam vocant.

69 *RELIQUIAS*, &c. Nulla vi ventorum turbari cineres apud Hammonem post sacrificia mentiebantur sacerdotes, quamquam Boreæ flatibus peruos. Hæc autem in gratiam Alexandri dicebantur.

75 *SALVE magna Jovis soboles*. Maximus Antistes Alexandrum filium Jovis consalutat: hoc enim nomine dignatum, ait, à patre Jove. Plutarchus verò ita evenisse refert. Cùm homo barbarus Græcum regem Græcâ linguâ conaretur excipere, pro παιδίου, hoc est, *fili*, dixisse, ait, παιδίον; & pro υ usurpantem. Macedones autem, & ipsum Alexandrum, divisa voce παιδίον, fecisse παιδίον, hoc est, *Jovis fili*, παις enim puer, vel filius sonat, δίων Jovis.

81 *THETIM*. *Thetis*, hujus *Thetidos* prima brevi, & aspirata, Nerei, & Doridis Nymphæ filia, mater Achillis: sumitur pro mari. *Tethys* verò *Tethyos* prima longa, cum *b* in secunda & *y*, Cæli & Vestæ filia, soror Saturni fuit, & Neptuni conjux. Vide *Hesiod. in Theogonia*.

88 *CANOPI*. Insula in Nili ostio (ut nonnullis placet) & ibidem urbs ejusdem nominis, à Canopo navis Ulissis, vel Menelæi gubernatore ibi sepulto, sic dicta. Inde Canopicum unum ex Nili ostiis, & Canopitæ, qui Canopicum incolunt.

90 *IMPLENT MUNERIBUS*, &c. Recenset nonnulla monstra, quæ superstitionissimæ Ægyptus sacrificiis prosequabatur. *PHARII* Ægyptii

ab insula Pharo in ea regione. *IBIN*. Ibis avis ab Ægyptiis culta, quia serpentes alatos, ex Arabia in Ægyptum vere incunte commigrantes interficit.

91 *ICHNEUMON*, animal est magnitudine felis, quod vulgò muren Indicum vocant. *Vide Plin. lib. 8. cap. 24.*

96 *SEQUANUS*, &c. Inter Poëticas imagines, quas pulchrè producit vates noster, hunc viatorem Gallum finxit, (Sequani enim gens Galliæ sunt) Alexandri cineres aptissimè versantem. *ÆGYPTUM*, ubi Babylon, in qua urbe Alexandri Sepulcrum.

106 *QUID MIHI*, &c. Postquam taxavit satis Alexandri dementiam, faciurus verba de Appio Claudio Decemviro, Romam adire se simulat, cujus laudes quamdam præ se ferunt ironiam.

109 *SEDET APPIUS*. Decemvirali potestate judex.

110 *PELLE UNDAM*, &c. Id est, amove, ò Licor, hominum frequentiam, undarum more confluentem. Carpit luculentissimè Appium Claudium (quem adducit in pravitatis exemplum) Decemvirorum ultimum, summa potestate flagitiosissimè abuteatem. Nam cum Virginii ejusdam militis filiam, quam perditè amabat, nec prerio, nec precibus ad libidinem suam adducere potuisset: clienti suo M. Claudio mandavit, ut virginem in servitutem assereret. Verùm cum exequenda esset, ab Appio lata sententia, adveniens virginis pater filiam, arrepto è proximo macello cultro, interemit. Hinc orta seditio.

AD PRIMAM SATYRAM. 89

tio, & extincta Decemviralis potestas. *Vide Val. Max. lib. 6. cap. 1. num. 2.*

116 *LAMIÆ*. Nobiles Romani: sic enim dicebantur, quoniam à vetustissimo Lamo ducerent originem. *Hor. 3. carm. od. 17.*

Æli, vetusto nobilis ab Lamo,

Quando & priores hinc Lamias ferunt

Denominatos, &c.

120 *PRÆCAVE, &c.* Hæc ad nostrates, usque ad vers. 88. *jaçtura puellæ.*

121 *VOS UNDE TIMENDUM EST, &c.* Unde cavere debebatis, & quod oportebat, ut vitabile, averteretis.

122 *DECEMVIR*. Pro quovis potente, & potentum æmulatore.

124 *IDMON*. Alium intelligit Appio Claudio vitiosiorum.

126 *AD ROMAM REDEO*. Id est, iterum vitia Romanorum infector.

127 *NON SPERNENDA, &c.* Domitianum fugillat, Romanorum Imperatorem ex Flavia familia tertium: (nam primus Vespasianus, secundus Titus.) Fuit Domitianus hominum vitiosissimus, quem, & ejus imperium luculenter depingit noster usque ad versum 181. *de se si credimus illi.*

RUTULIS. Rutuli antiquissimi Italiae populi. Hic sumuntur pro ipsis Romanis.

132 *LAXAT, &c.* Cerberum significat, ostio inferorum præpositum custodem.

134 *REX FIET, &c.* Irascitur hypocritarum ambitioni, & avaritiæ, qui apud Domitianum in pretio erant.

138 *OBSTIPO*, demisso vultu. *LATRINAS*, vicos instar latrinarum sordidos.

142 *INFAMIS*, &c. Perditissimis moribus abundavit Roma tempore Domitiani.

143 *QUIS LATEBRAS*, &c. Perstat in fugillatione Domitiani.

145 *GRÆCULUS*, &c. Habitu, & cultu referens hominem ex Græcia, Armenia, aut Perside, vel aliunde terrarum advectum.

146 *PERSEPOLIS*. Imperii Persici quondam caput. Orientis Regia dicitur à Curtio: qui eam xx. stadiis ab Araxe distare dicit. Hanc describit Diod. lib. 17. & alii; quorum nonnulli illam esse Elymaidem existimant, cujus in Machabeorum libris fit mentio. Alii verò diversam faciunt à Persepoli, quam hodie *Sirac* vocari dicunt. Dicta est, ut nonnulli volunt, à Perseo Danaës filio, qui in ea post Cepheum socerum regnavit. *SPARTHA* Peloponesi Civitas nobilissima, Lycurgi legibus olim optimè instituta. Dicta à Spartho Phoronei filio, aut (ut alii malunt) à Spartha Eurotæ filia; cùm antea Lacedæmon diceretur. *ARTAXATA*, numero tantum plurali, Civitas majoris Armeniæ, sita ad Ararim fluvium: Caput gentis.

150 *AD BACCHANALIA*. Quasi dicat ad stupra, nocturno tempore, quo Bacchi festa clam à maribus, & foeminis celebrari solebant.

i 151 *TUNICA MOLESTA*. Dignus indumento illo, quo ex charta, cannabe, stuppa, bitumine, cera, pice constructo scelerati homines induebantur; ut noctis tempore pro lucernis accende-

derentur. Hoc supplicii genus in incendiarios constitutum erat: & quo usus fuit crudelis ille Nero in Christianos, quos incendii insimulavit, cujus auctor ipse fuerat.

158 FLAVIA TEMPLA, Ab ipso Domitiano extructa, & ab ipsius Flavia familia sic nuncupata. Vide Sueton. & Tacit. Martialis lib. 9. Epig. 4.

Addita quid Latio Flavia templa foro?

159 SOLQUE NUMAM, & c. Numa Pompilius secundus Romanorum Rex, justitia, & pietate insignis. Qui Deorum cultui maximè studens ea sacra, quæ institueret, ab Ægeria Nympha se per congressus nocturnos discere simulabat, ut majore apud imperitam plebem in veneratione essent. SARDANAPALUM. Sardanapalus Assyriorum Rex ultimus fuit: omnis generis luxuria deditus; nec erubuit inter scortorum greges nere, & muliebri habitu ornari.

163 SANCTISSIMA, & c. Olim summam laudem, & honorem tyrannorum interfectoribus tribui, testis est Cicero (*pro Milone*), cum de Spurrii Melii, & Tiberii Gracchi tyrannide meminit: *Graci homines, inquit, deorum honores tribuunt iis viris, qui Tyrannos necaverunt.*

167 NON DIXISSE DEOS. Frequenter apud Romanos factum est: qui non modo post mortem, sed etiam dum viverent, templa statuerunt, & sacrificia multis. (Tacitus 1. Annal.) *Templum ut in Colonia Tarraconensi strueretur Augusto, petentibus Hispanis permissum, datumque in omnes provincias exemplum.* (Id. 4.) *Decrevere Asia urbes templum Tiberio, matricque ejus, & Senatui.* Ad quem locum sic

Dorleans: *Lege, O Juge: mortales fiunt à mortali-
bus dii immortales; prob nefas! Tiberius hircus libi-
dinofus, Livia ambitiofa anus inter Deos reponun-
tur. Id facit Senatus adulator.*

171 CEDITE. Apostrophe. IN UTRIBUS, &c.
Alludit ad illud Homeri Odyf. 10. ubi sic Ulyffes
de Æolo ventorum Deo.

Δάκε δέ μοι δείρας ἀσκήδς βόος ἐννεώροιο.

Ἐνθάδε ᾗ θυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα.

*Dedit autem mihi excoriatum utrem bovis novennis,
In quo procelloforum ventorum ligavit flatus.*

179 ET CREDES, &c. Πιφώνημα.

183 ROMULUS A STUPRO. Notum est, Ro-
mulum urbis Romæ conditorem ex Ilia Vestali à
Marte vitiata generatum.

184 VESTALES, &c. Ex occasione vitiatæ
Ilia de Vestalibus prolixius agit: quas (ait) ex
hoc pravo exemplo liberioris licentiæ ansam ar-
ripuisse.

186 PAPÆ! Interjectio admirantis.

187 HEUS BONE BELLIPOTENS. Ironicè
gratulatur Marti præclara facinora, quibus glo-
rietur.

189 LEMNIACO NODO. Id est, Retibus
aneis, quibus in Lemno Vulcanus Martem, &
Venerem ligavit. Est autem Lemnos insula maris
Ægæi inter Thraciæ Chersonesum & Athon Ma-
cedoniæ montem, crebris æstuat incendiis, quo-
rum ergo Vulcano dicata.

190 ESSE PARUM, &c. Γνώμη. Potentiorum
exempla, suprava, plerosque in perniciem trahunt;
si proba, in virtutis amorem velut adigunt, & im-
pellunt.

192 *PROSTANT VESTALES.* Auger Iliæ peccatum, dum in Vestales omnes illud transfundit. Præterea, Pudicitiae templum, in quo pura Vesta coleretur, Cytheræ, Impudicitiae numini prostibulum factum ait, pulchrâ usus ἐπεζήνησι.

199 *TU, CHIONE, &c.* Pulchrè vetulæ nomen *Chiones* adaptavit (quod *nivem* significat) propter frigiditatem & canitiem.

202 *TURPIS ADHUC ?* Exprobrat aniculæ libidinem, cui jam (inquit) modum fixisse oportebat: cujus deformitatem pulchra prosequitur hypotypôsi.

210 *FLAVESCENS ISTRI CINGINNIS;* supposititiis flavis Germanorum capillis, quibus foeminae urebantur, ut venustiores apparerent.

215 *RUBRI FRETI:* Erythraei maris, ubi generosiores uniones colligebantur.

216 *LAIS, ET SUPERES SEMIRAMIOS PARATUS.* Confert vetulæ ornatum cum *Laidos*, & Semiramidis pretioso cultu: De his Ovidius 1. Amor. Eleg. 5.

*Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, & multis Laïs amata viris.*

218 *DUCIBUS GLEOPATRA LATINIS.* Licet superes pompam, & apparatus, quos Cleopatra, Aegypti Regina, submisit Ducibus Latinis, Julio videlicet Cæsari, & Marco Antonio.

219 *ELYSÆ SIDONIÆ FASTUS.* Quamvis tibi cedat Didonis Reginae fastus, & luxus, quibus Phrygius hospes Aeneas narratur exceptus.

221 *PYGMALÉONEIS.* Pygmalion Didonis frater

ter : qui , obruncato clam Sicheo sororis conjugē , magnis divitiis inhians , sororem ipsam coegit , ut eas ipsi se tradituram polliceretur. Verum hæc naves , quas ad asportandas divitias frater miserat , nacta , cum ipsis à Pygmalione missis , in Africam aufugit , secum portans thesauros , fraude decepto. Narrantur hæc , & superiora à Virgilio I. Æneidos , sub finem.

..... Naves , quæ fortè paratæ ,
Corripiunt , onerantque auro ; portantur avari
Pygmalionis opes pelago.

223 PERMOLERE. Hortat. I. Satyrarum , Sat. 2. Permolare uxores , id est mœchari , & subagitare. DRAUCI. Juvenis , cum primum pubescere cepit.

225 MIDAS. Rex Phrygiæ. Cum aliquando Pana , agreste numen , Appollini in certamine cæcendi prætulisset : indignatus Apollo illius aures in asininas convertit. Vide Ovid. II. Metam. fab. 3. & 4. ubi plura de Midâ.

233 COMMUNE malum , & c. Γνωμεν Circumfertur vulgo versiculus : Solamen miseris socios habuisse Penates.

234 IMBRE UNO , id est , eodem : & lepidum tangit apologum. Philosophus quidam pluviam , prævisam , qua qui homines madescerent , insanire redderentur , cavet. Cum verò sanus reliquos homines adiisset insanos , insanire sibi expedire putavit , adhabita eadem aqua.

235 HELLESP. INTER STOT. HEGAFOMBAS , Id est , inter asinorum greges. Solebant enim antiqui sacra Priapi , quem in Lamsaco , Hel-

AD PRIMAM SATYRAM. 95

Helleſponti civitate colebant, aſinorum eade ce-
lebrare. Hecatombe fuit ſacrum, in maxima Jo-
vis ſolemnitate fieri ſolitum. Fiebat, interdum cen-
tum bovis, interdum totidem ovibus, aut ca-
pris; aliquando ſuis: nonnumquam denique
centum capitibus quorumcunque animalium. Hinc
licuit Poëtae noſtro centum aſinos adhibere:
ἑκατόν enim *centum* ſignificat.

237 *MARSUS AMAZONIDE*, & *longa farragi-
ne capſa*. Hoc intellige de quodam recentiore Poë-
taſtro, ſimili Marſo illi, de quo *Martialis lib. 4.
Epiſt. 29.*

Sapius in libro memoratur Perſus uno,

Quam levis in tota Marſus Amazonide.

Quem etiam confert Caſſio Parmenſi Poëtae Ethruſ-
co, qui tot libris capſas implevit, ut illi ſuffecerint;
ſine ligno, ad eum comburendum. De hoc ſic Hora-
tius *lib. 1. Sat. 10. Etbruſci*

Quale fuit Caſſi, rapido ferventius amni

Ingenium, capſis, quem fama eſt, eſſe librisque

Ambuſtum propriis.

In quem locum ſic Porphyrius Horatianus interpres:
*Quod tam verbosè, aut tam multa ſcripſerit, ut, cum
non viderentur legi digna, illis ipſis mortuus exuſtus ſit.*

240 *AD JUSSA MARITÆ*. Propterea quod
hæc, ut Græco medico (verius mœcho) morem
gereret, marito in Græcos bellum perſuaſit.

241 *ATHOS*. Mons inter Macedoniam, & Thra-
ciam altitudinis mirandæ, quem Xerxes perforaſſe
traditur, & velis pervium feciſſe. *ATHAMANTIDOS
UNDÆ*. Helleſpontum ſignificat, ſic dictum ab Hel-
le, Athamantis Regis filia, quæ in eo tractu periit.

242 *FRATERNAS ACIES*, & c. Ethéoclis & Polynicis prælia; scissam flammam, dum simul fratrum cadavera cremarentur: Jocastæ cum Oedipo filio nuptias: & reliqua Thæbarum monstra.

245 *QUID CONFERRE*, & c. Notat verborum longe crepitantium aucupatores. Quem turgidum loquendi modum vocat *acervum sesquipedalem*, quemadmodum Horatius, qui & *ampullas* appellat, dum inquit:

Projicit ampullas & sesquipedalia verba.

Sed noster rem attigit omnium luculentissimè.

246 *PRIX BERECYNTHIADES*. Atys puer Cibele charus. *RICTUS ERIMANTIDOS*. Patula ora Callistùs Nymphæ, in ursam à Junone mutata. *ALES THAUMANTEA*. Iris nympa, Junonis nuntia, & Thaumantis filia.

247 *BELLEROPHONTIS*. Hic à Sthenobœa Prati, Argivorum Regis uxore, sollicitatus, multa propter eam pericula subiit.

251 *DONIS TRIPTOLEMI*, & c. Minoris poenæ reum facit Calliope flammam messibus, aut urbibus admoventem, quam liberum Poëtam convitiatorum. *Donis Triptolemi* pro messibus posuit, quæ è sparsis terræ tritici granis coalescunt. Quæ grana dono accepit à Cerere Triptolemus.

254 *SUBLIGAT HIC*, & c. Suadet Calliope Poetæ, ne dicere pergat, proposito more veterum cantorum, qui, cum canere desissent, detractam capiti coronam citharæ imponebant.

261 *MESSALINUS*. Procer quidam cæcus tempore Domitiani. Hic sumitur pro malo Poeta.

263 *FOLLIS ANAXARCHI*, Philosophi; qui

AD PRIMAM SATYRAM. 97

cum à Nicocreonte Cypri tyranno in concavum saxum injici jussus esset, & ferreis malleis contundi, hoc dicto pœnam regis elusit: *Tunde, tunde. Anaxarchi follem tundis; Anaxarchum autem non tundis.*

270 IMMITEM PHLEGETHONTA. *Pblegethonta* posuit pro Plutone, vel Orco universo, hoc est, pro ipsis damnatis.

279 ILLUDENT NOBIS. Minatur Musa Vati illusores. NUMINA CULTA MARONIS, & c. Commendantur Virgilius, & Horatius ob præstantiam Poëticæ epithetis non vulgaribus.

280 HIPPOCRENNEÆ UNDE. Caballini fontis: ab ἵππος equus, & κρήνη fons.

281 EVERSOR LIBYÆ. Antonomasticè, pro Scipione, quod Carthaginem delevisset. SAPIENTIA LÆLI. (*Vide Tullium in libro de Amicitia.*) Hujus Lælii consiliis usus est ubique Scipio felicissimè: inde ortum, ut de Lælio & Scipione (sumta à Comœdis metaphorâ) vulgò jactaretur: *Lælium comœdiam scribere, Scipionem agere.* Signatè videtur noster & Poëtas & Oratores induxisse propter ipsius Poëmata, & solutam orationem.

282 NOVIMUS. Ut Calliope tandem quiescat; Scimus (ait Poëta) quales illusores esse possint. AD FLUVIUM, & c. Confert se cum Horatio illo Colclite, Romano cive: qui ne in Urbem hostes irrumperent, Porsenæ exercitum unus tandiu sustinuit, donec à suis Sublicio ponte post se scisso, in Tiberim se jactans, illis hostibus, incolumis transiit ad suos.

289 PHALANGEM PYGMÆAM, & c. Quem-

ad-

admodum Pygmaeos leonis pelle involutos contem-
sit Alcides : sic noster asserit , etiam post ipsius
mortem irrisurum ineptos.

NOTÆ

AD SECUNDAM SATYRAM.

Ves. 1. **E**RGO, &c. Poëta sibi gratulatur, quòd
Urbem sit feliciter egressus, post in-
auspicatam illam moenium Romanorum Remi trans-
gressionem, qua deterreri debuit. **BONIS AVI-
BUS.** Felici auspicio. Sumebantur auspicia ex avium
volatu, cantu, &c. Erant autem auspicia signa
quædam voluntatis, & favoris Deorum, ut puta-
bant Ethnici : dicta *auspicia* quasi avispicia, ab
avium aspectu : Hinc *auspex*, avium spectator, aut
observator. **QUEIS.** Scilicet felicibus auspiciis (qui-
bus ego deductus sum) nec Mars ipse curavit *dedu-
cere*, id est, incolumem servare, & asserere Remum
Iliaden, quem cum Romulo ex Ilia susceperat.
Remus enim propter murorum à Romulo designato-
rum transgressionem, à Celere dicitur interfectus.

4 **JAM ME RURA TENENT**, &c. Urbe egres-
sus Poëta, hominibus, & rectis valedicens, ruris
amoenitatem, commodâ, deliciasque commemorat.

7 **COLOSSIS.** Colossus statua ingentis magni-
tu-

AD SECUNDAM SATYRAM. 99

tudinis. Romæ facere nonnulli, & alibi. Rhodi fuit insignis.

11 SYLVANI, Sylvarum dii. Utrum plures, nescitur, quemadmodum, & genus. ET SATYRI. Sylvarum numina habiti sunt, Sylvanis, & Faunis similima, humano capite sed cornuto, pedibus caprinis, villosa corpore; nemorum latebris gaudencia, lasciva in primis, & in Venerem proclivia, ut & Panes. *Ovid. 1. Fastror.*

Panes, & in venerem Satyrorum prona juvenus. Vide Satyræ étymon. FAUNI QUOQUE. Agrorum, & sylvarum putati sunt dii, qui diu viverent. A *fando* dicti, vel ἀπὸ τῆς φωνῆς, quod voce, non signis ostendere viderentur futura. CUMQUE NAPÆIS. Sylvarum etiam deæ, quæ & Dryades dicuntur. Vide quæ diximus ad vers. 28. Sat. 1. *viam*, sive *viam* saltum significat.

12 ET OREADES. Nymphæ montium, ab ὄρε, ὄρε Græcè, Latine *mons*, *montis* denominatæ.

14 ZEPHYRI. Zephyrus ventus ab occasu Æquinoctiali flans adversus subsolanum. Latini *Favonium* appellant. Zephyrus dictus, quasi ζῶνυφορ, hoc est, *vitam ferens*: eo enim favente, plantæ omnes germinant, & pullulant: *Vide Gell. lib. 2. cap. 22.*

15 AUTHOMEDON. Achillis auriga peritissimus, à Poëtis crebrò celebratus. *Ovid. 1. Amor. Curribus Authomedon, lentisque erat aptus habenis.*

Sub hujus nomine prodit Amorem aurigantem.

16 TERNAGRATIA. Tres Gratia, Veneris comites. Græca voce *Χάριτες* dicuntur.

18 COLUMBÆ. Currus Veneris à candidissimis columbis trahi dicebatur. Quæ ideo Veneris

aves dici existimantur, quod nullum sit anni tēpus, quo à prolificando cessent, quod Veneri maxime congruere videtur. *OSCU LA ITERANT PROPERATA* dixit, quod vel in ipsa volandi pro- peratione rostra invicem inferere de more lascivien- di contingat.

19 *I NUNC*, & c. Dolet militum miserrimam vicem. Quos postquam figuli rotæ simillimos fe- cit, Ixione reputat infeliciores.

21 *QUI FERRO*, & c. Lucanus. lib. 10.

Nulla fides, pietasque viris, qui castra sequantur.

26 *IXION*. Is propter patrata scelera, à Jove in Tartara fulmine detrusus est: ubi rotæ alliga- tus perpetuo circumagitur rotatu.

28 *PRONUM EST*, & c. Ovid. 3. de Pont. El. II.

*Nos quibus assuevit fatum crudeliter uti,
Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.*

30 *ERINNYN*. Diram, vel Furiam intellige: ne- que enim signatum nomen est ad aliquam è tribus. Latini *Furias*, *Diras*ve appellant. Græci *ἐρινύας*, & *εὐμενίδας*. Dictæ sunt *Erinnies* ab *ερίσ*, id est, contentio. Harum nomina *Alecto*, *Tisiphone* *Megara*.

31 *DOLAT*. Castigat, flagris persequitur. Ad *Tisiphonen* referas, quod nominis exprimitur nota- tione. Nam *τισιφών* est *cadendo punire*, à *τίω*, *punio*.

33 *VIVIT*, & c. Nota pulcherrima antitheta us- que ad *improbe Matrem*.

36 *TANTALUS*. Is quod filium Pelopem à se interfectum diis comedendum in convivio apposuis- set, eorum divinitatem tentaturus, ad inferos de- trusus est, ubi perpetua siti, & fame torquetur, aquis mento tenuis immersus, & capiti pomis im-

AD SECUNDAM SATYRAM. 101

minentibus : utrisque tamen & os , & manus ejus
refugientibus. Alii hanc pœnam illi inditam ajunt ,
quod deorum secreta hominibus revelarit. Ovid. 2.
Amor. Eleg. 2.

Quarit aquas in aquis , & poma fugacia captat

Tantulus : hoc illi garrula lingua dedit.

39 JUPPITER ÆTHIOPUM. Hoc dixit , prop-
ter opipara convivia , & Saliarès dapes , quæ apud
Æthiopes celebrari solebant , quibus Juppiter ipse
interesse consuevit. Papinius Statius Sylvarum 4.

..... mensasque revisit

Æthiopum , sacro diffusus nectare vultus

Dux superum.

52 NON MINUS INSANIS , & c. Sub navi-
gantium mercatorum persona , in quos præcipue
invehitur , avaros omnes intellige , quos Poëta
noster vehementer exagitat , proposita scopulo-
rum maximè formidandorum , & vitandorum vo-
raginum pulcherrimâ hypotyposî.

54 TYRRHENAS VETUIT , & c. Ordo est.
Quæsitâ pecunia vetuit pertimuisse Tyrrhenas cautes ,
vel Taurominitanam Charybdin : quasi dicat : Amor
quærendæ pecuniæ fecit , ne avari mercatores me-
tuant Tyrrheni maris scopulos , & Charybdin ,
illam voraginem , vel ipsorum Poëtarum adum-
bratione formidandam. *Taurominitanam* dixit prop-
ter Taurominium , Siciliae oppidum vicinum , non
procul à Drepano promontorio , à Zancleis con-
ditum ; unde & *Zanclea* dicta est ab Ovidio 4.
Fast. Est ergo *Charybdis* Vorago , naves ad se tra-
hens , atque absorbens : ex vorticibus illis , quos
hydrographi *Abyssos* vocant. Creditur profundissi-

mo meatu subter Siciliam in mare Africum emētere. Quod ex eo conjectari licet, quod cum Africum mare tempestatibus fervet Charybdis in petu majore fluctus ejectat, quamquam Tyrrenum vel Tuscum mare tunc serenum & tranquillum se præbeat. Siciliam verò, (prope quam Charybdis) & Italiam olim conjunctas, & unam faisse tellurem (licet frequentius dicatur) negant eruditissimi Antiquariorum.

60 *QUEIS LIPARÆ, & c.* Liparæ, sive Lipara insula, una ex Æoliis. Sunt *Æolia*, sive *Æolidæ* insulæ inter Italiam, & Siciliam, à Græcis *Ἐπαισιᾶδες*, à Latinis *Vulcania* appellatæ, quoniam olim omnes ignem evomuerunt. Ex his præcipua *Lipara*, à qua *Liparæi* dicti sunt populi has insulas inhabitantes, à *Liparo* Aulonis filio. Hic ferrum mollire, & Jovi fulmina parare feruntur Brontes, Steropes, ac Pyragmon, in arte fabraria Vulcano ministri. *Virg. de Liparæ 8. Æn. v. 422.*

Quam subter, specus, & Cyclopum exesa caminis Antra Ætnea tonant, & c.

65 *NON ORIENTIS OPES, & c.* Erat Ægyptus emporium cunctarum opum, & mercium Orientalium, antequam Lusitani Orientalem Indiam lustrassent, superato terribili promontorio, quæ in Austrum Africa extenditur, vulgo *Cabo de buena Esperanza.*

69 *HESPERIDUMQUE NEMUS, & c.* Quærens majores divitias redit Mercator avarus in Oceanum, capturus aurea poma hortorum Hesperidum prope Atlantem montem. Fœruat *Hesper-*

AD SECUNDAM SATYRAM. 103

vides Hesperii filia, fratris Atlantis: nomina *Egle*, *Arethusa*, *Hesperethusa*. Habuerunt hortos ad Lixum oppidum Mauritaniae (ut ait *Plinius lib. 19. cap. 4.*) aurea ferentes mala, à dracone pervigili summa cura asservata.

70 GORGON. Medusa una ex Gorgonibus, quae tres fuisse feruntur, *Euriale*, *Sthenone*, *Medusa*, Phorci ex Ceto uxore filia.

71 MAURA genus, *ovvendo γαυδός*, ut alibi, *Qui genus? Mauram* dixit, quod juxta Atlantem montem Mauritaniae habitaret Medusa.

72 VULTUS *conspersa veneno*. Id est, *Habens vultus conspersos*, & c.

73 SAXEUS EXTAT ATLAS; & c. Atlas Rex fuit Mauritaniae, quem Perseus Jovis, & Danaes filius in montem sui nominis mutavit, ostenso Medusae Gorgonis capite, quod cum hospitio recipere nolisset. Ovidius omnia late 4. *Metam. fab. 17.*

74 ALTER ORESTES. Agamemnonis, & Clytemnestrae filius. Aptè comparat Orestis mercatorem; quod ille Furiis percitus nullibi requiem haberet; hic parandarum opum sollicitudine maria pervagetur omnia.

81 PASIPHAES CLUSAE, & c. Pasiphaes fabulam sic breviter accipe. Amavit Pasiphae taurum impotentissime; desperavit à concubitu: communicavit consilium cum Dædalo præstantissimo fabro: is in vaccam ligneam inclusit Pasiphaen: Taurus sui generis animal ratus in eam insiliit; fecit gravidam, & matrem Minotauri.

82 SED QUID, & c. Demittatur Poëta, ut quid-

quiddam insolitum, allati hominis adventum, quem propius accedentem, ab insignibus Mercurium esse sibi persuadet.

91 *REFUGI GANYMEDIS*, Trois Dardanorum regis filii; quem jussu Jovis, per aquilæ ministerium, aut à Jove ipso in aquilam converso, in cælum translatus, & ipsius Jovis pinceram factum fabulantur Poëtæ. Astronomis est *Aquarius*, undecimum Zodiaci signum.

92 *AN REVOLAT*, & c. Dædalum cum Icaro filio (qui mari Icario morte nomen fecit) fabricatis alis, & cera junctis, ab arce Minois regis aufugisse, nota est fabula.

93 *INSIGNI*, & c. Mercurium, qualis à Jove nuntius mitti perhibetur, depingit.

95 *VIRGAM CINCXERE*, & c. Illam, quam ab Apolline pro testudine ab ipso Apollini donata, vicissim accepit: qua virga Apollo in Arcadiam aliquando proficiscens, duorum draconum inter se rixantium interpositâ, pugnam diremit. Unde hæc virga pacem significare dicitur, & *Caduceus* appellatus est, quod rixas, & prælia cadere faciat. Hinc legati pro pace *Caduceatores* dicuntur. *Ceraſtas* dixit dracones, vel angues illos, virgam cingentes ex occasione prædicta.

96 *MERCURIUSNE*? Dicitur Mercurius, quasi mercium cura. Div. Isidor. lib. 8. orig. cap. 11. *Mercurium* sermonem interpretatur, qui ait: Nam ideo *Mercurius*, quasi *medius currens* dicitur appellatus, quod sermo curnat inter homines *medius*. Idem dicitur esse *Hermes*, quod est *Interpres*, ab *ἑρμῆς*, interpretor; unde *ἑρμῆϊα*, interpretatio.

AD SECUNDAM SATYRAM. 105

110. Vide plura apud eundem de Mercurio.

97 *SCURRA Deum*, & c. Jocatur in Mercurium; Poëta. Sed sub hujus nomine pungit Aulicos adulatores, quibus (absit) aptari queant epitheta quæ subjicit.

98 *QUANTO*, & c. Ceptatorio more hæc dicuntur.

100 *ARGUS*. Aristoris filius; *πανόπτης*, vel *πᾶν ὄπτη* à Græcis nominatus, quod totus oculis scateret: à *πᾶν* totum, & *ὄπτη* visibilis. Quasi, totus oculus. Huic tradita est Io Inachi regis filia, à Jove in vaccam mutata, jussu Junonis custodienda. Verùm is à Mercurio sono testudinis delinitus, & obdormiscens capite truncatus est. *Ovid. 1. Metam. fab. 10.* Vide etiam in Notis ad Prol. Not. 27. p. 76.

101 *PABULA CARNEA*. Ionem. *Sancti*. Ironicè, & sarcasticè.

102 *SIC PESSIME VATUM*, & c. Mercurius, ut paria reddat Poëtæ, delirum vocat, procacem, & rota mente alienatum. Cujus insanie causam reddit oppressionem illius ignis caelestis particulæ (lumen naturale vocamus) quam velut extinguunt avaritia, superbia, & reliqua vitia. Quod, apostrophe facta, firmat exemplo illius monoculi Polyphemi, quem excæcavit Ulysses. Nota est fabula.

116 *PERDIDIT HIC LUCEM*, & c. Polyphemus luce oculi orbatu est, Lilybeum promontorium umbra; propter avulsas à Cyclope sylvas, quas in Ulysses, & socios jaceret. Est *Lilybeum* unum è tribus Siciliae promontoriis, à quibus *Trinacria* dicta: *ἀρπυ* Græcis promontorium.

117 *CYCLOPIS FORSAN*, &c. Forsitan hæc ridebis, quia commentitia, & fabulosa.

118 *SED TU FURIOSUS ES ILLE*. Ostendit Mercurius, hæc dicta esse per allegoriam contra insanientes; è quorum numero Poëtam esse confirmat (sub cuius persona quoslibet alios à ratione abalienatos intelligas) cum ait, rogatum (quem admodum Polyphemus) *quis læsisset?* respondere: *Nemo læsit*. Adludit ad Ulyssis, & Polyphemi fabulam, quæ sic habetur. Ulysses cum in antro Cyclopi tenebatur, ab ipso qui vocaretur interrogatus: *Uti* mihi nomen est, ait. (*ὄυτις* Græca vox, Latine *Nullus*, vel *Nemo*.) Mox Cyclops excæcatus ab Ulysses, præ dolore vociferans, multos Cyclopas excitavit: qui ad ostium foris adstantes rogabant Polyphemum, quis eum læsisset? Cumque ille subinde repeteret *ὄυτις, ὄυτις*; illi, deluso Cyclope relicto, recesserunt.

132 *QUID QUID scire velis*, &c. Mercurius (concessa tandem verborum audacium & stultorum indulgentia, quam Deorum lenitati acceptam referat Poëta) morigerum se præbet sciscitanti Vati, si modo brevitati consulat.

133 *REVOCANT ALIO*, &c. Urget ex occasione sibi à patre Jove commissorum.

134 *POSTQUAM*, &c. Aggreditur Poëta suam narrationem.

138 *PARNASSUM ASCENDI*, &c. Operam Poëticæ se navasse refert, & omnibus Scientiis.

140 *FONS ERAT*, &c. Venuste laudat Castaliæ fontis pulcritudinem.

142 *OPOBALSAMA*. Est opobalsamus arbuscula

la quadam, viri similior, è cuius plaga succus emanat eximia suavitatis *opobalsamum* dictus.

143 SIRIUS. Stella est in lingua canis, dicta à *σίρη*, id est, *arefacere*, eo quod omnia exurat suo calore. Ad quam stellam cum Sol accesserit, duplicatur ipsius calor, & languore afficiuntur humana corpora. Latini *Caniculam* vocant, à qua & dies *Caniculares*, qui quadraginta communiter recensentur post solstitium æstivum, Sole ingresso leonem.

145 SESE PERLUERET, & c. Fontem, inquit, pulcriorem deâ cerneret Actæon: ideoque in cervum mutatus non esset.

148 SI SE NARCISSUS, & c. Similia afferit de Narcisso. Nota est fabula.

153 PEGASUS. Equus alatus, quem de sanguine capitis Medusæ à Perseo recisi, statim ac in terram fluxit, exsiliisse fabulantur Poëtæ: Qui vectus alis in Heliconem perveniens, calce fontem elicit, qui inde Hippocrene dictus est; ut notavimus ad vers. 280. Sat. 1. Dicitur est autem *Pégasus* ἀπὸ Ἰνὸς πηγῆς, id est, à fonte, quod juxta πηγῆς, id est, juxta fontes Oceani natus sit, ubi Gorgones habitabant.

157 PIERIDES DICTANT, & c. Musas dictas volunt *Pierides*, à Pieri filiabus, quæ à Musis victæ, in picas mutatæ sunt. (Vide Ovid. in fine 5. *Metam.*) APOLLO. Musarum præses: sub cuius tutela Vates fuerunt, eo quod hic habeatur carminis auctor. Dicitur *Apollo* ab *A*, privativa particula, & πῶλλοι, *multi*: quasi dicas, non multi. Idem dicitur est *Phœbus*, vel ἀπὸ τῆς Φῶβου βία, quod

vi feratur: vel à splendore & nitore; nam Græci *Φαίβορ* purum, & *splendidum* dicunt: vel dictus quasi *Φαίς ἔς ἑίου*, hoc est, *fax vite*.

158 *ATHENÆ*. Urbs Græciæ, quam Diodorus Siculus *communem scholam generis humani* dixit. Cicero *nobilissimum Orbis terrarum Gymnasium* cognominavit. Unde Poëtæ plurimi, Philosophi pænè innumeri, sanctissimi demum Præsules, virique omni doctrina præditi extitere.

161 *HESPERUS ORBE ALIO*, & c. Loquitur de Poëmate Epico quod *Novo Mundo* inscripsit, ab ipso in juventute composito, non mediocri magnitudine, & in decem libros digesto.

163 *QUA TAGUS*, & c. Alludit ad suum Poëma Epicum, quod in alios decem libros excurrit: in quo præcipuus est heros Alphonsus Lusitani Regni Conditor; & hujus Regis nomine insignitur Poëma.

164 *ET LAERTIADÆ*, & c. Ulysses Laertæ filius, Ulyssiponis urbis habetur conditor.

169 *PROGENIES NOMADUM*, & c. Nomades, vel Namidæ sunt populi Africæ, dicti à *νομάω* *pasco*, *pabulor*, *more pastorum vitam ago*, quod nullum certum locum haberent, sed errarent post greges. His domicilia erant currus, & pationes, ubi illos nox oppressisset. *VAGAT*. Active proubit, Plautum sequutus in Milite glorioso *Scena, Inde Ignem*, & c. versu 14.

Quæ circum vicinos vagas.

170 *QUALITER*, & c. Simile quiddam, quod de Nomadibus dictum, de Arabia deserta Rege præditur, quod jam admonuit noster in opere

Cuevas de Salamanca. In illa regione rara sunt adificia; unde tentoriis frequenter utuntur: quibus, subinde mutatis, gens habitat aspera.

173 *FUMANT BUSIRIDIS ARÆ.* Busiris crudelissimus Ægyptiorum tyrannus, Jovi omnes hospites immolabat. Cùmque Herculi in Ægyptum delato insidias pararet, ab eo interfectus est.

175 *QUIS NON, &c.* Cæsaris lacrymas simulatas interpretatur noster Poeta, cùm abscissum Pompeji caput in conspectum ejus allatum est: quas mirificè comparat cum crocodili ploratu.

178 *FRACTA FIDES, &c.* Ubique regnare, ait, Perfidiam, furta perjuria, Atheismum, & reliqua vitia.

184 *RECUTITO A SANGUINE, &c.* Judæi recutiti dicuntur, quoniam Judæis pueris cutis inguinis recidebatur. Postea, cùm cutis succesceret, dicebantur recutiti, quasi nova cute tecti. Horatius (Sermon. Sat. 5.) Judæos appellavit *Apellas*, hoc est, cute carentes.

..... *Credat Judæus apella.*

187 *SUNT TRIBADES, &c.* Tribades dicuntur foeminae, quæ in suum sexum nefariam libidinem exercent, à verbo Græco *τρίβω*, quod est *frico*: quasi *frictrices*, aut *fricatrices*. Eandem libidinem notat in maribus. Præterea foeminarum, & marium inversa munia sugillat.

189 *DELIRAMENTUM reddatur Pythagoreum.* Pythagoras Samius Philosophus fuit, qui sensit, animas hominum post mortem in brutorum corpora migrare, & è contra. Hoc ille *μετεμψυχή* appellavit. Aristoteles lib. de Anima Cap. 3.

vocat hanc animarum transmigratiōem Πυθαγορεία καὶ μὴ Πυθαγόρας. Pythagoricas fabulas. Olympiodorus illam ex a quo dat Pythagoræ, & Orpheo cū ait : Παλαιὸς λόγος Ὁρφικὸς τε, ἢ Πυθαγόρειος ὁ πάλιν ἀγῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα, ἢ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων, ἢ ἔτι κυκλῶ πολλὰς. *Vetus est Orphei, & Pythagoræ sermo, animas ferens in corpus, & rursus à corpore referens, & id sape in circulum.*

195 SUTOR ERAT LADON. Artissimum nomen, cū paulò infra dicat, hunc sutorem numeros pellibus cepisse : *Ladon* enim à λάζομαι venit, quod *capere* significat. Est præterea *Ladon* fluvius Arcadiæ, juxta quem Poëtæ fabulantur, *Syringam* nympham in arundinem fuisse mutatam. *Vid. Ovid. NIXUS, &c.* Impetus equorum, aut mularum à quibus currus trahitur.

197 CAMOENAS. Festus: *Camoenæ* Musæ à carminibus sunt dictæ : vel quod canant antiquorum laudes : vel quod sint castæ mentis præsides.

199 ESSE LYCURGUS, &c. Legislator (-qualis fuit *Lycurgus*) & idoneus rem Civitatum, & Regnorum tractare.

202 ESSET responsum, &c. Possem respondere, hæc tua dicta esse omninò barbara, & barbarissimas gentes, quæ talia probent.

204 AURES DEMITTO, &c. Sed tuam sententiam non oppugno : Ironice ; nam usque ad vetustum *hos ut versus scribere possem*, sutor asperissima, & arguta substantiatione vapulat.

205 RETULIT QUOT MARSYA, &c. *Marsya*, sive *Marsyas*, tibiēn, cū *Apollinem* ad canen-

AD SECUNDAM SATYRAM. III

Mendum provocare ausus fuisset , ab eo victus , vultus excoxiatus est.

219 *IN CORIIS hærere pudet.* Post asperissimam futoris vapulationem , adit Caligulæ Regiam , imperatoris insaniam fugillaturus.

223 *CÆSAR.* Caligula Imperator. *EQUO STABULA* , & c. Rem totam sic enarrat Suetonius. *In citato equo , cujus causa pridie Circenses , ne inquietaretur , viciniae silentium per milites indicere solebat , præter equile marmoreum , & præsepe eburneum , præterque purpurea tegumenta , ac monile è gemmis , domum etiam , & familiam , & supellectilem dedit , qua lautias nomine ejus invitati acciperentur. Consulatum quoque traditur destinaffe , & c.*

241 *GENTES ANCHISÆ.* Romani , ab Anchise Trojano.

248 *RECTIUS* , & c. Hercules ænei crepitaculi sonitu Stymphalides aves (à lacu Stymphialo sic dictas) pepulit : quæ tantæ magnitudinis , & ita numerosæ fuisset dicuntur , ut Solis radios impedirent , omnemque Arcadiam devastarent. Dicitur Hercules *Amphitryonides* ab *Amphitryone* putativo patre , Alcmenæ conjugè.

250 *REPPULIT HARPYIAS* , & c. Harpyias ajunt fuisse Neptuni , & Terræ filias , volatiles , vultu Virgines , dictas à Græco verbo *ἀρπάζω* , *rappio*. Harum descriptionem vide apud Virgilium 3. *Æn.* à Versu 226.

Virginei volucrum vultus , & c.

Nomina , *Aelo* , *Ocypite* , *Celeno*. Has fugarunt à Phineï mensa *Zetus* , & *Calais* Boreæ filii , atque ad *Plotas* usque insulas persequuti sunt. In-

de

de à Jove moniti cessarunt. Quia tamen inde redierunt, Plotæ illæ insulæ deinceps *Strophades* ab illorum reditu dictæ sunt: nam $\sigma\rho\phi\eta$ Græcè, *versio*, vel *flexus* est Latine.

251 MISENUS TERRUIT. Æneam post Trojanum excidium sequutus Misenus, tibicinis ministerio illi inservivit. Æoli filius. De quo Virgil.

*Misenum Æolidem, quo non præstantior alter
Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.*

De hoc Trojanorum cum Harpyis prælio vide eund. 3. *Æn.* à v. 232.

255 CÆLESTIA QUALES NUMINA. Horatius *Epod.* *od.* 8.

*... & mamma putres,
Equina quales ubera.*

Et est Alleotheta figura, sive Enallage.

257 NIL NON RIDICULUM, &c. Epiphonemate absolvit hanc orationis seriem, ut aliò divertat.

258 DE JOVE, &c. Poëta, velut qui vera de Jovis gestis à Mercurio discere cupiat, recenset nonnulla Jovis probrosa facinora: videlicet, patrum abfuisse, quin à Gigantibus de cælo pellere: imparem existimatum tanto moderamini; quod forsitan Gigantibus utilius fuisset creditum.

261 MAMMOSAM, &c. Etiam Jovem carpit, quod Junonem ob mammarum pinguedinem fastidiat. SED VIA LACTEA. Viam Lacteam describit Ovidius 1. *Metam. fab.* 6. Fabulantur Poëtæ, factam ex lacte è Junonis mamma effluente, dum ad illam dormientem Jupiter Herculem puerum admovisset.

AD SECUNDAM SATYRAM. 113

265 PARRHASIS. Calisto Lycaonis Arcadiæ regis filia. Dicta est PARRHASIS à Parrhasia urbe, de nomine Parrhasi, Lycaonis patris, vel avi denominata. Hæc à Jove vim passa, è Dianæ consortio repulsa, à Junone in ursam conversa, in cælum tandem cum Arcade filio ablata est: ubi stellæ micant in Septentrionali plaga. De his Ovidius 2. *Fastor.*

Signa propinqua micant: prior est, quam dicimus Arcton:

Arctophylax formam terga sequentis habet.

274 FERRATIS, & c. Danaes, & Ledæ, de quibus hic agit Poëta, commenta notissima.

279 INJUSTIOR. Quia Leda nupta erat Tyndaro.

280 ALBUS OLOR, & c. Jupiter in cygnum mutatus, ut Ledam violaret: expletisque legitimis mensibus, Leda duo ova peperisse fertur: ex quorum altero nati sunt Pollux, & Helena, ex altero Castor, & Clytemnestra.

281 CONCORDIA FRATRUM. Castoris & Pollucis, qui Ledam habuere matrem: patrem non eundem. Nam Polluci Jupiter, Castori tribuitur Tyndarus. Inde immortalis ille; hic verò non ita. Propterea Pollux à patre Jove, ut cum Castore fratre suam immortalitatem partiretur impetravit. Atque ita factum est, ut alternis diebus singuli vivere dicantur. Ut est apud Virg. 6. *Æn. v.* 121.

Si fratrem Pollux alterna morte redemit,

Itque reditque viam toties.

Huic fabulæ occasionem dedit siderum illorum natura, quos *Geminos* appellamus: altero enim oriente, alterum occidere dicitur, & è converto. A Græcis,

cis, *Διόκονοι*, id est, *Jovis filii*, appellati sunt.

285 *PACE TUA*, & c. Veniam captat à *Chao*, Deorum omnium parente juxta *Ethnicos*. *Chaos* confusionem, aut congeriem rerum omnium, & informem materiam, ex qua omnia exitere, fabulantur *Poëta*. *Chaos* appellat *Hesiodus* confusam quandam ab initio unitatem hiantem, patentemque in profundum, à *χ'ε'ω* id est, *fundo*, ex quo *χ'α'ν'ε'ν* *Græci*, nos *hiare* dicimus. *Sextus Pompejus*. Vide *Ovid.* 1. *Metam.* & 1. *Fastorum*: ubi plurima de *Fano* quem *Chaos* ab Antiquis vocatum ait. *Fanum* factum à *χ'α'ν'ε'ν* detracta aspiratione, docet idem *Sextus Pompejus*.

293 *UT DELICTA*, & c. Apparet *Aulicorum* adulandi mos execrandus: qui minorum vitia cum nulla ratione valeant occultare, sanctissima vocant. *FELIX*, & c. Tunc se felicissimos reputant hi tetertimi homines cum in libidinibus Principi serviunt. Unde sibi *Regiam* gratiam aucupantes, ad spem summarum utilitatum penetrant.

294 *STULTE VALETO*. Stultitiæ insimulat *Poëtam*, quod pessimos *Aulicorum* mores reprehendas. Et simul avolat.

NOTÆ

AD SATYRAM TERTIAM.

Vers. 2. **M**ISTA MARITALI, & c. Forsitan loquitur de illa Metropoli unde originem habuit inhonesta licentia, quæ vulgo dicitur *Chichitsbéo*.

4 **SUM PROCER**, & c. Inducit illorum Magnatum quem liber *Bomachosum*, qui Poëtam, ut delirium, & amentem abercendum existimet.

5 **ANTIGYRA**. Insula ad finem *Maieacum*, & *Oetam* montem adjacens, ubi plurimum, & optimum *Helteborum* crescit; ad insaniam purgandam herba præstantissima. Hinc quoties insanum hominem significare volebant Veteres, *Anticyram* mittebant. Sic *Hor. lib. 2. Serm. Sat. 3. Naviget Anticyram*. Vide *Erasm. Chiliad. 1. Cent. 8. Adag. 52.*

6 **SARMENTUS**. Nobilis scurra tempore *Cæsaris Augusti*. Hujus scurræ cum *Melsio* quodam contentionem perjucundam describit *Horatius lib. 1. Serm. Sat. 1.*

7 **GALBA**. *Apicius Galba* scurra etiam nobilis sub *Tiberio*, quem Imperatorem vocat *senem Caprearum*, propterea quod in ea insula frequentius

habitarer. De hoc, & Sestio Caballo aliò parasitico meminit Martial. *lib. 1. epig. 42.*

*Qui Galbam salibus tuis, & ipsum
Posses vincere Sestium Caballum.*

8 **PANNICULUSVE.** Fuit hic Latino minister ad risum excitandum. Latinus vero minus fuit, cujus jocos, & uxoris Thymeles plurimum delectatus est Domitianus.

9 **TOLLE tuos luxus,** Poëta nihil morans Procerum sumtus sepervacuos, & fumosas veterum imagines, quærit in eis virtutem, qua præcipue decet, non sanguine niti.

10 **QUI genus?** Synecdoche Grammatica: ubi desideratur *juxta*, vel *circa*; ut sit sensus: *qui sitis circa genus.* Sic Virg. 8. *Aeneid. v. 114. Qui genus? Unde domo?*

12 **TIRESIAS.** Vates Thebanus, qui cum aliquando vidisset dracones duos coeuntes, observatam ex iis foeminam occidit: quo facto in foeminam ipse mutatus est. Deinde cum post septem annos alios duos idemidem observasset, marem interfecit, & in pristinam viri formam rediit. Is in contentione quadam inter Jovem, & Junonem assumtus iudex, pro Jove sententiam ferens, à Junone excæcatus dicitur. Jupiter in solatium amissum visus divinationis peritiam illi dedit.

13 **DRANCES.** Unus ex Latini Regis proceribus, facundus quidem, sed imbellis, Turno Rutilorum regi infensissimus. Virg. 11. *Æn. CATILINA.* Civis Romanus, conjuratione contra patriam inita, notissimus. Vide Ciceronis Orationes in *Catilinam 19. 20. 21. 22.*

AD TERTIAM SATYRAM. 117

14 SILENUS. Bacchi nutritius & pædagogus: Satyrus quidem, sed senex Satyrus: quos ideo Silenos vocabant, cum reliquos pueros dicat Virgilius *Egl. 6. Silenum pueri somno videre jacentem,* & Ovid. *1. Fastor., qui asino infidentem inducit, Venerat & senior pandæ Silenus asello.*

. *In venereis Satyrorum prona juventus.*
Sileni dicti sunt à σιδάειν, quod est convitiatoria scommata jāsere cum molesto quodam lusu. IRUS. Mendicus apud Ithacenses corpore & specie prægrandi, allecta procorum Penêlopes, ut est apud Homer. *Odyf. 18.*

. ἴρον δὲ νεοὶ κίχλησκον ἀπαντες,
οὐ γὰρ ἀπυργεῖδ' ἔχε κίω'ν ὄτε ἴδ' τις ἀνώγοι.
. *Irum autem juvenes vocabant omnes,
Quoniam nuntia deferrebat profectus, quando aliquis jubebat.*

Hunc Ulysses domum reversus, pugno interfecit. Vero nomine Arnæus dicebatur, sed Irus cognominatus est, eo quod, quemadmodum Iris deorum, & præcipuè Junonis nuntia, ita hic procorum nuntius esset.

21 SE ERUMPIT IN EXTIS. Ita Lucretius *lib. 4.*

. *Se erumpit venis collecta cupido.*

Lucretium Virgilius quoque sequutus est *lib. 4. Georg.*

Et caput unde altus primùm se erumpit Enipeus.

26 LERNÆ TRUCULENTIOR HYDRA. Vide quæ diximus ad *vers. 183. in Prologo.*

30 TOTAMQUE EXTERRUIT URBEM. Pulcherrimè assimilat Proceres fastuosos Salmoneo illi

Virgiliano, qui magno Rhedæ strepitu, flammisque frequenter jactatis Jovem fulgurantem, atque tonantem imitari gestiebat.

35 *NOBILIS EST*, & c. Qui debeant esse nobiles, primis duobus versibus describere videtur in sequentibus tamen, & per totam hanc Satyram palam eorum vitia & mores acerrima iugillatione persequitur.

45 *AMBUBAJARUM*, & c. Quidam putant mulieres vagas, & infames sic fuile nominatas; genus hominum vile, ac famosum, alienæ libidinis administrum. *Turnebus Adversariorum lib. II. cap. 23.* *Ambubajas* dictas has mulieres credit, quod circum *Bajas* (quorum lavacra calida delicatis hominibus studio, & voluptati erant) versarentur: ab *ambu* pro *an*, quod est *circum*, & *bajas*: quemadmodum *ambarvalis*, *ámbedo*. Addit. Videtur etiam, ut ab $\alpha\mu\Phi\omega$, *ambo*, sic ab $\alpha\mu\Phi\epsilon$ *ambu* deduci posse. *ET BALATHRONUM*. Scurrarum, & parasitorum: à *barathro* dicti creduntur, una literula immutata, quod sint gurgites, & helluones bonorum, suo tantum abdomini, non gloriæ nati: vel à *Servilio Balathrone*, uno ex illis in primis famoso, de quo sæpe *Horatius*, qui *Ambubajarum* meminit 1. *Serm. Sat. 2.*

52 *AT facinus summum*, & c. Inter pauca, quæ apud Hispanos invenit Auctor noster reprehensione digna, damnat taurorum ludum, quem *Argensola* vocat *Speſtaculum inhumanum*.

64 *ANIMÆ quoque candidiores*. Subſannatio hyperbolica.

56 *AUSGULTO*, & c. Per *Proſopopœiam* inducit

AD TERTIAM SATYRAM. II,

Et taurum, in arena occisores, & spectatores alloquentem.

57. O GENUS *Infandum!* & c. Verba sunt tauri usque ad versum 91.

58. QUID *malè de vobis merui?* & c. Causam suam agit taurus: quam à communi utilitate gemino commendat argumento. Plurimos habet patronos, & Ovidium læpissimè. Vid. 1. *Fast.*

62. NUNC *vestri miseret,* & c. Secundum argumentum: quo propter præcipuam uniuscujusque utilitatem conatur abstertere homines ab hujusmodi Spectaculis. Urget, cum præter propositam utilitatem, objicit nominis, & pudoris, ubi est domesticæ rei angustia, jacturam.

65. CARCHESIA. *Synecdoche,* continens pro contento. Carchesium vas ansatum.

66. INSTITOR *hybernatur.* Id est, frigida reddit. Transitive usurpatum verbum. ASTUR. Altures enim sunt, qui has potiones & condiunt, & vendunt.

71. TURBÆ *stolatae.* Matronas intelligas. Stola enim matronale operimentum erat, quod, cooperito capite, & scapula, à dextro latere in lævum humerum mittebatur. *Isidor.* Nostrates vocant *Rebocino.* Ex Tibullo tamen, & Ovidio apparet *stolam,* & *institam* pro eodem sumi, esseque vestem ad imos usque talos demissam. Sic Tibul. *lib. 1. Eleg. 6.*

*Sit modo casta doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.*

Ovid. 1. *Artis Amatorix.*

*Esse procul vitta tennes insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes.*

75 *ARA VETUS*, & c. Ovidius, Heroidum Epistola 20. vers. 181.

Non bove mactato caelestia Numina gaudent.

80 *URSUS*. Urfos dixit pro quacumque ferarum, quæ in Romano Amphitheatro homines lacera-
bant. De Taurorum verò Spectaculis edendis, sic ex Festo Pompejo Paulus Diaconus: *Taurii apella-
bantur ludi in honorem Deorum inferorum facti. In-
stituti autem videntur hac de causa. Regnante Superbo
Tarquinio, cum magna incidisset pestilentia in mu-
lieres gravidas, qua fuerat facta ex carne diu ven-
dita populo taurorum: ob hoc Diis inferis instituti
Ludi, & Taurii vocati sunt.*

81 *SED Major vindicta placet*. Taurus, despe-
rata vita, postquam gregalibus suis mandata de-
dit, omnia illis fausta precatus, diras impreca-
tiones in genus hominum jactat, quibus orationem
finivit, & vitam.

85 *HERCULEUM transite fratrum*, & c. Angus-
tias illas inter Abylam, & Calpen montes, quos
Herculis columnas vocant. Nominis causam reddidit
Mela lib. 1. cap. 4. his verbis. *Addit fama nominis
fabulam, Herculeum ipsum junctos olim perpetuo ju-
go diremisse colles, atque ita exclusum antea mole
montium Oceanum, ad qua nunc inundat, admissum.*
LIBYÆQUE benigna, & c. Africae pascua, ubi ar-
mentarii benigniores, non sic in pecora savien-
tes. *Libya* dixit, ut sit pars pro toto, quod fre-
quentissimum apud Poetas, per Synecdochen.

86 *FRATER Osiris*. Fratrem dixit Osirim, Deum-
que Bovem, quod is apud Ægyptios, quorum rex
fuerat, pro Deo est habitus, & sub vivi bovis im-
-

AD TERTIAM SATYRAM. 125

gine cultus. Causa, quia Osiris Ægyptiis beneficentissimus, tandem à Typhone fratre clamini terfectus, diu quæsitus, nec inventus: cum aliquando bos quidam eximia specie sese eis obtulisset, Osiris creditus est, adoratusque Deus, quem *Apim* vocaverunt, quod eorum lingua *bovem* sonat. Vide plura apud Mythologicos verb. *Apis*, *Osiris*, *Serapis*, *Isis*. Osirin colebant Ægyptii Sacerdotes anserem macerato, & popano. Juven. Sat. 6.

..... *meditataque munera præstant*

Ut veniam culpæ non abnuat, anserem magno

Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.

Est autem *popanum* tenuis placenta, lata, & rotunda.

92 *VIRTUTEM*, Perstat in investiva Magnatum illorum, quorum una cura, & sollicitudo sunt pecuniæ, sumtuosæ vestes, aulæa, cultus abacus, omni pretiosa suppellectili exornatus; maxima vero cura rota, hoc est, quadrigarum apparatus: quis pedisequos plureis pascat, unde generosiores petantur mulæ; ut ipsos quasi ad Rhedam natos existimare possis. His incassum suadebis artes ingenuas colere, nominibus majorum, & stemmatibus aliquid addere, aliqua pia loca erigere, vel instaurare, pro patria quaslibet impensas facere. Omnia hæc istis nugæ.

118 *NON POPULUS*, &c. Opponit veterum Hispanorum mores.

125 *CECROPIDUM*. Dicti Cecropidæ Athenienses à Cecrope, primo Athenarum Rege. Fuit & alius Cecrops Rex ejusdem urbis, Erichtei filius, Pandionis secundi pater. Sumuntur *Cecropidæ* pro

pro

nobilibus. Probat jactabundus ille apud Juvenalem
Sat. 8.

At ego Cecropides

Hinc proverbium *Cecrope generosior* pro nobilitatis
commendatione.

126 *VIVIDA FECIT*, & c. Deucalion cum uxore
Pyrrha, post diluvium, quod eorum tempore
evenit, superstites relictī, cū in Parnassum mon-
tem rate vecti fuissent, consulto de hominum repa-
ratione Themidis oraculo, jussi sunt post tergum la-
pides projicere. Quo factum est, ut lapides à Deu-
calione jactati in homines; à Pyrrha, in foeminas
formarentur. Vide Ovid. 1. *Metamorphos.*

127 *FIGMENTAQUE* prima *Prometheus*. Prome-
theus Iapeti ex Asia nympha filius, primum ho-
minem è luto effinxisse traditur, & igne quem è
coelo surripuerat, animasse. Ovid. *ibid.* Dicitur à
προμηθεύς, *providéo*, *prospicio*: unde *προμηθεύς*
providentia, *consilium*. *Prometheus* trisyllabum est;
ultima enim syllaba in diphthongum coalescit. Sic
in *ορφός*, *Περδός* & aliis similibus Græcis.

129 *HYPHNUS*. Deridet maritos honori suo in-
dormientes. *ὑπνός*. Græcè, Latinè *Somnus*.

130 *APPULA* Hypni uxor. *MADIDOS*, las-
civos. Vide *Juvenalem*.

131 *PSALTRIA*. Cantui dedita, nec choreis
parcens, reddit partus parenti similes, flavam vi-
delicet prolem, de advenæ colore,

132 *SICAMBRUM*. Sicambri Germaniæ popu-
li, flavos natura habentes capillos, quos artificio
quodam intorquebant.

134 *HEANTES*, Notatur libidinis impotentia.

AD TERTIAM SATYRAM 123

136 *HI studii fructus, &c.* De choreis videtur accipiendus: quas carpit; illas præcipuè, quibus exteri exercentur & mores corrumpuntur. Quæ interim, & quæ deinceps evenire soleant enumerat. Vide *Hor. 3. Carm. Od. 6.*

138 *TRABEATO Sabino.* Id est, viro Consulari. Trabea vestis erat, qua primum Reges tantum, Haruspices, & Romani Senatores utebantur. Post exactos verò Reges, etiam Consules trabearum usum usurparunt.

145 *HAMMON.* Diximus in Satyra prima ad versum 64. *Pandite.*

147 *TRIPODAS QUASSAVIT, &c.* Tripus erat vas ingens: tripodem tegebat cortina, quæ nihil aliud erat, quam integumentum, & operculum tripodis. Huc ascendebat Pythia, sive Phœbas, oraculum editura: quæ ideo dicebatur ex tripode loqui. Hic tamen ipse Jupiter responsum dedit.

148 *DA BONUS ESSE BONOS, &c.* Jovis responsum. Quasi dicat: esse tantum, minus bonum est, quam esse bonum.

151 *CUI PRÆCEPTOR ERIT CHIRON, &c.* Chiron Saturni ex Phillyra filius. Huic, omnium Certaurorum iustissimo, in monte Pelio habitanti Achilles à Theride traditus fuit educandus. Quem ipse non tantum cithara perfecit & armis, sed etiam omnium disciplinarum & artium genere instruxit. Achillem dictum volunt ab *a* privativa particula, & *χῆλος*, id est, *sine chilo*: quoniam primò Chiron aluerit Achillem ursorum, leonum, aliarumque ferarum medullis; postea nihil ei citharum porrigebat, nisi ipse Achilles venaretur si-

bi feras, quibus velceretur.

165 *GEU MILES dirutus ære*. Dirutum ære militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominie causâ non erat datum, quod æs diruebant in fiscum, non in militis sacculum. *Festus Pompejus*.

187 *ARCTOO ASTRO*. Stellæ illi, quam dicimus *Norte*.

188 *OBSEQUIUM Magnetis*, &c. Nota est magnetis lapidis virtus. Magnes Lapis Indicus, ab inventore sic vocatus: fuit enim in India primum repertus. Omnis autem Magnes tantò melior est, quanto magis cæruleus.

191 *HANNIBAL*. Inter Herôes famâ notissimos meminit noster Hannibalis, quia nostras fuit ex matre Hispana genitus. *HINC Alpes quassata*, &c. Aceto maceratas rupes, & igni domitas demum ferramentis amolitus est.

192 *TREBIA*. Galliæ Cissalpinæ fluvius, non procul à Placentia ex Apennino desfluens, juxta quem Hannibal Lucium Sempronium ingenti clade profligavit. *Livius lib. 1. Decadis 3. Lucanus lib. 2. Phars.*

..... *Quid non in Punica nati*

Tempora Cannarum fuimus, Trebiaque juventus.
Non longè ab hoc fluvio commissum est primum ab Hannibale cum Romanis prælium: ubi Scipionis filius, tunc juvenis, ut qui tunc pubesceret (qui postea Hannibale, & Pœnis superatis, Africanus appellatus est) patrem ab imminente periculo liberavit, cum in hostes incurrisset. *Livius ibid. THRASYMENE*. Thrasymentis, Lacus in agro Perusino, Hannibalis victoria, & Flamminii Con-

AD TERTIAM SATYRAM. 125

fulis clade nobilitatus. De his Ovidius 6. *Fastor.*

Sunt tibi Flamminius, Thrasymenaque litora testes.

Dictus à Trasumeno puero, quem ad hunc lacum Ægyla nymp̄ha dicitur rapuisse.

193 CANNARUM. Caunæ vicus Apuliæ non procul ab Aufido fluvio, prope quem Hannibal Paulum Æmylium, & Terentium Varroem Consules maxima clade superavit, casis multis Romanorum millibus: quorum ea strages fuit, ut Hannibal tres annulorum modios in signum victoriæ Carthaginem transmiserit. *Livius lib. 3. Decadis 3. Vide Lucanum lib. 7.*

194 AUFIDUS. Apuliæ fluvius, in Hirpinorum montibus nascens: qui Venusium alluit, Horatii patriam: de quo ipse *lib. 4. Carm. Od. 9. Longè sonantem natus ad Aufidum.* Inde in Adriaticum mare sese exonerat. Huic flumini Cannæ proximæ. *Liv. ibid.*

207 STYGIS. Styx fons est ad Nonacrin Arcadiæ locum: omnibus exitiosus; utpote adeo frigidus, ut ejus potus statim enecet, ferrumque, & as erodat, solæque mulæ ungula contineri possit, cætera vasa frigoris vehementia statim dirumpens. Poëtæ vero fabulantur, Stygem paludem esse apud inferos, occasione capta ex aquarum intensissima natura, ubi, æternis umbris devoti torqueantur.

214 MORBIFUGUM *bacchar.* Est Bacchar, seu Bacchar, herba celebris apud Poëtâs. Radicem habet odoriferam. Ab aliquibus putatur nardus rustica. Despauterius fœminini generis facit, male perpenso *Plinii loco, lib. 21. c. 6. Sed eorum quoque error cor-*

rigendus est, qui bacchar rusticum nardum appellaverit: Idem in eod. lib. c. 19. Bacchar in medicina usu aliqui ex nostri Propensam vocant, Utrubiq̄ Baccharem, dixisset, si esset muliebre. Doctissimi semper hoc bacchar dixerunt. Quam sententiã plurimis antiquorum exemplis roborat Vossius. Bacchar credebatur præsens fomentũ ad depellendam fascinationem. Virgil. Eogl. 7. v. 28.

*..... Bacchare frontem
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.*

217 *ARETALOGÈ* : Aretalogus : qui ridiculis sermonibus placere studet, & risum captat. Ab *ἄρετος*, id est, *gratus, placens*, qui fabellas, acromataque auribus auditorum grata loquitur : proinde & nugatores, & garruli etiam eo nomine censentur. Ex Turnebo. *CERCOPITHECE*. Simia caudata. Plin. l. 8. c. 20. *Cercopithecus*, ait, *esse nigris capitibus, reliquo corpore pilo asini*. Dicitur à *κέρκος*, *caudatus*, & *πίθηκος*, *simius*, vel *simia*.

220 *PUTIDUS HIC*, & c. Adulatorem quemdam intelligit : quem acriter pungit, quod iniquissimo Domino fuerit immodicè assentatus, & quidem sine retributione.

221 *POL!* Id est, *per Pollucem* : antiqua apud Ethnicos jurandi formula.

223 *DACARMEN*, & c. Respexit ad illud Claudiani. *Carmen amat quisquis carmine digna gerit.*

226 *MOEVIVS, ET CODRVS*, & c. Nomina quorundam Poëtarum veterum : sub quorum nominibus recentiores carpit Hispanos Poëtas.

228 *SED SUMITE Thraces*, & c. Sugillat sacrilegam, & audacissimam Psaphonis ambitionem (& in illo ipsius sequaces) qui rarissimis fraudibus, ut
Deus

Deus haberetur obtinuit. *Thracæ* Homines ex Thracia Europæ provincia, olim celeberrima, quæ nunc *Romania* à nova Roma, scilicet Constantinopoli, dicitur. Dicta autem est *Thracia* à Thrace Martis filio.

229 *ODRYSII*, &c. Populi Thraciæ. *CILICES*. Ex Cilicia minoris Asiæ regione, à Cilice Agénoris filio, Cadmi fratre, qui eam incoluit, sic dicta. Illam duplicem facit Strabo, *campestræ* scilicet, & *asperam*. *NUMIDÆ*. Populi Numidiam Africae regionem incolentes: iidem Nomades dicuntur, de quibus superius diximus. *ARCADES*. Arcadia Peloponnesi regio pænè mediterranea, à mari scilicet remota: dicta ab Arcade Calystus nymphæ filio, cum antea Parrhasia diceretur, variisque aliis nominibus. Vide *Cosmographos*. *BRITANNI*. Britannia insula in Oceano septentrionali, omnium, quæ Europæ adjacent maxima: dicta à Britone rege, cum prius *Albion* diceretur ab albis montibus, qui ad eam navigantibus primo apparent. Alii à *Brit* derivant, quod olim rem depictam significaret: eo quod ejus incolæ ora colore aliquo notare solerent: unde Martialis lib. 14. *Epigr.* 104.

Barbara de pietis veni Bascauda Britannis.

231 *DUMMODO* *psaphonem*, &c. Fuit *Psaphon* vir quidam in Libya, qui divinitatis opinionem affectans, quamplurimas aves cepit vocales, quas docuit hæc verba sonare: *me'pas psaphon*: id est, *Magnus Deus Psaphon*: atque ita edoctas emisit, quæ idipsum, quod didicerant canebant. Inde Lybes hu jusmodi commenti ignari, *Psaphoni* rem di-

Vinam facerè instituerunt in deorum numerum relato.

235 **ÆOLUS**, ventorum Deus. **ENNOSIGÆUS**, Neptunus. Dicitur *Enosigeus* ab *enōs* concutio, & *gēia*, terra, quod terram undis concutiat. Poetæ geminant metri causa. *Juven. Sat. 6.*

Ipsum compedibus qui vinxerat Enosigeum.

236 **ARCTOAS PLAGAS**. Boreales, seu septentrionales.

237 **EOASVE**. Orientales. *H'as*, Aurora, inde *H'as*.

241 **CONCESSURA LOCUM**, & c. Nero, ut palatia sua spatiosius edificarentur, horrea quædam propinqua, quæ saxeo muro constructa erant, bellicis machinis demolitus est. Martialis de his Palatiis *Epig. 2. Unaque jam totâ stabat in Urbe domus.*

247 **VERTUMNUS**. Hortorum deus creditus, à *vertendo* dictus, eo, quod ei in varias figuras sese vertendi facultas fuerit. *Ovid. 14. Metamorphos.*

250 **NEREIDUMQUE CHORUS**, & c. Nereides, Maris nymphæ; Nerei, & Doridis filia. **TRITON**. Neptuni tubicen.

265 **ODERIT, ET TREPIDET POPULUS**, & c. Tyranica vox, quam multi si palàm profere re non audent, opere complent.

276 **CRUENTI SYRMATIS**. Syrma vestis, quæ tragœdiarum actores utebantur. Sumitur pro ipsa tragœdia.

277 **COTHURNI**. Calceamentum, quo calcabantur tragœdi, qui in theatro dicturi erant, & alta, intonantique voce carmina cantaturi *D. Ipsi-*

AD TERTIAM SATYRAM. 129

Dorus. Est igitur *cothurnus* calciamentum in modum crepidarum, quo herôes utebantur, sed tale est, ut in dextro, & laevo conveniat pede: Inde ortum adagium in parum constantem: *Versatilior cothurno.* Vid. Erasmi.

278 *SPONTE SUA*, & c. Frequentissimè celebratur à Poëtis vis Orphei cantus, quo sylvas ageret cum saxis ipsis. Hæc optat noster, in malos obruendos tollerentur.

280 *RHODOPEIA TELLUS.* Thracia, ubi Rhodope mons notissimus.

286 *ANUBIS*, & c. Ægyptii non solùm ex omni bestiarum genere Numina faciebant (*Cicero 3. de Nat. Deor.*) sed etiam hominibus, quos deos consecrabant, bestiarum tribuebant vultus. Fuit Anubis satelles Osiridis, & Isis. Hunc inter Deos relatum humano corpore, & canino capite finxerunt, adumbrantes, Regem fidâ custodia servasse: venatorem fuisse; & Isisi gratum in investigandis, velut nare sagaci Osiridis membris à Typhône fratre laniatis. Illi se comparat vates ob latratus in viria, eâdem de causa, qua Cynici Philosophi caninum nomen usurparunt, à Græco *κυν*, ut jam diximus.

NOTÆ

AD SATYRAM QUARTAM.

Vers. I. **PYRRHONEM**, & c. Pyrrho Elidenſis Philoſophus (à quo Pyrrhonii dicti ſunt, quos Græci *συνπικνωστές*, id eſt, *conſideratores* appellant) nihil omnino decernebat; ſed in quærendo ſemper, & conſiderando erat.

6. **INTEGER** eſt *Pyrrho*, & c. Rejicit Poëta integrum Pyrrhonem, hoc eſt, ipſius abſolute doctrinam; & ait: huic aceto miſcendam eſſe aquam, ut minus acerbum reddatur: hoc eſt, mediam viam tenendam.

8. **SUNT RES**, & c. Aperit Poëta ſententiam ſuam, edocens, non credendum eſſe omnino rerum apparentiis.

11. **SOL ORIENS**, & c. Pulcherrimè deſcribit Mane, ſolis ſplendorem præcipuè commendans, ut mox ejus maculæ mirabilioreſ apparent.

30. **NAM SI OCULUS**, & c. Solis exemplo firmat, nullam rem eſſe illud, quod eſſe videtur. Fulgentem, ait, cernimus; ſed in illo inveniuntur à recentioribus maculæ nigerrimæ ope tubi optici. Inventum hoc laudabile admodum: nam illo juvante, divinorum operum

appareret magnitudo, mentesque nostræ in sapientissimi Authoris rapiuntur contemplationem. Eximius Galilæus Galilæi tubi optici adminiculo exactam Lunæ condidit mappam, ubi Insulas, Maria, & Continentes orbis Lunaris explicuit.

31. *NEBULAS TURPES*, & c. Loquitur de maculis in Sole deprehensis. Doctissimi recentiores maculosum observarunt. Athanasius Kirker, qui vel unus eruditionem sapientissimæ Iesu Societatis ad sidera tollere potest, Iconem Solis obscurissimis navis refertam exprimit: quæ si conferratur cum imagine ignis centralis, quam in suo Mundo subterraneo similiter pinxit; aut nullum, aut parvum discrimen inter Solis, & Barathri faciem apparebit. Ita etiam omnes observatores.

34. *FOEMINEUM retinet*, & c. Comparat mirabile Veneris (utpote foeminæ) ingenium cum fidere ipsi dicato; quod in sex variatur aspectus.

38. *CREDIS Apollineo*, & c. Afferit, Saturnum non illuminari à Sole; sed à quinque satellitibus, seu stellulis aprimè micantibus, quæ propter Saturnum parvos gyros peragunt. Hujus sententiæ fundamentum, quod cum quinque illi satellites superiores Saturno vagentur, inferior illius Planetae facies obscura omnino apparet: quod non accideret, si Saturnus à Sole illuminaretur.

48. *ARCTOI signa*, & c. Afferit etiam, duas Arctos, sive Urfas ad Polum veluti fixas, majorem gyrum perficere, quam solem ipsum: & falli qui eas immotas judicant. Circularis illarum motus non deprehenditur, quia ad latus Mundi pererrant:

& in incomprehensibili distantia occultantur.

49 *SIDONIAS* Proras, Grajasque, & c. Antiqui qui nautæ observabant has stellas. Sidonii unam; urfam minorem scilicet, quam Cynosuram dicunt; alteram Graji, majorem videlicet, quam Helicen vocant. De quibus Ovidius 3. Fastor.

Esse duas Arctos, quarum Cynosura petatur

Sidoniis: Helicen Graja carina notet.

54 *LATTANTES* Mundos. Mundos vocat sidera ob rotunditatem, Terraqueo Mundo similem; Putat enim in mirabili, & incomprehensibili stellarum multitudine esse alias compactiones globorum veluti Terræ, & Planetarum, quorum aliqui circa aliquem, veluti ipsorum gyrorum centrum, moventur.

58 *CÆTERA* mille modis, & c. Ait, nos mille modis in caelestibus cæcutire. Ex qua materia sint Astra nescimus. Doctiores ob alterationes, quæ in Astris observantur, credunt, omnia ex elementari materia facta esse, & à nostris differre accidentaliter tantum propter purissimam Universi altitudinem, in qua collocata sunt. Illorum motum etiam ignoramus. Quod patet ex varietate sistematum. Eorum magis nota sunt Ptolemæi sistema, & aliud à Copernico injustè renovatum, & sistema Ticonis Brahe, quod prudentiores, & cum illis Author noster in suo de Rege Alphonso Poëmate sequuntur. Ticono enim tollit difficultatem contradictoriam, quæ in Ptolemæo inveniebatur circa epicyclos, & alia. Plura de hoc dici possent; sed in brevitate qua in notis tenemur, violentum, & fastidiosum foret omnia percutere.

61 PROXIMA, & c. Ait etiam, Elementorum faciem, quamquam nobis proximam, nos fallere. Communiter asseritur, illa suas separatas sphaeras habere: & odia exercere, cum amica sint, & perpetuo officiosôque nexu se diligant in Orbis utilitatem.

70 HINC Anima innumera, & c. Animæ, id est, vite: hoc enim vox anima communiter significat apud Latinos. Ita Poëta animas dixit innumeros viventes, qui ex naturæ, & Elementis indito vigore prodeunt, & generantur.

72. IN SESE assidue, & c. Plato in Timæo. Πρῶτον μὲν αὐτὴ δὴ νῦν ὑδὼρ ὡνομάκαμεν πηγνυμένων, ὡς δόκουμι, λίτους ἢ γῆν γιγνόμενον ὁραόμεν. τικόμενον δ' αὖτ' ἐξ ἀερρινόμενον ταυτον ἔτα, πινόμενα ἢ ἀέρα: συγκαιθέμεντα δ' ἐπὶ τὸν ἀέρα, ἢ πῦρ ἀνάπαλιν ἢ συγκριθεῖν, ἐξ ἔβραθεν, eis idē an te ἀπὸν αὐτῆς ἀέρῳ, πῦρ ἐπάλιν ἀέρα ζυιώντα ἢ πυκνόμενον, νεφέῳ ἢ ὀμίχλῳ, Primum igitur illud, quod nos aquam vocavimus, dum concrefcit, ut quidem nobis videtur, lapides, & terram fieri videmus, dum liquescit autem, & dispescitur idem ipsum, spiritum & aërem: si exarscrit, ignem: & contra: si coaluerit, & extinctum fuerit, in aëris formam rursus redire, & rursus aërem, si cum igne conveniat, nebulam, & tenebras, & c.

82 FORMA cessante. Rectè, cessante forma dixit: non, pereunte vel moriente Mundo (ut nonnulli putant.) Incongruum, & alienum divinæ bonitatis est odio habere opera sua, ita ut illa ad nihilum redigat. Nihil creavit Deus, quod non conservaturus sit in æternum, juxta illud Ps. 148. Ipse dixit

& factu sunt . . . Statuit ea in æternum ; & in seculum seculi. Ignis ille novissimus , quo mundus noster ab humana contagione purgabitur , illum defacabit , non tamen consumet : Nam Mundus existet , quamvis alia ratione , veluti unum ex astris , aut alia forma.

83 UNDA , Aër , Tellus , & c. Ignis hic ultimus notus fuit , & creditus etiam ab Ethnicis , qui plurima de Sacris libris usuepabant. Lucanus lib. 7. Pharsaliæ v. 812.

*Hos , Caesar , populos si nunc non userit ignis ,
Uret cum terris , uret cum gurgite Ponti.*

Communis Mundo superest rogas

86 VIVACESQUE artus , & c. Quia non interituri ; & eadem de causa vitalem vocat Orbem. Minimè sequens , quod multi dixerunt : omnes scilicet sphasas vivere. Ovid. 15. Met.

*. . . . Sive est animal tellus , & vivit , habetque
Spiramenta.*

88 QUID de feminibus , & c. In Timæo Platoniano legitur , divinum Mundi Plasmatores infudisse stellis partem animæ universalis , veluti sementem , & celsisse diis inferioris ordinis , ut hanc conjungerent cum corporibus. Alia plura de hac re addit , quæ illic videri possunt. Homo enim , licet magnæ mentis , divina luce non præventus , incongrua multa recte dictis admiscet. Eodem modo Pythagoras , & alii , qui à nostro dicuntur *Sapientia veteris chartæ.*

96 LATERNAM Cynici , & c. Notissimum est , Diogenem , relicto dolió , & accensa laterna incelsisse per ingentem hominum multitudinem , & cum ,

tum, quid quæreret, rogaretur, respondisse, quæ-
rere unum hominem. *PLUS NITET ILLA*; id est,
plus splendoris habet nunc apud doctos Laterna
illa ob hanc philosophi Satyricam reprehensio-
nem, quam tunc oleo.

98 *FRUGIBUS Argivæ, & c.* Oleum vocat fru-
gem liquidam Argivæ Minervæ: quia hæc dea in-
ventrix fuit olivæ, & colebatur, velut propria
dea à Græcis.

107 *ONAGRI.* Asini Silvestres, ab σ^v \odot , Asi-
nus, & α^v \odot , Silvestris.

119 *OBVIUS Amon, & c.* Subsannat vanos,
qui divites volunt videri, & ut coram populo lauti
videantur, seipfos domi fame cruciant: Ubi notan-
da frequens, & arguta Paronomasia, & Antithe-
ta: *non edit, & edit, fama famos, fumus, & fu-
mosus.*

132 *REPARATI Viscera vermis.* Serica texta,
quorum materies exit ex visceribus bombycis.
Vermem reparatum vocat, quia more Phoenicis
ex verme fit ales, & ex alite iterum vermis. Res
mira, quam ex usu jam non miramur.

144 *TALIBUS O nunquam, & c.* Hispaniam
laudat magnis virtutibus, & avorum eximiis mo-
ribus præclarissimam.

146 *IGNIBUS ambustos, & c.* Notissima est
traditio, arsisse quondam montes Pyrenæos; &
inde fluxisse fusile aurum, argentumque.

153 *EST FRUGUM, Pecudumque ferax, & c.*
Ex ubertate laudat regionem, & maximè, quia
homines producit pios, & pietate heroicos: He-
rôes etiam nullis postponendos manu, id est, bel-

lo; insignesque innumerabilibus, & mirabilibus Mavortiiis facinoribus; nec non cultissimam etiam, & quæ artium præstantia omnes Europæ gentes facile antecellit.

155 *NON aliter, & c.* Comparat Hispaniam, summa semper, & maxima anhelantem cum aquila, quæ cælum petit.

161 *LIBERA nunc vati, & c.* Rogat eandem Hispaniam, ut inter tot meritos plausus, ob tantæ egregia patrata facinora concedat vati licentiam jocorum, quæ permittebatur (permittabatur enim) in antiquis Romanorum triumphis: qualiter illud, quod joculariter in Cæsariano triumpho canebant milites: *Cæsar subegit Gallias, Nicomedes autem subegit Cæsarem.*

163 *EXCIDAT (heu!)* Libera verba, quæ Vates rogabat, sunt: in memoriam Hispanis revocare, ne obliviscantur antiquam stragem, in qua Rodericus ultimus Rex Gothorum victus apud fluvium Cuadaleten Hispaniæ luctuosissimas & semper lacrymandas intulit calamitates.

165 *ULTIMUS ILLE.* Rodericus, cujus historiam latius prosequitur.

170 *NOBILIS HORTARUM, & c.* Memorat amores, & stuprum Roderici, unde originem duxere Hispaniæ calamitates, nunquam pro merito satis deploranda.

199 *BOCCHI ambigui, & c.* Ambiguum vocat; nam Bocchus in bello Jugurthino diu anceps fuit, secumque consuluit, utrum Jugurthiam Syllæ, an Jugurthæ Syllam traderet. Vide *Sallustium in Bello Jugurthino prope finem.*

AD QUARTAM SATYRAM. 137

207. *DEBUERANT portenta*, & c. Ait Poëtice debere Superos variis portentis aperire Hispaniæ damnum futurum, sed non fecisse, quod omen non invenerint par tantis cladibus.

228. *TANTUM ERRANT*, & c. ἐπιφάνημα.

236. *ECCE revertentes*. In meliorem frugem re-
verſi mores, naçti ſunt novos triumphos, quos
æternos efficiet permanens æterna in Hispania
Virtus.

238. *HÆC super*, & c. Finem Satyris imponit
Vates, quia ſenex.

256. *SIC cum ſe ſupit*, & c. Comparat, ſe ad
aſtra evehundum poſt conſectam ætatem, cum na-
vigantibus, quando hilariter ad portum redeunt.

257. *LIGUR*. Chriſtophorus Columbus, qui ſub
auſpiciis Regum Hiſpanorum Novum Mundum inve-
nit; ſeu nunquam veteri Mundo notum, ſeu jam
oblitum. *AGER*: quia notabiliter, & ſtrenuè con-
ſtans. *LIGUR* ex patriæ nomine. Sunt duæ Liguriæ.
Altera interior, quæ in Apenninum ſeptentrionalem
excurrit, & Pado fluvio terminatur. Altera litto-
ralis, & ad Meridiem Lyguffico mari contermina.
Ex hac Columbus.

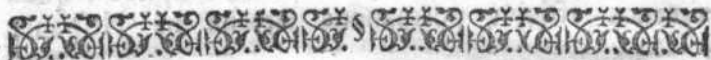
259. *SIC RATE*, & c. In navi illa nomine *Victoria*,
qua Joannes Sebaſtianus Cano, natione Canta-
ber, univerſa maria percurrit. Unde merito perluf-
tratam Orbem in ſtemmate depinxit, uni ſibi dicen-
tem: *PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME*.

269. *TUNC VOS PIERIDES*, & c. Mandat Mu-
ſis, ut ipſius fanus eximiè curent.

280. *ADJACET HERCULEO*, & c. Describit
parvam inſulam fluvii noſtri, in qua tumulum opta-
ret ſibi conſtitui.

294. *ALITE MÆANDRI.* Auguratur, cadaver suum in Cycnum mutandum. *Alite Mæandri* dixit; quod Mæandri fluctus à cycnorum multitudine nantentur.

279. *EMERITAM SUSPENDO CHELYN.* Æternum dicit Vale Musis, & Versibus.

POETÆ VITA,

PER MARTINUM THOMÈ DAS
*Neves, Humaniorum Literarum, & Canonici Juris in Salmanticensi Academia
 Professore.*

CUM saepe mecum volutarem aliquorum Authorum notitiam nobis desiderari, & exactam, Scriptorum negligentia, haberi non posse, operæ pretium me facturum esse putavi, si Equitis Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos conscriberem vitam, Satyris apponendam. Ne tanti Poëtæ Patria, & Parentes, ne etiam quomodo, quibusve locis ætatem egerit, posteris ignoretur. In hac re tractanda, non pauca seligam ex documentis juridicis apud Authoris Consanguineos servatis, & à me perlectis; utpote qui in eadem regione in qua Botelhus, & illi præ-

ne popularis, natalem habui. Alia afferam quæ a Nobilibus & apprime veracibus Viris accepi; & alia quæ Salmantica, meo aliquorum annorum incolatu ipse cognovi.

Natus itaque Lusitanus Poeta noster in oppido Turri de monte curvo, Transmontanæ Regionis, vulgò *Torre de Moncorvo*, da *Provincia de Trasmontes*. Manifestum sanè exemplum, in parvo & tenui oppido magnos Homines nasci posse. Vel, ut cum Juvenale loquar:

*Summos posse Viros, & magna exempla
datuos,*

*Verecun in patria, crassoque sub aere
nasci.*

Poetae nostri fuit natalis postridiè Nonas mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo. Patrem habuit Franciscum Botelho de Morães, Matrem Beatricem de Vasconcelos Sarávia.

Franciscum Botelho de Morães, Poetae Patrem, progenit ex Elisabeth Coelho, legitima Coniuge, Paulus Botelho, in militari Christi Ordine Eques; qui in bello pro patriæ libertate suscepto Tribunus militum acies & fera prælia optima cum laude sequutus est. Beatrix de Vasconcelos Sarávia, Authoris Mater, filia fuit Antonii de Amaral Amado, Pratoris oppidorum *Freixo de Nemam*, *Horta*, & *Touza*, ejusque conjugis Beatricis Sarávia de Vasconcelos. En Poetae Parentes & Avos. Nunc illos tantum referam, unde Botelhus assumpsit cognomina.

Cognomen Botelho Poetae nostro descendit ex

quarta Avia, Maria Botelho. Hæc ex utroque parte soror fuit Didaci Botelho, Emmanuelis, Regis Lusitanorum, Consiliarii. Qui ex hoc Didaco, virili propagatione, trahunt originem, sunt temporibus nostris regni Dynastæ, vulgò *Grandes do Reyno*.

Cognomen *Morâes* habet Poeta ex Atavo suo Fernando de Morâes, Primicerio (vulgò *Secretario de Estado*) Philippi Secundi, Hispaniarum Regis. Fuit hic Fernandus, quartus nepos Stephani Mendez de Távora, qui oppidi *Vimioso* dominium habuit, cum jurisdictione meri & mixti imperii, & originem ducebat, victorum continua successione, à Ramiro secundo, Legionis Rege.

Cognomen *Vasconcelos* habet per Matrem, quartam neptim Alvari Eanes Tavâres (trahebat hic progeniem a Petro Viégas de Tavâres, a quo etiam Duces de Lafões, & Marchiones de Aronches) & Mariæ Mendez de Vasconcelos, cujus Avus Gundisalvus Mendez de Vasconcelos fuit Maximus Præfectus arcis Aquarum Flaviarum, vulgò *Alcaide mayor de Chaves*. Lineas alias Regales & nobilissimas videtis apud Poetæ Consanguineos.

Prima ætate, Matritum Hispaniæ Metropolitim Botelhus commigravit. Apparuit ibi strenuitas Lusitani Ingenii; nam Literis deditus haud multo tempore in quolibet disciplinarum genere sese præstantissimum exhibuit. Sed præcipue in Poeseos facultate; quæ illi (non parum ad id conferente morum indole generosissima) tam fideles amicos, quam Mecænes amplissimos conciliavit. Inter quos Joannem Thomam Enriquez de Car-

brera, Maris Præfectum, vulgò Grande Almirante de Castilla, nec non & Antonium Martinum de Toledo, Alba Ducem & pariter Joachimum Ponce de Leon & Lamcastre, Ducem Arcobrica.

Matri vixit Poeta, donec Lusitaniam inter & Castellam bello ingruente, in patriam rediit. Quò etiam paucis post diebus pervenit Joannes Thomas Enriquez de Cabrera; qui Ulyssiponem (nam Caroli partes fovebat) illac pergens, invisit Patrem Botelhi, perhonorificæ consalutationis gratia. Audi verba quæ suo coram comitatu, & oppidi præcipuis, Authoris Patrem alloquens Præfectus Maris protulit; *Ulyssiponem hac iter faciens, ultra progredi nolui, quin prius domum cernerem & colerem, in qua maximum Ingenium Botelhus in lucem editus est.* Hinc Joannes Thomas, cumque illo Poeta noster Ulyssiponem petiere. Deinde aliquo tempore interjecto, Carolum qui postea Germaniæ fuit Imperator, & tunc Hispaniæ Rex dicebatur, & Petrum Lusitanæ Regem ad exercitum contendentem, Hispanus Maris Præfectus, & Poeta noster comitati sunt.

Ubi ad exercitum, qui in Regione, quæ *Betura* dicitur, castra fecerat, pervenere, jussit Rex Petrus ad fluvium Aguedam castra movere. Quò ubi ventum est, Ductores agmen explicuere, cum hostibus, qui transitum occupaverant, si Rex ad ulteriorem ripam transgredi jussisset, pugnaturi. Botellus, quamvis miles non erat, arma tamen capessens, cum cæteris (si fortè pugnaretur) contra hostes stetit. Hoc tempore supremus Ductor Castellani exercitus murales machinas in Lusita-

Hos exerceri jussit. Cumque ferreus globus prope Botelhum cecidisset, & illum globi impulsu terra in altum prosiliens pulvere conspersisset; Tribunus militum Poetam rogavit ut in tutiorem locum se transferret, nec tanto periculo subjacere vellet. Poeta pro bona erga se voluntate Tribuno gratias egit, locum tamen non mutavit. Postea Rex Lusitanus transitu desistens, jussit alio castra movere. Et ipse (Botelho & aliis comitantibus) Ulyssiponem profectus est.

Mortuo Petro secundo, Joannes Quintus, Petri filius & in regnis successor, Poetam Christi militari insigni decoravit; assignato congruo censu in commendato *Divi Petri de Felgozinho*. Hæc sunt aliqua ex verbis, quæ in Regali diplomate continentur: *Attendentes, Franciscum Botelho de Moraes & Vasconcelos composuisse Regis Alphonsi Poema, nobis dicatum, simulque scientes, esse de præcipua Nobilitate Transmontana Regionis, &c.*

Desiderabat Poeta plures terras videre. Ideoque Ulyssipone navem conscendit, Romam navigaturus. Ubi Romam tenuit, in Collegio Congregationis Missionis hospes, seu, ut illi dicunt, convictor, commoratus est. Familiaritatem habuit cum Principibus Civitatis, quibus tum morum generositate, tum doctrina, & suavi eloquio gratus fuit.

Arcades (sunt hi celebres illius Civitatis Academici) Botelhum in eorum numerum adducere tentarunt. Eo tempore Arcades erant inter se discordes. Ideoque Poeta illorum societatem inire tenuit. Et respondit illud ipsum quod Cæsari

Masilienses ; nempe hos Lucani versus : OVINDO 33

*Accipe devotas externa in praelia dextras ,
 At si funestas acies , si dira paratis
 Prælia discordes , lacrymas civilibus armis
 Secretumque damus . Tractentur vulnera nulla
 Sacra manu . Si Calicolis furor arma dedisset ,
 Non tamen auderet Pietas Humana vel armis ,
 Vel votis prodesse Jovi .*

Postquam Romæ aliquot annos egerat , literas accepit , quibus nuntiabatur , illius Patrem morti occubuisse . Hac de causa in patriam profectus est , animo Romam & ad idem Collegium revertendi , simulac ad res legatas manum mitteret . Ipse legi Rectoris Collegii permissum in scriptis ; in quo , postquam dictum est , Botelhum Collegio exire animo redeundi , hæc sequuntur : *In quo libentissimè admittetur , attento , quod ibidem , laudabiliter vivendo , cunctis morum probitate , animi pietate , cæterisque virtutibus exemplo præluxit .*

Ob aliqua tandem obstacula , Lusitania excedere non potuit . Immo in Ulyssiponem concessit . Sed cum (ut noster ait) *Virtuti umbra sit invidia* , ibi Poetæ nostro amuli non defuerunt ; qui , quoniam famæ ingenii obstare non poterant , quomodo illius personæ nocerent , animo impensè volutarunt . Ea tempestate erat Ulyssipone quidam Homo , qui cuiusvis characteres mira similitudine imitabatur . Hic ergo quæ Poetæ literis assimilerentur , literas inscripsit , quibus Poetæ amuli illum perdere tentarunt . Poeta quamvis ex calumnia liber evasit , vitam tamen inter insidiosos Homines non agenda putavit . In Turrem de mon-

te curvo tranquillitatis ergo se recepit. Nec opus
 pidum, sed villam incoluit, quam morte Patris
 in hæreditate habuerat; in eaque vixit; donec
 Salmanticam, ut *Alphonfi* Poëma typis mandaret,
 iter fecit. Et cum illi Civitas placuisset, in ea se-
 nectutem agere constituit. Ubi a Proceribus, &
 Viris doctissimis consalutatus, tandem Regalis Ma-
 triti Academiæ (Academicis ita poscentibus) fac-
 tus est Academicus. Et Salmanticæ robustus vi-
 vit anno Domini millesimo septingentesimo qua-
 dragesimo primo.

Composuit Botelhus, Hispana lingua, duo
 magna Poëmata epica; unum de *Rege Alphonso*,
Lusitani Regni Conditore, alterum de *Novo Orbe*.
 Composuit etiam, soluta oratione, & Hispana lin-
 gua, *Satyricon*, seu *jocosam Historiam de anili fa-
 bella Speluncarum Salmanticensium*. Postremò in lu-
 cem edidit hunc Latinum *Librum Satyrarum*. In
 quibus utrum veteres Satyricos excellat? consule
Doctorem Joannem Gonzalez de Dios, virum erudi-
 tissimum, in *prafatione ad Satyraram Notas*.

EL IMPRESSOR A LOS LECTORES.

LEGARON à mi mano estas Satyras;
 correctas por su Author; i pidién-
 domelas de varias partes algunos Curiosos,

me resolví à imprimirlas por mi cuenta : Ya me había dado *Don Martin Thomé de las Nêves* el papél Latino que puse aqui despues de las Notas. Tambien me había confitado que el mui docto Jesuíta el *Reverendissimo Lorenzo Patricio* , primer Maestro de Rhetórica en su Colegio de Coimbra , escribió en nombre suyo , i en nombre de su Colegio , una Carta Latina de aplausos al Caballero *Don Francisco Botelho*. Hice diligencia para coger esta Carta ; mas no pude conseguirla. Dícenme que *Don Francisco* la quiere imprimir quando sea él quien haga la impresion. Por ahora tuve por conveniente declarar estos motivos , para hacer notorias mis aplicaciones en dar gusto al publico. Y espero que los Eruditos me lo agradecerán.

me resolví á imprimirlo por mi cuenta.
 Ya me habia dado Don Martin Azou de
 la casa el papel Latino que puse aqui des-
 pués de las Noas. Tambien me habia con-
 tado que el mini dabo Jolana a Reynar-
 do para ser el primer Maestro de
 el Colegio en su Colegio de Coimbra, el
 qual en nombre tuvo, i en nombre de
 el Colegio, una Carta Latina de aplausos
 al Caballero Don Juan de Castro, que
 de ella me voy a copiar esta Carta; mas no
 pude conseguirlo. Dicenme que Don Fran-
 cisco la quiere imprimir quando sea el
 quien haga la imprescion. Por ahora no
 ve por conveniente declarar estos pro-
 cesos, para hacer nuevas mis aplicaciones
 en el publico al publico. Y espero que los
 Eruditos me lo agradecerán.

PROGRESSOS

DE

LEOPOLDO